CANIADAU SEION;

SEF

CASGLIAD O DONAU ADDAS I'W CANU YN YR ADDOLIAD DWYFOL,

YN CYNWYS

NIFER LLUOSOG O [illegible] GWREIDDIOL,

YNGHYDA DETHOLION O'R GOREUON O WAITH YR AWDURON GOREU, HEN A DIWEDDAR,

[illegible]

YN UNOL [illegible] CYMRU.

GAN RICHARD [illegible], LLANIDLOES.

YR AIL ARGRAFFIAD, [illegible], GYDAG YCHWANEGIADAU

GAN [illegible] JOHN MILLS, [illegible] EDWARD [illegible] LEWIS, [illegible]

UTICA:
ARGRAFFWYD GAN [illegible] ROBERTS, RHIF 9, SENECA STREET,
DROS Y PARCH. THOS. T. EVANS,—CYHOEDDWR.
1863.

[illegible]

[illegible]

3 Baum 17 20 21 [illegible]

[illegible]

William Robert
is Book

CANIADAU SEION;

SEF

CASGLIAD O DONAU ADDAS I'W CANU YN YR ADDOLIAD DWYFOL:

YN CYNWYS

NIFER LLUOSOG O ERDDYGANAU GWREIDDIOL,

YN

NGHYDA PHIGION O'R GOREUON O WAITH YR AWDURON GORAF, HEN A DIWEDDDAR,

WEDI EU TREFNU

YN UNOL A PHRIOD-DDULL CERDDORIAETH EGLWYSIG GYMREIG.

GAN RICHARD MILLS, LLANIDLOES.

YR AIL ARGRAFFIAD AMERICANAIDD, GYDAG YCHWANEGIADAU;
DAN OLYGIAD JOHN MILLS, (BRAWD YR AWDWR) EDWARD J. LEWIS, AC EREILL.

UTICA:
ARGRAFFWYD GAN E. E. ROBERTS, RHIF. 2, SENECA STREET,
DROS Y PARCH. THOS. T. EVANS,—CYHOEDDWR.

1853.

RHAGYMADRODD.

O BOB rhan o'r addoliad dwyfol, nid oes un rhan yn fwy urddasol a phwysfawr na chanu mawl, yr hyn yw y cyfrwng mwyaf effeithiol ac uniongyrchol trwy ba un y cyflwynir mawl, addoliad, a diolchgarwch i'r Bod Dwyfol gan eglwys Dduw yn y byd hwn a'r hwn a ddaw; ac o gymaint ag y mae yn rhagori mewn ardduniant a phwysfawrogrwydd ar bob rhan arall o'r addoliad, y dylai fod ein hymdrech i'w chyflawni mewn modd teilwng a dyladwy; ond gofidus yw meddwl nad oes un rhan yn cael ei hesgeuluso yn fwy na hon gan luoedd mawr o gynulleidfaoedd Cristionogol, y rhai a ymddygant ati fel pe bae yn annheilwng o unrhyw ddiwylliad, ac nad ydyw o un pwys pa mor wael ac annhrefnus y cyflawnir hi.

Cerddoriaeth, yn ei cysylltiad âg addoliad y gwir Dduw, sydd wedi bod mewn bri ac arferiad dan bob goruchwyliaeth. Mor fore ag amser Moses yr ydym yn cael fod Cerddoriaeth grefyddol yn cael ei hystyried yn rhan arbenir o addoliad y Goruchaf; ac y mae y dull a threfniad y gân ardderchog a ganasant ar ol eu mynediad drwy y môr coch, (Exod. xv,) yn dangos y fath fedrusrwydd yn y gelfyddyd ag sydd yn brawf digonol nad hwnw oedd y tro cyntaf iddi gael ei chysylltu â chrefydd, a'i dwyn i arferiad fel rhan o'r cyfryw. Mewn rhanau dylynol o'r ysgrythyrau santaidd yr ydym yn cael lluaws mawr o anghreifftiau yn dangos yr arferiad o Gerddoriaeth gan bobl yr Arglwydd gynt fel rhan arbenig o'u cyflawniadau crefyddol. Gwel Num. xxi. 17, 18; Deut. xxxi. 19.—32, sef cân Moses; Barn. v, sef cân Debora a Barac. Hefyd gellid chwanegu anghreifftiau lluosog o ysgrifeniadau y prophwydi, y rhai gan mwyaf oeddynt feirdd a cherddorion medrus, er dangos eu harferiad o honi a'u hyfrydwch ynddi. Fel hyn y dywedai y prophwyd Esay, pen xii. 4, 5,—"A chwi a ddywedwch yn y dydd hwnw, Molwch yr ARGLWYDD, gelwch ar ei enw, hysbyswch ei weithredoedd ef yn mhlith y bobloedd, cofiwch mai dyrchafedig yw ei enw ef. Cenwch i'r ARGLWYDD; canys godidogrwydd a wnaeth efe; hysbys yw hyn yn yr holl dir." Ond afraid yw chwanegu anghreifftiau fel hyn pan gofiom fod holl lyfr y Salmau, yr hwn sydd gasgliad o gyfansoddiadau beirdd ysbrydoledig, wedi ei fwriadu yn hollol i'w ganu yn ngwasanaeth ac addoliad Duw. Y mae yn amlwg fod rhan helaeth o'r caniadau dwyfol hyn o gyfansoddiad Dafydd frenin, yr hwn a elwir yn 2 Sam. xxiii. 1, yn "beraidd ganiedydd Israel.', Efe a ddyrchafodd y rhan hon o'r addoliad i harddwch a threfnusrwydd mawr yn mysg yr Iuddewon. "Ac efe a osododd gerbron arch yr ARGLWYDD weinidogion o'r Lefiaid, i gofio, ac i foliannu, ac i glodfori ARGLWYDD DDUW Israel. *Asaph* oedd yn benaf, ac yn ail iddo ef *Sechariah*, *Ieiel*, a *Semiramoth*, a *Iehevel*, a *Mattithiah*, ac *Eliab*, a *Benaiah*, ac *Obededom:* a Ieiel âg offer nablau, a thelynau; ac Asaph oedd yn lleisio â symbalau. Benaiah hefyd a Iahaziel yr offeiriad oedd âg udgyrn yn wastadol o flaen arch cyfammod Duw." A diau mai efe oedd awdwr y rhan fwyaf o'r tonau oedd mewn arferiad yn eu mysg; canys yr oedd nid yn unig yn Fardd rhagorol, eithr hefyd yn Gerddor medrus a chywrain, megys y dengys ei gyfarwyddiadau a'i fanylrwydd yn newisiad y cantorion a'r offerynau mwyaf cymhwys i ddatgan y cyfryw ganiadau, sef y Salmau. Y mae yn dra thebygol i wasanaeth y deml, yn ol fel ei sefydlwyd gan Dafydd, a Solomon ei fab, barhau felly hyd amser y caethgludiad i Babilon; ac yn amser yr adferiad dan Ezra, gosodwyd "y Lefiaid meibion Asaph â symbalau, i foliannu yr ARGLWYDD, yn ol ordeinhâd Dafydd brenin Israel." Ezra iii. 10, yr hyn a barhaodd y mae yn debyg yn y deml hyd ymddangosiad ein Hiachawdwr, a thros amser ei arosiad ar y ddaear, yr hwn ei hun a roddes i ni arwydd yn ei berson ei hun o'i foddlonrwydd i'r arferiad o Gerddoriaeth fel rhan o wasanaeth crefyddol; cynys dywedir i ni yn Mat. xxvi. 30, iddo ef ar ol y swper diweddaf, ganu hymn gyda ei ddysgyblion cyn myned allan i fynydd yr Olewydd, yr hon hymn a dybir oedd y cxiii. Salm a'r Salmau dylynol, y rhai a elwid gan yr Iuddewon "yr Haleliwia fawr," yr hon a genid ganddynt yn eu gwahanol deuluoedd, amser gŵyl y Pasc. Y mae Cerddoriaeth wedi bod mewn bri ac enwogrwydd o herwydd ei chysylltiad â chrefydd, nid yn unig dan oruchwyliaeth yr Hen Destament, eithr hefyd dan oruchwyliaeth y Testament Newydd. Y mae yn amlwg oddiwrth epistolau a gweithredoedd yr apostolion eu bod yn ystyried canu mawl i Dduw yn ddyledswydd orphwysedig ar holl ganlynwyr Crist. Gwel Col. iii. 16: "Gan ddysgu a rhybyddio bawb eich gilydd mewn Salmau, a hymnau, ac odlau ysbrydol, gan ganu trwy ras yn eich calonau i'r Arglwydd." Eph. v. 19: "Gan lefaru wrth eich gilydd mewn [Salmau, a hymnau, ac odlau ysbrydol. gan ganu a phyncio yn eich calon i'r Arglwydd." 1 Cor. xiv. 15: "Canaf â'r ysbryd a chanaf â'r deall hefyd." Iago v. 13: "A oes neb yn eich plith mewn adfyd? gweddied. A oes neb yn esmwyth arno? caned Salmau."

Y mae yn amlwg gan hyny fod canu mawl yn ddyledswydd bwysig, ac yn rhan arbenig o addoliad y gwir Dduw dan bob goruchwyliaeth, ac yn galw yn uchel am ein sylw manylaf a'n hymdrechion gwresocaf er gwneuthur y rhan ardderchog hon o'n gwasanaeth crefyddol yn y modd ag y fyddo yn cyfateb i natur ac ansawdd y cyfryw.

Gyda gofid dirfawr yr edrychwn ar yr anfanteision mawrion sydd ar ffordd ein cydgenedl y Cymry, a'r annhrefn dirfawr sydd mewn llawer o gynulleidfaoedd crefyddol y dywysogaeth yn nghyflawniad y rhan hon o'r addoliad dwyfol, yr hyn nis gellir yn iawn ei briodoli i ddim yn fwy na phrinder moddion a chyfarwyddiadau priodol yn ein hiaith ein hunain i gyflawni y rhan hon yn deilwng a daladwy.

Hyd yn hyn yr ydym wedi bod dan angenrheidrwydd i fenthyca gan y Saeson a chenedloedd ereill, yr hyn a'n gosododd dan anfanteision dirfawr o herwydd annghymhwysder ac aneffeithioldeb eu cyfansoddiadau, er gwyched a rhagored y gallent fod, pan eu cysylltid â geiriau *difrif-ddwys, parabl-bêr,* a *llawn-llythyr* y Gymraeg, yr hyn a achosid gan y cysylltiad anwahanol sydd rhwng Cerddoriaeth ac Iaith, yn nghyda'r llywodraeth a fedd priod-ddull *(idiom)* y naill ar y llall.

Yn nghylch y dull o ganu y gwahanol leisiau nid wyf yn gosod unrhyw reol neillduol gyda golwg ar y "Caniadau;" rhai a ddewisant roddi y meibion yn unig i ganu y cyfalaw, *(air)* a'r merched yn unig i ganu y meinllais; ac ereill y merched yn unig i ganu y cyfalaw, a'r meibion i ganu y meinllais neu y canol-lais, yr hyn efallai yw y dull cywiraf mewn canu *côraidd*, er nas gallaf feddwl ei fod y dull goraf mewn canu cynulleidfaol; gan hyny, gadawaf ddewisiad y dull at ddeall da arweinwyr a blaenoriaid canu, y rhai a ystyriant alluoedd a chymhwysderau y cynulleidfaoedd y rhai y maent yn blaenori yn eu plith, gan ddewis eu dull yn ol manteision neu anfanteision eu cynulleidfaoedd.

Cyn terfynu caf roddi rhai cyfarwyddiadau byrion i arweinwyr canu, yn gymaint ag mai ar eu hysgwyddau hwynt y gorphwysa yn benaf i iawndrefnu a hwylysu y rhan hon o'r addoliad:—

Yn 1af.—Byddwch yn ymdrechgar a llafurus i gael cyfarfodydd canu mor fynych ag y byddo amgylchiadau a chyfleusderau yn caniatâu, oblegid y mae diffyg yn hyny yn creu difaterwch ac anffyddlondeb yn eraill, yr hyn sydd yn sicr o beri i'r canu fyned yn oer a gwael: ac os bydd i'r canu fyned felly, bydd hyny yn sicr o effeithio ar bob rhan o'r gwaith, i'w gwneyd yn wael a difywyd; oblegid hyd y gwelais i, lle bynag y byddai y canu yn isel ac annhrefnus, byddai pob peth arall yn dwyn yr un ddelw; ond o'r tu arall, lle y byddid yn ddiwyd a llafurus gyda chanu, ac y byddai y rhan hono yn drefnus ac yn cerdded yn hwylus, byddai pob rhan o waith y cysegr yn fywiog a siriol.

Yn 2il.—Byddwch wyliadwrus ar eich tymherau, ac na fyddwch ry feistrolgar a chwannog i fynu eich ffordd eich hun gyda phob peth; eithr byddwch yn barod i roddi lle i geisiadau ac argyhoeddion rhesymol eich cyfeillion, ac hyd yn nod eich ysgolorion. Llawer gwaith y clywais achwyniadau yn erbyn athrawon canu, eu bod y rhai mwyaf pigog, hunanol, ac anhawdd eu trin o bawb yn y byd; yr hyn, mor belled ag y mae yn wirionedd, yw y nodweddiad gwaelaf ag y gall dyn byth fod yn deilwng o hono, ac sydd hefyd yn ei natur yn magu rhagfarn yn mynwesau ereill yn erbyn canu a chantorion yn gyffredinol.

Yn 3ydd.—Byddwch ofalus yn newisiad y tonau a fwriadoch eu dysgu, sef na byddont ry anhawdd a dyrys, gan ystyried galluoedd ac amgylchiadau y gynulleidfa, rhag i chwi wrth ymgyraedd at ormod gorchest a chywreinrwydd, laesu a llwfrhau meddyliau eich dysgyblion, ac felly ddyfetha eu hawydd at ddysgu. Hefyd nis gellir bod yn rhy ofalus i ddewis y cyfryw donau ag a fyddo yn cyfateb mewn modd a chywair i ansawdd y geiriau a fwriadoch eu canu. Ac na fyddwch yn rhy chwannog i ddysgu gormod o donau newyddion, yr hyn sydd yn fai ffynadwy yn mysg rhai cantorion, fel pe byddent yn ystyried eu holl lafur i fod yn gynwysedig mewn dysgu tonau newyddion, yr hyn sydd yn sicr o effeithio er digaloni y gynulleidfa yn gyffredinol, a chyfranu y canu i ryw ychydig o bersonau neillduol; ac ereill, o'r tu arall, o ddiffyg barn ac ystyriaeth, ar ol dysgu tôn newydd, a'i canant ar bob achlysur, nes ei gwneyd yn ddiflas i'r gynulleidfa, fel y darfu i lawer tôn dda gael ei gwneyd yn hollol ddiwerth yn y cyfryw le, a hyny trwy ei harfer yn ormodol ar y cyntaf, nes treulio allan eu hoffder o honi, yr hyn a allesid yn hawdd ei gadw yn fywiog a pharhaus trwy arferiad doeth a chymedrol o honi.

Yn 4ydd.—Wrth ddechreu canu yn gyhoeddus, byddwch ofalus i ddechreu y dôn yn yr amser priodol, gan roddi anghraifft i'r gynulleidfa o'r amser a'r arddull *(style)* yn mha un y dymunech iddi gael ei chanu; ac nid fel rhai dechreuwyr canu, y rhai a ruthrganant nodau cyntaf pob ton heb amser na threfn, gan newid yr amser pan ddylyno y gynulleidfa, yr hyn nas gall dim fod yn fwy anhardd ac annhrefnus. Byddwch ofalus hefyd i roddi eich llais allan, yn enwedig ar y dechre, yn y cyfryw fodd ag y byddoch yn alluog i'w lywodraethu drwy holl ystod y gân. Gochelwch ei wthio drwy waeddi neu floeddio, oblegid trwy hyny chwi a gollwch bob llywodraeth arno, ond gollyngwch ef yn esmwyth a naturiol, trwy yr hyn y cedwch ef dan iawn ddysgyblaeth, ac y byddwch yn alluog i wneyd pob addurniadau a phwysleisiau gofynedig yn y don. Ac na fyddwch yn rhy dueddol i redeg o flaen ereill, megys y mae arfer rhai dechreuwyr canu, y rhai a dybiant, y mae yn debyg, mai eu dyledswydd yw bod ryw gymaint o flaen y gynulleidfa; onid yw hyny yn tueddu yn fwy er dyryswch nag er cynorthwy y gynulleidfa?

Yn 5ed.—Gofalwch am ddechreu y don mewn cyweirnod priodol, heb fod yn rhy uchel nac yn rhy isel, fel y byddo yn canu yn esmwyth a hawdd i'r holl gynulleidfa, ac fel y byddo y gwahanol leisiau yn y gynulleidfa yn cydbwyso yn dda, ac i'w clywed yn beraidd a hyglyw. Tuag at hyny angenrheidiol yw i chwi ddal mewn cof gyweirnod y don ag y byddoch yn myned i'w chanu, ac ymofyn am sain briodol y cyweirnod hwnw oddiwrth ryw safon penderfynol yn eich llais, yr hyn a ffurfir yn hawdd trwy ymarferiad a sylw; neu gellwch arfer rhyw offeryn i gael allan unrhyw o seiniau y Raddfa, yr hyn a'ch cynorthwya yn ebrwydd i gael sain unrhyw nod a ewyllysioch.

Yn 6ed, ac yn olaf.—Bydded i chwi a phawb ymdrechu canu *â'r ysbryd* yn gystal ag â'r deall; a chofiwn gyfarwyddyd y diweddar Barch. John Wesley i'w gynulleidfaoedd i ganu,—"Bydded genych olwg ar Dduw yn mhob gair a genwch; cyfeiriwch at ei foddhau ef yn fwy na chwi eich hun na neb creadur. I'r dyben i wneuthur hyn, sylwch yn fanwl ar feddwl yr hyn yr ydych yn ei ganu; ac edrychwch rhag i'r galon gael ei chario gyda'r sŵn, ond yn cael ei haberthu i Dduw yn wastadol; felly bydd eich canu y cyfryw ag y gwna yr Arglwydd ei gymeradwyo yma, a'i wobrwyo pan y daw ar gymylau y nef."

RICHARD MILLS.

Llanidloes, *Awst* 13*eg*, 1840.

ELFENAU CERDDORIAETH.

ELFENAU CERDDORIAETH.

GAN JOHN MILLS.

I.—YR ERWYDD.

Gofyniad. Beth yw cerddoriaeth?

Ateb. Y wybodaeth sydd yn egluro egwyddorion canu.

2. Beth yw y wers gyntaf yn y gelfyddyd?

Yr Erwydd; sef pum' llinell wedi eu gwneyd y naill uwchlaw y llall; fel hyn:—

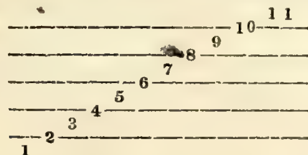

3. Beth yw dyben yr erwydd?

I ysgrifenu y don arno—hyny yw, ar y llinellau ac yn y cyfryngau yr ysgrifenir y nodau.

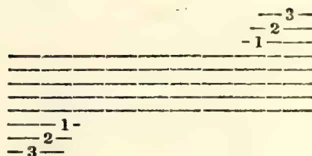
4. Pa faint o nodau a ellir roi ar yr erwydd?

Naw; ac os bydd eisieu ychwaneg, gellir rhoi un islaw y llinell isaf, ac un arall uwchlaw y llinell uchaf; fel hyn:

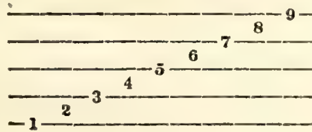
5. Beth os bydd eisieu ychwaneg nag un-ar-ddeg?

Gellir ychwanegu y nifer a fynir trwy wneyd gorlinellau oddiar neu islaw yr erwydd; fel hyn:—

6. Ai dyna y cwbl sydd eisieu ei wybod am yr erwydd?

Ie, oddieithr un peth; sef, mai y dull o gyfrif y llinellau a'r cyfryngau yw tuag i fynu. Dyma fo ar un olwg:—

II.—YR ALLWEDDAU.

7. Beth yw allwedd?

Math o ddarlun a roddir ar un o linellau yr erwydd.

8. Beth yw dyben yr allwedd?

Penodi sefyllfaoedd y nodau. Fel hyn—Y mae gwahanol seiniau cerddoriaeth yn cael eu dynodi â'r llythyrenau *a*, *b*, *c*, *d*. *e*, *ff*, *g*, fel y cawn sylwi etto; yn awr, oni b'ai yr allwedd, nid allem wybod ar ba linell, neu yn mha gyfrwng y dylai *a*, neu *b*, neu unrhyw un arall, fod.

9. A oes mwy nag un allwedd?

Oes, y mae dau mewn arferiad cyffredin yn ein dyddiau ni; sef, allwedd *g*, ac allwedd *ff*.

10. Beth yw allwedd *g?*

Dyma fo:—

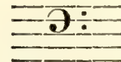

Y mae yn cael ei ysgrifenu bob amser ar yr ail linell, gan hyny, y mae yn rhoi sain yr *g* i'r nodau a fo ar y llinell hono. Gellwch ddeall y cwbl wrth yr anghraifft ganlynol:—

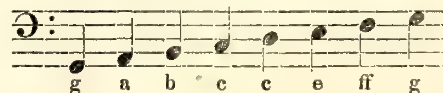

11. Beth yw allwedd *ff?*

Dyma fo:—

Y mae yn cael ei roddi bob amser ar y bedwaredd linell; ac felly, yn rhoddi sain yr *ff* i'r nodau a f'o ar y llinell hono, fel y gwelwch wrth yr anghraifft ganlynol:—

12. Ai dyna yr holl wahaniaeth sydd rhwng y ddau allwedd?

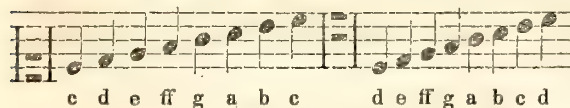
Ie, (heblaw y gwahaniaeth llun sy rhyngddynt) y mae y cwbl yn gynnwysedig yn hyn, fod yr allwedd *g* yn peri fod yr *g* ar yr ail linell; ond allwedd *ff* yn peri iddo fod ar y gyntaf; fel y gwelir oddiwrth y ddau anghraifft olaf.

13. A wna iff y naill y tro i'w ddefnyddio yn lle y llall?

Na wna; fe barai hyny ddyryswch: ond arferir yr

allwedd *ff* yn unig at yr isalaw, a'r allwedd *g* at y lleisiau eraill.

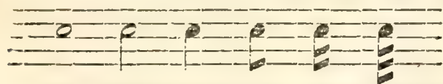
Yr oedd allwedd arall mewn arferiad gynt, a elwid allwedd *c;* ond y mae yn awr wedi myned bron o arferiad, yn neillduol mewn cerddoriaeth grefyddol. Yr oedd yr allwedd yma yn cael ei ysgrifenu ar wahanol linellau yr erwydd; ond ar ba linell bynag y gosodid ef, byddai yn rhoddi sŵn yr *c* i'r llinell hono. Er anghraifft:—

III.—NODAU A'U GORPHWYSION.

14. Pa sawl math o nodau sydd mewn cerddoriaeth?

Chwech; sef, banig, adfanig, gorfanig, crychyn, adgrychyn, a gorgrychyn. Gellwch ddysgu hyn ar un olwg wrth y daflen ganlynol:—

Banig Adfanig Gorfanig Crychyn Adgrychyn Gorgrychyn

15. Paham y defnyddir cymaint o nodau?

Er mwyn rhoi sain hwy a byrach i wahanol seiniau y don.

16. Ai nid yr un hyd yw yr holl nodau uchod?

Nagê; y mae un banig cyhyd a dau adfanig; un adfanig cyhyd a dau gorfanig; un gorfanig cyhyd a dau grychyn; un crychyn cyhyd a dau adgrychyn; ac un adgrychyn cyhyd a dau gorgrychyn.

Gellwch ddysgu hyn eto ar un olwg oddiwrth y daflen ganlynol:—

1 Banig.

2 Adfanig.

4 Gorfanig.

8 Crychyn.

16 Adgrychyn.

32 Gorgrychyn.

17. A ydyw un banig cyhyd a 32 gorgrychyn?

Ydyw; yr un hyd yw pob un o'r banau uchod.

18. Beth yw y gorphwysion?

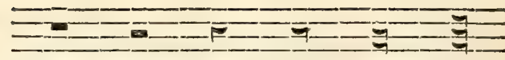
Math o luniau a ddefnyddir i lenwi yr amser yn lle rhyw un o'r nodau.

19. A oes gorphwysnod i bob nodyn?

Oes; a dylid gorphwys arno cyhyd ag y dylid swnio y nod i ba un y perthyna.

20. Pa fath rai ydynt?

Gellwch eu dysgu yn hawdd ar un olwg wrth y daflen ganlynol:—

Banig Adfanig Gorfanig Crychyn Adgrychyn Gorgrychyn.

Y mae ỷ nodau olaf yma yn myned yn awr allan o arferiad, yn neillduol mewn cerddoriaeth grefyddol; a chedwir yn benaf at y tri math blaenaf.

IV.—AMSER.

21. Beth a feddylir wrth amser?

Yr hyn sydd yn llywodraethu symudiad unrhyw erddygan neu don o ran parhad y sain a roddir i'w gwahanol nodau; dyma, yn gyffredin, a feddylir wrth amser.

22. Ai nid yr un hyd sydd i'r un nodyn yn mhob ton?

Nage; y mae weithiau yn arafach, a phryd arall yn gyflymach.

23. Pa fodd y gellir gwybod y gwahaniaeth yn hyd y sain?

Oddiwrth yr arwydd a fyddo yn nechreu y don.

24. A oes llawer o'r arwyddion yma?

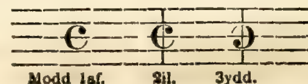
Y mae tri yn yr *amser cyffredin,* a thri yn yr *amser triphlyg.*

25. Beth a feddyilr wrth amser *cyffredin* ac amser *triphlyg?*

Hyn—y mae yr amser cyffredin yn arwyddo nifer cyfartal o sillau mewn ban, megys dau, pedwar, wyth, &c.; ond y mae yr amser triphlyg yn arwyddo nifer anghyfartal, megys tri, &c. Ond cawn egluro hyn yn fanylach eto wrth son am aceniaeth.

26. Dywedasoch fod tri o arwyddion yn yr amser cyffredin; pa rai ydynt?

Y rhai hyn:—

27. Wel, beth yw y gwahaniaeth sydd rhyngddynt?

Y cyntaf yw y modd arafaf. Y mae un ban o hono yn cynnwys dau darawiad, y rhai a genir tra b'o drunglyn awrlais yn symud pedwar gwaith; hyny yw, pedwar eiliad o amser. Nid oes dim gwahaniaeth rhwng yr ail a'r cyntaf, ond yn unig fod yn rhaid canu ban o hono un radd yn gyflymach na ban o hwnw; felly cenir ban o'r ail fodd mewn tri eiliad. Am y trydydd eto; yr unig wahaniaeth rhyngddo a'r ail a'r cyntaf ydyw, y dylid canu ban o hono un gradd yn gyflymach na ban o'r ail, a dau radd yn gyflymach na ban o'r cyntaf: felly cenir ban o hwn mewn dau eiliad o amser.

28. Ai dyma y cwbl sydd eisieu ei gofio am yr amser cyffredin?

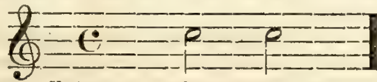
Ië, yn awr; oddieithr y dylid crybwyll ei fod weithiau yn cael ei nodi â'r ffugurau.

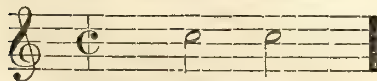
29. Beth y mae hyny yn arwyddo?

Dangos y mae fod ban o'r don hono yn cynwys dau gorfanig (neu nodau eraill cyfartal,) yn lle dau adfanig (neu nodau eraill cyfartal.) Mewn gair, nid yw yn ddim amgen na hanner ban yn y modd arafaf: felly, y mae ban, yn y modd yma, i'w ganu tra y rhifir dau.

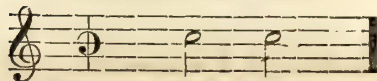
Gellwch ddysgu y cwbl o hyn ar un olwg wrth y daflen ganlynol:—

Un ban mewn pedwar eiliad o amser.

Un ban mewn tri eiliad o amser.

Un ban mewn dau eiliad o amser.

Un ban mewn dau eiliad o amser.

30. Dywedasoch fod tri o arwyddion neu foddau yn yr amser triphlyg hefyd; pa rai ydynt?

Y rhai canlynol:—

Modd 1af. 2il, 3ydd.

31. Beth y mae y cyntaf yn arwyddo?

Y mae yn arwyddo fod tri adfanig (neu nodau eraill cyfartal iddynt) mewn ban. Dyma y modd arafaf; yr hwn a genir mewn tri eiliad o amser.

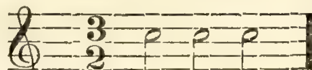
32. Beth y mae yr ail yn arwyddo?

Y mae yn arwyddo fod tri gorfanig (neu nodau eraill cyfartal iddynt) mewn ban; y rhai a genir mewn dau eiliad o amser.

33. Beth y mae trydydd yn arwyddo?

Y mae yn arwyddo fod tri chrychyn (neu nodau eraill cyfartal iddynt) mawn ban; y rhai a genir mewn eiliad a hanner o amser.

Gellwch ddysgu hyn oll eto ar un olwg wrth y daflen ganlynol:—

Un ban mewn tri eiliad o amser.

Un ban mewn dau eiliad o amser.

Un ban mewn eiliad a hanner o amser.

34. Ai dyma yr holl amserau a moddau a ddefnyddir mewn cerddoriaeth?

Nagê; y mae ffurfiau eraill mewn arferiad mewn tonau i offerynau; ond nid oes eisieu colli amser gyda rhei'ny, gan y bydd yn eithaf hawdd eu deall wrth eu gweled, ar ol deall y rhai uchod.

35. Ai dyma y cwbl a ddefnyddir mewn caniadaeth grefyddol?

Ië; ac yn wir nid oes angen am gynnifer o foddau: gallai un modd yn mhob amser wneyd y tro; gan fod hyd y nod mewn canu i ddibynu i raddau mawr ar y geiriau a ddefnyddir.

V.—ARWYDDNODAU.

36. A oes amryw luniau neu arwyddion yn ychwanegol mewn cerddoriaeth?

Oes; ac er mwyn i chwi eu hadnabod pan y cyfarfyddwch â hwy mewn llyfrau canu, myfi a osodaf daflen o honynt yn awr ger bron.

1	2	3	4	5	6	7	8
♯	♭	♮	·	⌒	𝄐	tr	ʃ
Llonnod	Lleddfnod	Naturiol	Mannod	Llithren	Saib	Siglnod	Gogwyddon

9	10	11	12	13
3	ꜝꜝ	<>	*w*	:‖:
Rhifnod addurnawl	Byr-seiniau	Chwyddnod	Cyfeirnod	Attro

14	15	16	17	18
Ailadroddnodau	Ban	Ban dyblyg	Diweddglo	Rhwymyn

37. Beth yw dyben y llonnod?

Codi y nod a fyddo ar ei ol hanner ton yn uwch na'i sefyllfa naturiol. Bwriwch ein bod yn disgyn o *d* i *c*, yr hyn sydd yn don gyfan; ond os rhoddwn lonnod o flaen *c*, ni fydd y disgyniad ond hanner ton.

38. Beth yw dyben y lleddfnod?

Y mae yn gweithredu bob amser yn groes i'r llonnod, sef gostwng y nod fyddo ar ei ol hanner ton yn îs. Bwriwch ein bod yn esgyn o *a* i *b*, yr hyn sydd yn don gyfan; ond os rhoddwn leddfnod o flaen *b* ni fydd yr esgyniad ond hanner ton.

39. Beth yw defnydd y naturiol?

Tynu ymaith effaith y llonnod a'r lleddfnod, a dwyn y nod i'w sefyllfa naturiol.

Gellir amgyffred dybenion y llonnod, y lleddfnod, a'r naturiol yn well, pan y deuwn ymlaen at y pennodau canlynol.

40. Beth yw dyben y mannod?

Chwanegu at hyd y nod y perthyna iddo hanner amser y nod hwnw. Bwriwch ein bod yn ysgrifenu mannod ar ol banig; felly, byddai amser y banig hyny gymaint a thri adfanig.

41. Beth yw swydd y llithren?

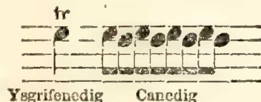
Arwydda y dylid canu y nodau fyddo dani ar un sillaf.

42. Beth yw dyben y saib?

Y mae yn arwyddo y dylid dal ar y nod y byddo uwch ei ben, yn hwy na hyd naturiol y nod hwnw.

43. Beth yw swydd y siglnod?

Arwydda y dylid canu y nod y byddo uwch ei ben, yn debyg i saith o dodau cyflym, y naill is-law y llall; fel hyn:—

44. Beth yw dyben y gogwyddon?

Fe'i defnyddir o flaen neu ar ol nodau, i gyrhaedd sain y nodyn yn fwy ysgafn a llithrig; y mae yn cynnwys un rhan o bedair o amser y nodyn y perthyna iddo.

45. Beth yw dyben y rhifnod addurnawl?

Arwydda y dylid canu y nodau y byddo uwch eu penau un gradd yn gyflymach; hyny yw, y rhifnod 3 uwchben tri nodyn, a ddengys y dylid canu y tri nod hyny yn amser dau. Y rhifnod 5 uwchben pump o nodau, a ddengys y dylid eu canu yn amser pedwar.

Y mae y dull cyffredin yma o nodi y rhifnod addurnawl yn wallus; y mae yn groes i ddull rhifnodiad arno. Dyben y ffygyr yw cynnrychioli yr amser sydd i'w roddi i'r nodau f'o islaw iddo. Felly, 2 a ddylai fod, ac nid 3; a 4, ac nid 5; fel y mae mewn rhai llyfrau Cymreig.

46. Beth yw dyben y byr-seiniau?

Arwyddant y dylid canu y nod y byddont uwch ei ben yn gryf, ac yn hanner ei amser naturiol, gan orphwys yr hanner arall.

47. Pa ddyben sydd i'r chwyddnod?

Y mae yn dangos y dylid dechreu canu y nod neu nodau y byddo uwch eu penau, yn wan ac esmwyth, gan gynnyddu y sain hyd y canol, a diweddu yn wan fel y dechreuwyd. Gosodir y chwyddnod mewn gwahanol ddulliau, megys,

ond pa fodd bynag y gosodir ef, dylid cryfhau neu wanhau y sain yn gyfatebol i lun y nod.

48. Beth yw dyben y cyfeirnod?

Pan b'o y don yn parhau i'r tudalen nesaf, ysgrifenir y cyfeirnod ar ol y nod olaf o'r tudalen blaenaf, i ddadgos ar ba linell neu gyfrwng y mae y nod cyntaf yn y tudalen nesaf. Anfynych y defnyddir ef yn awr.

49. Beth yw dyben yr attro?

Dangos y dylid ail ganu rhyw air neu eiriau oddiwrth y nod y byddo uwch ei ben.

50. beth yw defnydd ailadroddnodau?

Y mae y naill neu y llall yn dangos y dylid troi yn ol oddiwrth y fan y byddo, ac ail ganu y rhan hyny o'r erddygan.

51. Beth yw dyben y ban?

I ranu y don yn ddosbeirth cyfartal.

52. Beth yw dyben ban dyblyg?

Fe'i defnyddir yn niwedd rhan gyflawn o'r geiriau.

53. Beth yw y diweddglo?

Y dull cyffredin o derfynu yr erddygan.

54. Beth yw dyben y rhwymyn?

Fe'i defnyddir yn gyffredin i rwymo y ddau brif-lais os bydd y don wedi ei threfnu i'w chwareu âg offeryn, sef yr orloes neu yr eilioneg.

VI.—SEINIAU CERDDORIAETH.

55. Ar ol ol dysgu yr arwyddnodau yma, beth sydd yn nesaf i'w ddeall?

Seiniau cerddoriaeth.

56. A oes llawer iawn o rhei'ny?

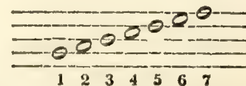
Nag oes; dim ond saith.

57. A oes dim ond saith yn yr holl donau sydd yn y byd?

Nac oes. Fel y mae ychydig o lythyrenau (sef yr egwyddor) trwy eu cysylltu yn wahanol yn ffurfio miloedd o eiriau mewn iaith; felly y mae saith o seiniau mewn cerddoriaeth yn ffurfio miloedd o wahanol donau.

58. Pa rai yw y seiniau hyny?

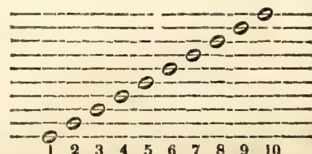
Unrhyw saith a genir yn olynol. Dechreuwch efo rhyw sain, a chodwch o un i un nes cyrhaedd saith; a'r seiniau rhei'ny fydd y rhai yr ydym yn son am danynt. Fel hyn:

Dyna gymaint o wahanol seiniau sydd yn ddichonadwy gael. Fe'i cenir yn gyffredin ar y llythyrenau *a*, *b*, *c*, *d*, *e*, *ff*, *g*.

59. Onid ellir codi i wyth a naw, ac ychwaneg, yn gystal ag i saith?

Gellir; ond nid gwahanol seiniau yw y rhei'ny; ond ail-adroddiad o'r rhai blaenaf, wyth radd yn uwch. Gellwch ddeall hyny yn well wrth yr anghraifft ganlynol:—

Yn awr, rhoddwch ryw sain benodol i'r nod cyntaf, a chodwch o sain i sain nes cyrhaedd y seithfed—chwi gan-

fyddwch yn amlwg fod pob sain yn wahanol i'w gilydd. Ond wrth godi o'r seithfed i'r wythfed, y mae y sain cyntaf yn dyfod i mewn drachefn—y nawfed yw yr ail—y degfed yw y trydydd; ac felly yn y blaen. Gan hyny, nid oes ond un rhifres o seiniau, sef y saith cyntaf; ond y gellir myned dros y rhai hyny, y naill rif-res ar ol y llall, nes eu dyblu liaws o weithiau.

60. Pa fodd y gellir profi mai yr un sain yw yr wythfed a'r cyntaf?

Y mae yn ddigon hawdd—tra b'o rhyw un yn swnio y cyntaf, swnied un arall yr wythfed; ac yna chwi a gewch brawf mai yr un sain yw y ddau, ond bod yr wythfed, fel y sylwyd, gymaint a hyny yn uwch yn y raddfa.

VII.—Y RADDFA NATURIOL.

61. Beth yr ydych yn ei feddwl wrth *raddfa naturiol?*

Ystyr y gair *graddfa* mewn cerddoriaeth yw, cyfres o seiniau perthynasol; gan hyny, graddau naturiol yw y seiniau y buom yn son am danynt yn y bennod olaf, wedi eu rhoddi at eu gilydd i wneyd un rhes o seiniau.

62. Ai y saith sain yma yw y raddfa naturiol?

Ië, dim mwy na dim llai; enw ydyw ar y seiniau hyny.

63. Wel, a oes eisiau gwybod rhywbeth ymhellach am danynt?

Oes, y mae eisiau gwybod y pellder sydd rhyngddynt, hyny yw, rhwng y naill sain a'r llall.

64. Ai nid yr un pellder sydd rhwng y cwbl?

Nage; y mae ton gyfan rhwng pump o honynt, ond dim ond hanner ton rhwng y ddau arall.

65. Ai y meddwl yw, mai hanner cymaint o sain yw dau o honynt ag ydyw y pump eraill?

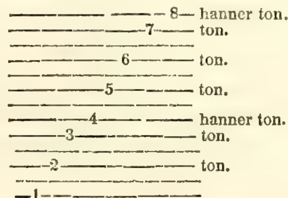
Nage; y mae pob un mor gyflawn fel sain a'u gilydd; hyny yw, y mae pob un, fel eu gilydd, yn sain perffaith.

66. Wel, pa le y mae y gwahaniaeth?

Yn y pellder sydd rhyngddynt. Fel hyn:—bwriwch eich bod yn rhoddi tair careg yn rhes, yr ail yn llathen oddiwrth y gyntaf, ond y drydydd ddim ond hanner llath oddiwrth yr ail. Gall y ceryg fod yr un faint, yr un llun, a'r un pob peth; ond y mae y pellder sydd rhyngddynt yn wahanol. Wel, tebyg i hyna ydyw gyda'r seiniau. Y mae y seiniau yr un mor gyflawn a'u gilydd, ond y mae gwahaniaeth yn y pellder sydd rhyngddynt.

67. Rhwng pa rai y mae y tonau a'r hanner tonau?

Y mae yr hanner tonau yn gorphwys rhwng y trydydd a'r pedwerydd, a rhwng y seithfed a'r wythfed; felly y mae tonau cyfain rhwng y lleill. Gellir egluro y cyfan ar un olwg mewn taflen; fel hyn:—

Yn awr, fe welir fod ton gyfan o'r cyntaf i'r ail; ton gyfan o'r ail i'r trydydd; hanner ton o'r trydydd i'r pedwerydd; ton gyfan o'r pedwerydd i'r pummed; ton gyfan o'r pummed i'r chweched; ton gyfan o'r chweched i'r seithfed; a hanner ton o'r seithfed i'r wythfed.

68. Pa seiniau yw y cyntaf, yr ail, &c., yn y daflen uchod?

Nid yw o bwys pa un. Rhoddwch y sŵn a fynoch i'r gyntaf, a chodwch yn rheolaidd o sain i sain: fe fydd yr hanner tonau yn sicr o ddygwydd fel y nodir hwy uchod.

69. Nid heb i'r canwr ofalu am eu swnio felly, ai ïe?

Ië, peth naturiol ydyw—peth ag y mae pawb yn ei wneyd fel eu gilydd, yr anwybodus fel y mwyaf celfyddgar.

70. Wel, beth yw yr achos fod ton gyfan rhwng y pump a nodwyd, a dim ond hanner ton rhwng y ddwy eraill?

Y mae yn anhawdd dyweyd. Pe treuliem ychwaneg o amser uwchben y pwnc, nid allem gyrhaedd nemawr pellach na hyn; sef ei fod yn bod—ei fod yn ffaith mewn cerddoriaeth, a ffaith nad ellir esbonio yr achos o honi. Pa fodd bynag, ar hyn y mae holl rym cerddoriaeth yn dibynu, fel y cawn weled wrth fyned ymlaen.

VIII.—Y RADDFA OSLEFOL.

71. Beth yr ydych yn ei feddwl wrth *raddfa oslefol?*

Goslef yw hanner ton; felly yr un peth yw dywedyd goslefol a hanner-tonol: gan hyny, graddfa oslefol yw graddfa yn symud trwy hanner tonau.

72. Pa wahaniaeth sydd rhwng y raddfa yma a'r un naturiol?

Hyn:—y mae hono yn cynnwys tonau cyfain yn benaf; ond hon dim ond hanner tonau.

73. Felly y mae dwy rês o seiniau gwahanol yn bod?

Na, fel hyn y mae. Y mae y saith sain, fel y sylwyd, yn eu ffurf naturiol, yn cynnwys pum' ton gyfan, a dwy hanner ton, ac yn y ffurf hyny fe'i gelwir yn raddfa naturiol; ond y mae modd rhanu y tonau rheiny yn hanner tonau, ac felly gwneyd y cwbl yn hanner tonau, ac yn y ffurf newydd yma fe'i gelwir yn raddfa oslefol.

74. Felly, yr un seiniau yw sylwedd y ddwy raddfa, onidê?

Ië; yn y gyntaf y maent yn eu sefyllfa naturiol; ond yn yr ail yn eu sefyllfa gelfyddydol.

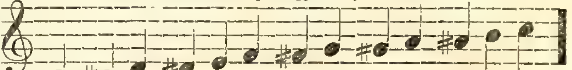
75. Pa fodd y mae y raddfa oslefol yn cael ei ffurfio?

Trwy ddefnyddio llonnodau a lleddfnodau. Wrth esgyn, defnyddir y llonnodau; ond wrth ddisgyn, y lleddfnodau.

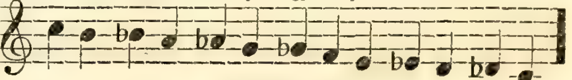
66. A ellwch chwi egluro hyn drwy anghraifft?

Gallaf. Dyma i chwi daflenau yn cynnwys y pwnc ar un olwg.

Y raddfa Oslefol yn esgyn trwy lonnodau.

Y raddfa Oslefol yn disgyn trwy leddfnodau.

77. Pa fodd y mae eu deall?

Y mae hyny yn bur hawdd; fel hyn. O *c* i *c* lon, y mae hanner ton; o *c* lon i *d* naturiol, y mae hanner ton; o *d* naturiol i *d* lon, y mae hanner ton; o *d* lon i *e* naturiol, y mae hanner ton; o *e* i *ff* y mae hanner ton; o *ff* naturiol i *ff* lon y mae hanner ton; o *ff* lon i *g* naturiol y mae hanner ton; o *g* naturiol i *g* lon y mae hanner ton; o *g* lon i *a* naturiol y mae hanner ton; o *a* naturiol i *a* lon y mae hanner ton; o *a* lon i *b* naturiol y mae hanner ton; ac o *b* naturiol i *c* y mae hanner ton.

Dyna ni wedi myned trwy esgyniad y raddfa—y mae y disgyniad fel hyn eto. O *c* naturiol i *b* y mae hanner ton; o *b* naturiol i *b* leddf y mae hanner ton; o *b* leddf i *a* naturiol y mae hanner ton; o *a* naturiol i *a* leddf y mae hanner ton; o *a* leddf i *g* naturiol y mae hanner ton; o *g* naturiol i *g* leddf y mae hanner ton; o *g* leddf i *ff* naturiol y mae hanner ton; o *ff* i *e* naturiol y mae hanner ton; o *e* naturiol i *e* leddf y mae hanner ton: o *e* leddf i *d* naturiol y mae hanner ton; o *d* naturiol i *d* leddf y mae hanner ton; o *d* leddf i *c* y mae hanner ton.

78. Ai dyna y cwbl sydd eisieu ei ddeall am y raddfa yma?

Ie: y cwbl sydd yn anghenrheidiol i chwi ei ddeall a dal arno, yw y dull y mae y tonau cyfain yn cael eu rhanu yn hanner tonau, trwy ddefnyddiad y llonnodau a'r lleddfnodau.

79. I ba ddyben y rhenir y tonau fel hyn, yn hanner tonau?

Ni a ganfyddwn y dyben yn well yn ein hymdriniad â'r pennodau canlynol, nag y gellir ei egluro yn y lle hwn.

IX.—Y CYWEIRIAU.

80. Beth ydyw cywair?

Cywair yw ysgogiad neu symudiad peroriaethol unrhyw don. Neu, mewn geiriau eraill, y dull neu y modd y b'o seiniau cerddoriaeth wedi eu huno â'u gilydd i wneyd ton, ydyw y cywair.

81. O'r braidd yr wyf yn deall yr atebiad; a oes dim modd ei wneyd yn fwy amlwg?

Dichon y gellir; er, efallai, y gellwch amgyffred y pwnc yn well oddiwrth yr ymdrafod a wnawn arno ymhellach, nag oddiwrth unrhyw ddarnodiad a ellir wneyd o hono. Gwyddoch eisoes mai saith o seiniau sydd mewn cerddoriaeth, ac mai trwy gysylltu rhai hyny â'u gilydd y gwneir ton neu erddygan. Yn awr, y mae effaith y don hono yn dibynu ar y ffurf yr unir y seiniau, a'r ffurf hyny a elwir yn gywair.

82. A oes mwy nag un ffurf?

Oes, y mae dau ffurf cyffredinol; un yn rhoi effaith llawen yn y don; a'r llall yn rhoi effaith trist.

83. Felly, dau fath o gywair sydd yn bod, ai ïe?

Ie, dim ond dau fath; sef cywair llon, a chywair lleddf.

84. Ai yr un peth yw cywair a chyweirnod?

Nage; cyweirnod yw y nod y byddys yn cychwyn o hono, ac yn terfynu ynddo. Neu, mewn geiriau eraill, cyweirnod yw prif sain y don—y sain, ar ba un y mae y seiniau eraill yn dibynu.

85. A ellwch chwi egluro hyn drwy anghraifft?

Gallaf. Cymerwn yr 'Hen Ganfed,' y mae ei halaw yn rhedeg fel hyn:—

Yn awr, y cyweirnod yw *a*, ac yn y cyweirnod y mae yn cychwyn, ac os deliwch sylw wrth ganu y don uchod, chwi deimlwch fod y llais yn gorphwys ar y nod hwnw; ond ar y nodau eraill y mae megys oddicartref. Felly y mae trwy y don; a rhaid i'r llais gael gafael ar yr *a* cyn y caiff orphwysfa.

86. Ai yr un nod bob amser yw y cyweirnod?

Nage; gellir gwneyd unrhyw un o nodau y raddfa yn gyweirnod llon neu leddf; er mai dau naturiol sydd.

87. Pa rai ydyw y rhai hyny?

Y cyweirnod llon yw *c*, a'r cyweirnod lleddf yw *a*.

88. Paham yr ydych yn galw y rhai hyn yn gyweirnodau naturiol?

Am nad oes eisiau na llonnod na lleddfnod yn nechreu y don efo y rhai hyn.

89. A oes eisieu llonnod neu leddfnod efo cyweirnodau eraill?

Oes, fel y cawn ddangos yn y bennod nesaf.

90. Beth sydd eisieu i mi ei ddeall am y cyweiriau yma?

Y mae eisiau i chwi ddeall sefyllfa yr hanner tonau yn y ddau gywair; neu mewn geiriau eraill, y pellder sydd rhwng y cyweirnod a'r hanner tonau, yn y cywair llon ac yn y cywair lleddf.

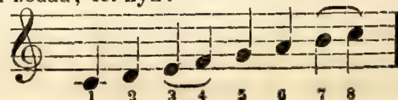
91. A ydyw deall hyny yn beth anhawdd?

Nac, ydyw; y mae yn beth hawdd. Nyni a ddechreuwn efo y cywair llon; ac fe saif y pwnc fel hyn:—

C–8— hanner ton.
B–7— ton.
A–6— ton.
G–5— ton.
F–4— hanner ton.
E–3— ton.
D–2— ton.
C–1

Yn awr, y cyweirnod yw y cyntaf, sef *c*, ac fe welir fod ton gyfan rhwng y cyntaf a'r ail; ton gyfan rhwng yr ail a'r trydydd; hanner ton rhwng y trydydd a'r pedwerydd; ton gyfan rhwng y pedwerydd a'r pummed; ton gyfan rhwng y pummed a'r chweched; ton gyfan rhwng y chweched a'r seithfed; a hanner ton rhwng y seithfed a'r wythfed. Felly, y mae yr hanner tonau yn y cywair llon, rhwng y *trydydd* a'r *pedwerydd*, a rhwng y *seithfed* a'r *wythfed* oddiwrth y cyweirnod.

Efallai y cofiwch y peth yn well pe troem y daflen uchod i nodau; fel hyn:—

Y mae y rhwymynau yn dangos sefyllfaoedd yr hanner tonau.

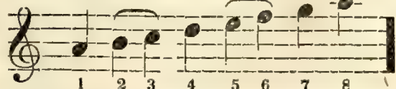
92. Tybiwn fy mod yn deall y cywair llon; ond sut y mae y cywair lleddf?

Y mae hwnw yn sefyll fel hyn:—

A--8— ton.
G--7— ton.
F--6— hanner ton.
E--5— ton.
D--4— ton.
C--3— hanner ton.
B--2— ton.
A---1—

Yma, eto, y cyweirnod yw y cyntaf, sef *a*, ac fe welir fod ton gyfan rhwng y cyntaf a'r ail; hanner ton rhwng yr ail a'r trydydd; ton gyfan rhwng y trydydd a'r pedwerydd; ton gyfan rhwng y pedwerydd a'r pummed; hanner ton rhwng y pummed a'r chweched; ton gyfan rhwng y chweched a'r seithfed; a thon gyfan rhwng y seithfed a'r wythfed. Felly, y mae yr hanner tonau, yn y cywair lleddf, rhwng yr *ail* a'r *trydydd*, a rhwng y *pummed* a'r *chweched*, oddiwrth y cyweirnod.

Nyni a drown y daflen uchod eto i nodau; fel hyn:—

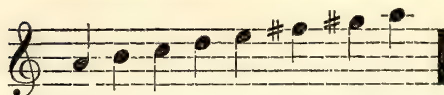
Y mae y rhwymynau yn dangos sefyllfa yr hanner tonau.

93. Tybiwn fy mod yn deall hyn eto. A oes dim yn mhellach eisieu ei wybod am y cyweiriau?

Oes, y mae eisieu i chwi wybod y gwahaniaeth sydd rhwng alaw y ddau gywair.

94. Pa wahaniaeth?

'Wrth ffurfio yr wythawd yn y cywair llon yn don, nid oes eisieu un cyfnewidiad ar y nodau wrth esgyn nac wrth ddisgyn; ond yn y cywair lleddf, pan b'o y don yn esgyn i'r wythfed, fe lonir y chweched a'r seithfed yn y dull canlynol:—

95. Paham y mae eisiau lloni y ddau nodyn uchod?

Y mae eisieu lloni y seithfed, fel na byddo y pellder rhwng y seithfed a'r wythfed (neu *gyweirnod)* dros hanner ton. A llonir y chweched, fel na byddo y pellder rhwng y chweched a'r seithfed yn fwy na thon.

96. O'r braidd yr wyf yn deall. A eglurwch chwi yn mhellach?

Fel hyn. Rhaid i'r pellder rhwng y seithfed a'r wythfed beidio bod ond hanner ton; ond yn y cywair lleddf, y mae yn don gyfan; am hyny, rhoddir llonnod ar y seithfed i godi y nod hwnw hanner ton yn uwch; felly, nid yw y pellder mwy ond hanner ton. Ar ol lloni y seithfed fel hyn, y mae y pellder rhwng y chweched a'r seithfed yn don a hanner, ond i attal hyny, rhoddir llonnod ar y chweched i godi hwnw hanner ton yn uwch; felly, nid yw y pellder mwy ond ton.

X.—TRAWSDDODIAD Y CYWEIRIAU.

97. Dywedasoch yn y bennod olaf, fod modd gwneyd unrhyw nod o'r wythawd yn gyweirnod, onid do?

Do: a'r drefn o wneyd hyny a elwir yn *drawsddodiad y cyweiriau.*

98. Ond pa angen sydd am hyny?

Hyn. Bwriwch ein bod yn cyfansoddi ton yn *c*, ac wrth ei chanu yn cael ei bod yn rhy isel neu yn rhy uchel, fe fyddai eisieu ei symud i fynu os yn rhy isel, ond i lawr os yn rhy uchel.

99. A ellir dim gwneyd hyny yr un fath ag y rhoddwyd hi ar y dechreu yn *c?*

Y mae rheol i symud y cyweirnod, ac nid ellir ei symud ond yn ol y rheol hono.

100. Beth ydyw y rheol hono?

Dyma hi. Bod eisiau dwyn yr hanner tonau i'r un berthynas âg unrhyw gyweirnod, ac ydynt yn naturiol i *c* ac *a*.

101. A ellwch chwi ddim geirio hyn yna mewn dull arall eto?

Gallaf, fel hyn. Bwriwch mai ton lon fyddai, a bod eisiau ei symud i *d;* yn awr, y mae yn rhaid cael yr hanner tonau i'r un berthynas â *d*, ag oeddynt o'r blaen ag *c*, sef rhwng y trydydd a'r pedwerydd, a rhwng y seithfed a'r wythfed. Yn y cywair lleddf hefyd, y mae yn rhaid i'r hanner tonau fod yn yr un berthynas â'r cyweirnod newydd ag oeddent ag *a* naturiol, sef rhwng yr ail a'r trydydd, a rhwng y pummed a'r chweched.

102. Pa fodd y gellir gwneyd hyny?

Trwy ddefnyddio llonnodau a lleddfnodau. Dechreuwn gyda llonnodau.

103. Wel, beth yw y peth cyntaf i mi ddal arno?

Cofio sefyllfa yr hanner tonau yn naturiol.

104. Beth yn nesaf?

Cofio, pa nod bynag a wneir yn gyweirnod llon, fod eisieu symud yr hanner tonau i'r un berthynas â'r nod hwnw, ag ydynt yn naturiol, &c.; a pha nod bynag a wneir yn gyweirnod lleddf. fod eisieu dwyn yr hanner tonau i'r berthynas uchod â hwnw hefyd, ag ydynt âg *a* yn naturiol.

105. Yr wyf yn dal hyny yn fy meddwl; ond sut y mae eu symud trwy lonnodau?

Trwy roddi llonnod ar y nod uchaf a berthyn i'r hanner ton, i godi yr hanner ton un radd yn uwch. Fel hyn: bwriwch ein bod yn cyfansoddi ton â'i chyweirnod yn *g*, ond heb symud yr hanner tonau, fe saif y don fel hyn:—

Yn awr, cyfrifwch o'r cyweirnod i'r hanner tonau, a chwi a ganfyddwch fod y cyntaf, sef yr un rhwng *e* ag *ff*, rhwng y chweched a'r seithfed; a'r llall, sef yr un rhwng *b* a *c*, rhwng y trydydd a'r pedwerydd, oddiwrth *g*, y cyweirnod.

106. Y maent felly; ac y mae yr olaf yn ei le, onid yw? Ydyw, y mae.

107. Y mae y llall o'i le, onid yw?

Ydyw; yn lle bod rhwng *e* ac *ff*, y chweched a'r seithfed, dylai fod rhwyng *ff* ac *g*, y seithfed a'r wythfed.

108. Pa fodd y ceir ef yno?

Trwy roddi llonnod ar *ff* i godi yr hanner ton un radd yn uwch. Fel hyn:—

109. Dyna yr hanner tonau yn awr yn eu lle, onide?

Ie, y mae *g* yn awr yn gyweirnod mor briodol ag oedd *c* yn naturiol.

110. A ydyw llonnod ar *ff* yn nechreu ton yn arwyddo bob amser bod y don hono â'i chyweirnod yn *g?*

Ydyw, os bydd y cywair yn llon.

111. Beth os bydd y cywair yn lleddf?

Fe fydd y cyweirnod yn *e*.

112. Pa fodd y gall hyny fod?

Am fod y ddau gyweirnod yn canlyn o fewn trydydd i'w gilydd yn mhob symudiad.

113. A ydyw y cyweirnod llon a'r cyweirnod lleddf yn canlyn eu gilydd?

Ydynt; yr un fath ag yn eu sefyllfa naturiol. Gwyddoch fod *c* yn drydydd uwchlaw *a*, ac *a* yn drydydd islaw *c;* felly y mae yn mhob symudiad. Pan y gwneir unrhyw nod yn gyweirnod llon, y mae y trydydd islaw i'w ystyried yn gyweirnod lleddf; ac yn y gwrthwyneb, pan y mae unrhyw nod yn cael ei wneyd yn gyweirnod lleddf, y mae y trydydd uwchlaw i'w ystyried yn gyweirnod llon.

114. Ai nid yw bod llonnod yn nechreu y don yn arwyddo fod y don hono yn un lon?

Nag ydyw; ac nid yw bod lleddfnodau yn arwyddo ei bod yn un leddf. Ond y mae pob symudiad ar yr hanner ton, pa un bynag ai trwy lonnod ai lleddfnod, yn gwneyd dau gyweirnod, un llon ac un lleddf.

115. Ond pa fodd y gellir gwneyd yr holl nodau yn gyweirnodau?

Yr un modd ag y gwnaed *g*, sef trwy yr hanner tonau; ac er mwyn cael golwg trwyadl o'r pwnc, ni a awn a chwi trwy yr holl symudiad, gan ddechreu yn y cyweirnodau naturiol.

Hanner tonau. Cywair C lon naturiol.

Hanner tonau. Cywair A leddf naturiol.

Hanner tonau. Cywair C lon trwy lonnodau

Hanner tonau. Cywair E leddf trwy lonnodau.

Hanner tonau. Cywair D lon trwy lonnodau.

Hanner tonau. Cywair B leddf trwy lonnodau.

Hanner tonau. Cywair A lon trwy lonnodau.

Hanner tonau. Cywair FF leddf trwy lonnodau.

Hanner tonau. Cywair E lon trwy lonnodau.

Hanner tonau Cywair C leddf trwy lonnodau.

Hanner tonau. Cywair B lon trwy lonnodau.

Hanner tonau. Cywair G leddf trwy lonnodau.

Hanner tonau. Cywair FF lon trwy lonnodau.

Hanner tonau. Cywair D leddf trwy leddfnodau.

Dyma ni wedi myned trwy y gorchwyl gyda y llonnodau; deuwn yn awr at y lleddfnodau.

116. Cyn myned at y lleddfnodau, byddai yn dda genyf allu cofio pa faint o lonau a ddylai fod i wneyd pob un o'r nodau yn gyweirnod. A ellwch chwi ddim fy nghynnorthwyo?

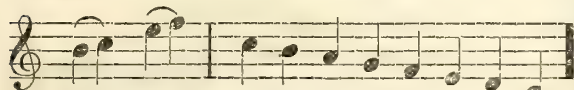
Gallaf; fe fydd dysgu y daflen ganlynol yn eich galluogi ar unwaith i wneyd hyny.

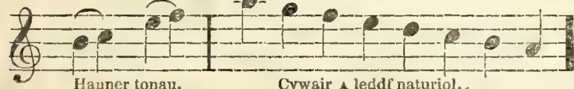
Un llonnod a ddengys fod y cywair llon yn			G,	y lleddf yn		E.
Dau lonnod	"	"	" D,	"		B.
Tri llonnod	"	"	" A,	"		Ff.
Pedwar llonnod	"	"	" E,	"		C.

Pum llonnod " " " B, " G.
Chwe' llonnod " " " Ff, " D.

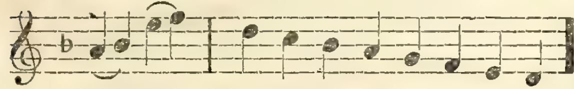
117. Wel, a oes gwahaniaeth rhwng trawsddodi a lleddfnodi rhagor â llonnodau?

Dim ond hyn: fod y llonnod yn codi yr hanner ton un radd yn *uwch*, ond y lleddfnod yn tynu yr hanner ton un radd yn *is*. Felly, y mae y ddau yn gweithredu yn groes i'w gilydd. Ond er mwyn i chwi ddeall y pwngc yn drwyadl, ni awn eto trwy yr holl symudiadau trwy leddfnodau, gan ddechreu yn y cyweirnodau naturiol.

Hanner tonau. Cywair C lon naturiol.

Hanner tonau. Cywair A leddf naturiol.

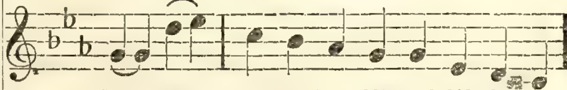

Hanner tonau. Cywair FF lon trwy leddfnodau.

Hanner tonau. Cywair D leddf trwy leddfnodau.

Hanner tonau. Cywair B lon trwy leddfnodau.

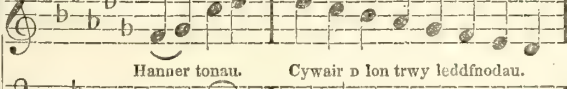

Hanner tonau Cywair G leddf trwy leddfnodau.

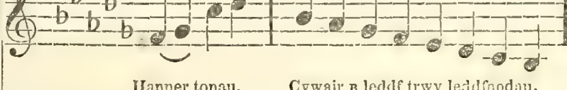

Hanner tonau. Cywair E lon trwy leddfnodau.

Hanner tonau. Cywair C leddf trwy leddfnodau.

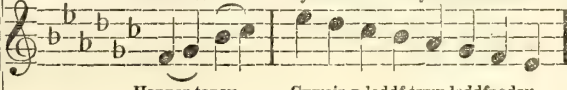

Hanner tonau. Cywair A lon trwy leddfnodau.

Hanner tonau. Cywair FF leddf trwy leddfnodau.

Hanner tonau. Cywair D lon trwy leddfnodau.

Hanner tonau. Cywair B leddf trwy leddfnodau.

Hanner tonau. Cywair G lon trwy leddfnodau.

Hanner tonau. Cywair E leddf trwy leddfnodau.

Dyma ni eto wedi myned trwy yr holl symudiadau trwy leddfnodau; a'ch gorchwyl chwi yw sylwi pa fodd y mae y lleddfnodau yn effeithio ar yr hanner tonau, i'w dwyn i berthynas briodol â'r cyweirnodau.

118. Tybiwyf fy mod yn deall pob symudiad; ond a ellwch chwi roddi taflen eto o'r lleddfnodau, er mwyn cynnorthwyo y côf, fel y gwnaethoch efo y llonnodau?

Gallaf dyma hi:—

Un lleddfnod a ddengys fod y cyw. llon yn Ff, y lleddf yn D.
Dau leddfnod " " B, " G.
Tri lleddfnod " " E, " C.
Pedwar lleddfnod " A, " Ff.
Pum' lleddfnod " " D, " B.
Chwe' lleddfnod " " G, " E.

XI.—TRAWSGYWEIRIANT.

119. Beth ydyw *Trawsgyweiriant?*

Y drefn o symud o un cyweirnod i gyweirnod arall, neu o un cywair i gywair arall yn nghanol ton neu anthem.

120. Ai nid yr un peth yw hyn a thrawsddodiad?

Nage: wrth drawsddodi yr ydym yn symud yr holl don yn uwch neu yn îs; ond trawsgyweiriant yw symud megys darn o honi.

121. O'r braidd yr wyf yn deall hyna; a oes dim modd ei wneyd yn eglurach?

Fel hyn: bwriwch eich bod yn canu ton yn y cywair llon, ond bod rhyw gyfran o honi yn troi i'r cywair lleddf; yn awr, y drefn o newid o'r llon i'r lleddf yw trawsgyweiriant.

122. Trawsgyweiriant, gan hyny, yw newid o un cywair i gywair arall yn nghorff y don, onidê?

Y mae trawsgyweiriant yn cynnwys hyny, ond y mae yn cynnwys ychwaneg; y mae yn cynnwys, fel y dywedwyd, newid y cyweirnod yn yr un cywair. Felly, y mae trawsgyweiriant yn cynnwys symud o un cyweirnod i gyweirnod arall a chadw yr un cywair; neu symud o un cywair i gywair arall.

123. A oes eisieu gwybod rhywbeth yn ychwaneg na hyna am drawsgyweiriant?

Oes; y mae eisieu gwybod y rheolau a berthyn i'r pwnc: neu, y gyfundraeth o drawsgyweirio.

124. Wel. beth yw y pwnc cyntaf?

Y peth cyntaf yw gwybod i ba le y gellir symud o unrhyw gyweirnod.

125. A ellir ddim trawsgyweirio i'r nod a fynir?

Na ellir; gan hyny; y mae o'r pwys mwyaf i ni wybod i ba le y gallwn drawsgyweirio yn gyfreithlawn.

126. Pa leoedd yw y rhai hyny?

Yn y cywair LLON, gellir trawsgyweirio o unrhyw gyweirnod i'w bummed llon, ac i'w bedwerydd llon; a gellir trawsgyweirio i'r chweched lleddf, i'r trydydd lleddf, ac i'r eilfed lleddf.

Yn y cywair LLEDDF, gellir trawsgyweirio o unrhyw gyweirnod i'w bummed lleddf, ac i'w bedwerydd lleddf; a gellir trawsgyweirio i'r trydydd llon, i'r seithfed llon, ac i'r chweched llon.

Dyma yr unig drawsgyweiriadau rheolaidd, ac y mae y rhai'n wedi eu seilio ar wir berthynas rhwng y naill sain a'r llall.

127. A oes eisieu gwybod rhywbeth eto?

Oes, y mae eisieu deall trwy ba foddion y gellir symud neu drawsgyweirio. Yn y bennod flaenorol, dangoswyd nad ellid trawsddodi i unrhyw gyweirnod newydd, heb symud yr hanner tonau trwy ddefnyddio llonnodau neu lleddfnodau. Felly yma hefyd, ac yn gymhwys i'r un dyben, y mae eisieu gwybod yn mha le a pha bryd y mae defnyddio llonnodau a lleddfnodau i drawsgyweirio.

128. Wel, pa fodd y gallaf ddeall hyny?

Efallai mai y drefn oreu fyddai i ni fyned dros yr holl drawsgyweiriadau a enwyd o un i un, a'u hegluro wrth fyned ymlaen. Nyni a ddechreuwn efo y trawsgyweiriadau o'r *cywair llon.*

129. Pa un a nodwch yn gyntaf?

Y mwyaf naturiol yw y trawsgyweiriad o unrhyw gyweirnod llon i'w bummed llon. Dyma i chwi anghraifft o hono trwy yr holl gyweirnodau.

Myned o C lon i G lon, ei phummed.

Myned o D lon i G lon, ei phummed.

Myned o D lon i A lon, ei phummed.

Myned o A lon i E lon, ei phummed.

Myned o E lon i B lon, ei phummed.

Myned o B lon i FF lon ei phummed.

Myned o FF lon i C lon, ei phummed.

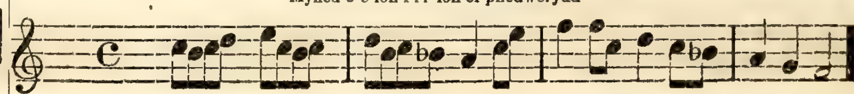
130. Pa fodd y gallaf ddeall yr anghreifftiau uchod?

Y cwbl sydd eisiau yw i chwi ddal sylw ar ddefnyddiad y llonnod ar bedwerydd y cyweirnod o hyd, i ddwyn i mewn y cyweirnod newydd. Y mae yr anghraifft yn bur hawdd ei deall.

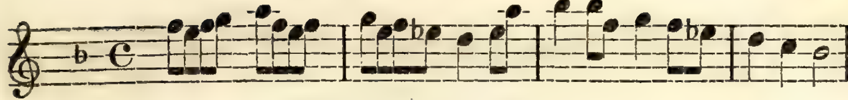
131. Pa un yw yr ail drawsgyweiriad?

O unrhyw gyweirnod llon i'w bedwerydd llon; yr hyn a wneir trwy leddfu seithfed y cyweirnod. Gellwch ddeall y cwbl trwy ddal sylw ar yr anghreifftiau canlynol:—

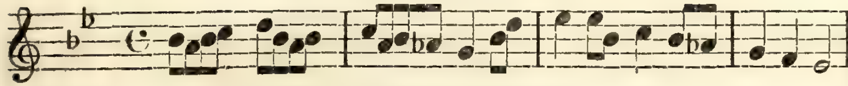
Myned o C lon i FF lon ei phedwerydd

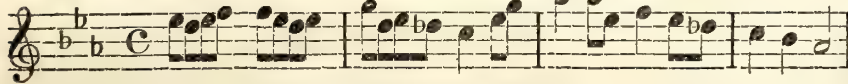
Myned o FF lon i B lon, ei phedwerydd.

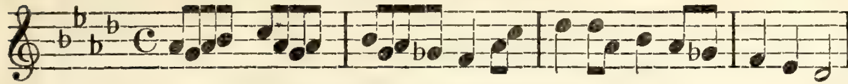
Myned o B lon i E lon, ei phedwerydd.

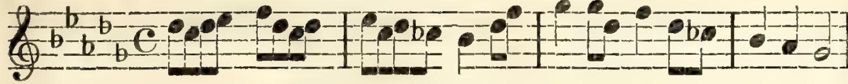
Myned o E lon i A lon, ei phedwerydd.

Myned o A lon i D lon, ei phedwerydd.

Myned o D lon i G lon, ei phedwerydd.

Myned o G lon i C lon, ei phedwerydd.

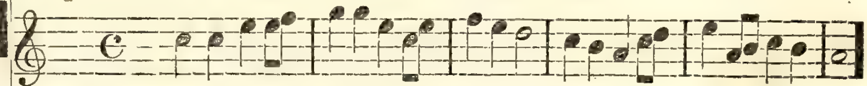
132. Mi dybiwn fy mod yn deall yr anghreifftiau uchod, ac y gallaf o hyn allan olrhain y ddau drawsgyweiriad yma, lle bynag y cyfarfyddaf â hwynt; ond a oes genych ddim y dymunech ddyweyd cyn myned yn mhellach?

Dim ond hyn; mai y ddau drawsgyweiriad uchod yw y prif drawsgyweiriadau yn y cywair llon; gan hyny, fod yn angenrheidiol i chwi eu deall yn dda, a bod yn hyddysg ynddynt cyn myned yn mhellach.

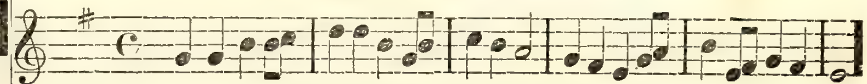
133. Pa un yw y trawsgyweiriad nesaf?

Y trawsgyweiriad o unrhyw gyweirnod llon i'w chweched lleddf, neu y trydydd lleddf islaw; canys yr un nod ydyw y chweched a'r trydydd islaw. Y mae eisieu i chwi sylwi yma, fod y trydydd islaw i gyweirnod llon yn gyweirnod lleddf *perthynasol* iddo, yr un modd ag y mae y trydydd uwchlaw unrhyw gyweirnod lleddf yn gyweirnod llon *perthynasol* iddo yntau. Er anghraifft, y mae *a* naturiol yn gyweirnod lleddf perthynasol i *c* naturiol; ac *c* naturiol yn gyweirnod llon perthynasol i *a* naturiol. Gan hyny, wrth drawsgyweirio o unrhyw gyweirnod llon i'w gyweirnod lleddf perthynasol, nid oes eisieu unrhyw gyfnewidiad yn yr hanner tonau; fel hyn:—

Myned o C lon i A, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

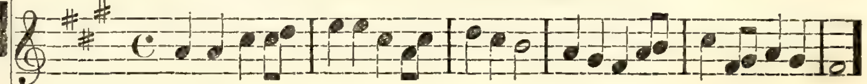
Myned o G lon i E, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

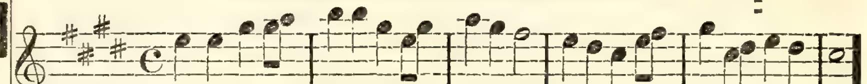
Myned o D lon i B, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

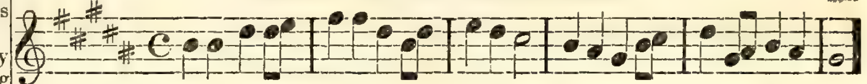
Myned o A lon i FF, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

Myned o E lon i C, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

Myned o B lon i G, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

Myned o FF lon i D, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

134. Pa un yw y trawsgyweiriad nesaf?

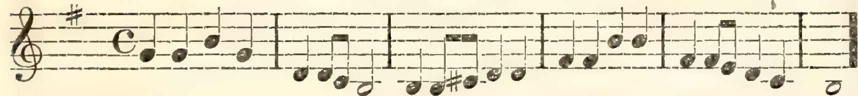
Y trawsgyweiriad hyny sydd o unrhyw gyweirnod llon i'r trydydd lleddf.

I ddeall y trawsgyweiriad yma y mae yn rhaid ystyried y trydydd lleddf fel y cyweirnod lleddf perthynasol i'r pummed llon. Gan hyny, yr un cyfnewidiad sydd yn angenrheidiol wrth drawsgyweirio i'r naill a'r llall. Felly, gellir trawsgyweirio o unrhyw gyweirnod llon i'w drydydd lleddf trwy loni y pedwerydd. Fel hyn:—

Myned o C lon i E leddf, ei thrydydd.

Myned o G lon i B leddf, ei thrydydd.

Myned o D lon i FF leddf, ei thrydydd.

Myned o A lon i C leddf, ei thrydydd.

Myned o E lon i G leddf, ei thrydydd.

Myned o B lon i D leddf, ei thrydydd.

Myned o FF lon i A leddf, ei thrydydd.

135. Pa un yw y trawsgyweiriad nesaf?

Y pummed a'r olaf, sydd o unrhyw gyweirnod llon i'w eilfed lleddf. Y mae yr eilfed yma eto i'w ystyried fel cyweirnod lleddf perthynasol i'r pedwerydd llon. Gan hyny, yr un cyfnewidiad sydd yn angenrheidiol wrth drawsgyweirio i'r naill a'r llall. Felly, gellir trawsgyweirio o unrhyw gyweirnod llon i'w eilfed lleddf trwy leddfu y seithfed. Fel hyn:—

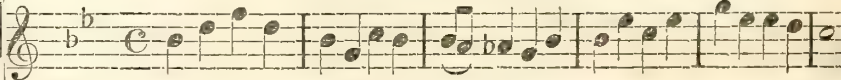
Myned o C lon i D leddf, ei heilfed.

Myned o FF lon i G leddf, ei heilfed.

Myned o B lon i C leddf, ei heilfed.

Myned o E lon i FF leddf, ei heilfed.

Myned o A lon i B leddf, ei heilfed.

Myned o D lon i E leddf, ei heilfed.

Myned o G lon i A leddf, ei heilfed.

Dyma ni yn awr wedi myned drwy yr holl drawsgyweiriadau yn y cywair llon, deuwn yn awr at y lleddf.

136. Pa un yw y cyntaf?

Y trawsgyweiriad cyntaf sydd o unrhyw gyweirnod lleddf i'w bummed lleddf.

I ddeall y trawsgyweiriad yma, y mae eisieu ystyried y pummed lleddf yr eir iddo fel cyweirnod lleddf perthynasol i'r seithfed llon, yr un fath ag y mae y cyweirnod lleddf y byddys ynddo yn gyweirnod lleddf perthynasol i'r trydydd llon, uwchlaw iddo. Yn awr, yr un moddion ag a ddefnyddir i drawsgyweirio o unrhyw gyweirnod llon i'w bummed llon, a ddefnyddir hefyd i drawsgyweirio o unrhyw gyweirnod lleddf i'w bummed lleddf. Gan hyny, trawsgyweirir o unrhyw gyweirnod lleddf i'r pummed lleddf trwy loni y chweched. Fel hyn:—

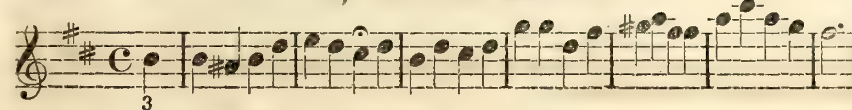
Myned o A leddf i E leddf, ei phummed.

Myned o E leddf i B leddf, ei phummed.

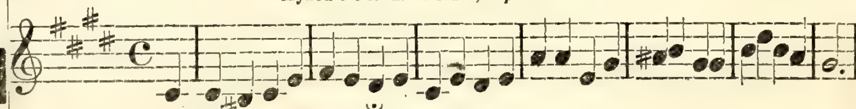
Myned o B leddf i FF leddf, ei phummed.

Myned o FF leddf i C leddf, ei phummed.

Myned o C leddf i G leddf, ei phummed.

Myned o G leddf i D leddf, ei phummed.

Myned o D leddf i A leddf, ei phummed.

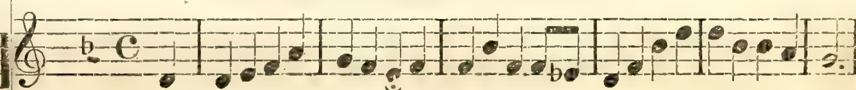
137. Pa un yw yr ail?

Y trawsgyweiriad o unrhyw gyweirnod lleddf i'w bedwerydd lleddf. Y mae eisieu cofio fod y cyweirnod yma eto yn cael ei ystyried fel cyweirnod lleddf perthynas i'r trydydd llon uwch law iddo, yr un modd a'r trawsgyweiriad olaf; a'r pedwerydd lleddf y trawsgyweirir iddo fel cyweirnod lleddf perthynasol i'r trydydd uwchlaw iddo yntau. Felly, gan mai trwy leddfu seithfed unrhyw gyweirnod llon y trawsgyweirir i'r pedwerydd llon, gellir trawsgyweirio o unrhyw gyweirnod lleddf i'w bedwerydd lleddf trwy leddfu yr eilfed; fel yn yr anghreifftiau canlynol:—

Myned o A leddf i D leddf, ei phedwerydd.

Myned o D leddl i G leddf, ei phedwerydd.

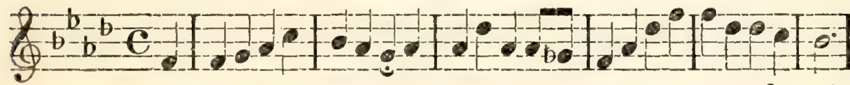
Myned o G leddf i C leddf, ei phedwerydd.

Myned o C leddf i FF leddf, ei phedwerydd.

Myned o FF leddf i B leddf, ei phedwerydd.

Myned o B leddf i E leddf, ei phedwerydd.

Myned o E leddf i A leddf, ei phedwerydd.

138. Pa un yw y trydydd?

Y trawsgyweiriad o unrhyw gyweirnod lleddf i'w drydydd llon. Y mae y trydydd llon yma yn gyweirnod llon perthynasol i'r cyfryw gyweirnod lleddf. Gan hyny, wrth drawsgyweirio o unrhyw gyweirnod lleddf i'w drydydd llon, nid oes eisieu unrhyw gyfnewidiad, fel y gwelwch wrth yr anghreifftiau canlynol:—

Myned o A leddf i C lon, ei chyweirnod llon perthynasol.

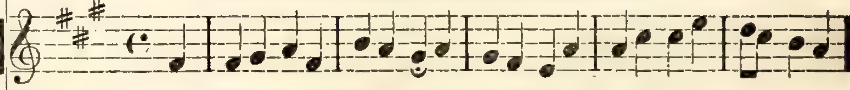
Myned o E leddf i G lon, ei chyweirnod llon perthynasol.

Myned o B leddf i D lon, ei chyweirnod llon perthynasol.

Myned o FF leddf i A lon, ei chyweirnod llon perthynasol.

Myned o C leddf i E lon, ei chyweirnod llon perthynasol.

Myned o G leddf i B lon, ei chyweirnod llon perthynasol.

Myned o D leddf i FF lon, ei chyweirnod llon perthynasol.

139. Pa un ydyw y trawsgyweiriad nesaf?

Y pedwerydd yw hwnw o unrhyw gyweirnod lleddf i'w seithfed llon. I ddeall y trawsgyweiriad yma rhaid ystyried y seithfed yma fel cyweirnod llon perthynasol i'r pummed lleddf. Gan hyny, gellir trawsgyweirio i'r ddau trwy yr un moddion. Felly, trawsgyweirir o unrhyw gyweirnod lleddf i'w seithfed llon trwy loni y seithfed. Fel yn yr anghreifftiau canlynol:—

Myned o A leddf i G lon, ei seithfed.

Myned o D leddf i C lon, ei seithfed.

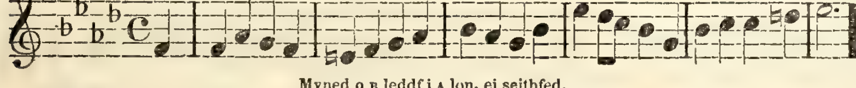
Myned o G leddf i FF lon, ei seithfed.

Myned o C leddf i B lon, ei seithfed.

Myned o FF leddf i E lon, ei seithfed.

Myned o B leddf i A lon, ei seithfed.

Myned o E leddf i D lon, ei seithfed.

Sylwch. Y mae y naturiol, yn yr anghreifftiau uchod, yn gweithredu ar ol y lleddfnodau, fel llonnod.

139. Pa un ydyw y trawsgyweiriad nesaf?

Y pummed, a'r olaf, sydd o unrhyw gyweirnod lleddf i'w chweched. Y mae eisieu cofio yma etto, fod y chweched llon i'w ystyried fel cyweirnod llon perthynasol i'r pedwerydd lleddf. Gan hyny, trawsgyweirir i'r chweched llon trwy yr un moddion ag y gwneir i'r pedwerydd lleddf. Felly, fe drawsgyweirir o unrhyw gyweirnod lleddf i'w chweched llon trwy leddfu yr eilfed. Dyma i chwi anghreifltiau:—

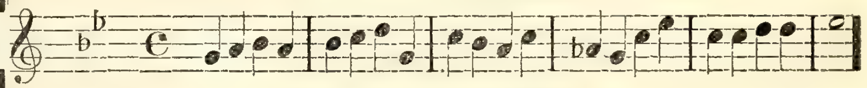
Myned o A leddf i FF lon, ei chweched.

Myned o D leddf i B lon, ei chwechednd.

Myned o G leddf i E lon, ei chwechedn.

Myned o C leddf i A lon, ei chwechedn.

Myned o FF leddf i D lon, ei chwechedn.

Myned o B leddf i G lon, ei chwechedn.

Myned o G leddf i C lon, ei chwechedn.

Dyma ni yn awr wedi myned trwy yr holl drawsgyweiriadau cyffredin a rheolaidd; a gellwch eu deall yn drwyadl, trwy efrydu yn fanwl y cyfarwyddiadau blaenorol.

XII.—ACENIAETH.

140. Beth yw aceniaeth?

Aceniaeth yw y drefn o ddosbarthu yr erddygan yn ol deddfau mydraeth.

141. Beth yr ydych yn ei feddwl wrth fydraeth?

Y rheolau neu y drefn o wneyd barddoniaeth, gyda golwg ar acen a mesur.

142. Beth yw acen mewn barddoniaeth?

Y pwyslais sydd ar un sill yn fwy na'r llall, fel hyn:—

O hòll weithrédoedd nèf yn ún,
Y bènaf òll oedd prŷnu dŷn—

Chwi welwch fod y nodau uwchben y llafariaid yn nodi y pwyslais.

143. Yr wyf yn gweled y pwngc yn yr anghraifft uchod, ond pa fodd y gallaf ei ddeall ym mhob pennill?

Gellwch wybod hyny yn hawdd ond cofio fod tri math o acen yn bod, a bod pob llinell yn perthyn i un o honynt.

144. Pa rai yw y tri?

Y corfan* rhywiog, y corfan talgrwn, a'r corfan crych-ddisgynedig.

145. Beth yw y gwahaniaeth sydd rhyngddynt?

Y mae y coafan rhywiog yn gynnwysedig mewn dwy sill, y gyntaf yn bwysleisiol, a'r ail yn ddibwys: fel hyn, *cán-u.*

Y mae y corfan talgrwn hefyd yn gynnwysedig mewn dwy sill, y gyntaf yn ddibwys, a'r ail yn bwysleisiol: fel hyn, *iach-àu.*

Y mae y corfan crych-ddisgynedig yn gynnwysedig mewn tair sill; y gyntaf yn bwysleisiol, a'r ddwy eraill yn ddibwys; fel hyn—*Ièsu gaiff, &c.*

146. A ellwch chwi roddi anghraifft o'r gwahanol gorfanau hyn?

Gallaf; dyma bennill yn y corfan rhywiog:—

Màrchog, Ièsu, ŷn llwyddiànnus,
Gwísg dy gléddyf ár dy glùn;
Nís gall dáear dý wrthsèfyll,
Chwáith nag ùffern fáwr ei hùn:—

Wrth yr anghraifft yma, chwi welwch fod y sill gyntaf yn mhob llinell yn bwysleisiol, a'r nesaf yn ddibwys; ac felly bob yn ail hyd ddiwedd y linell. Yr un modd y mae pob pennill a genir ar y corfan yma, o ba hyd bynag y byddo.

147. Pa fodd y mae y corfan talgrwn?

Dyma i chwi anghraifft, wrth ba un y canfyddwch fod y sill gyntaf yn mhob llinell yn ddibwys, a'r ail yn bwysleisiol: felly bob yn ail sill hyd y diwedd; fel hyn:

Mae'r iáchawdẃriaeth fél y mòr,
Yn chwŷddo bŷth i'r làn;
Mae ỳnddi ddígon, dìgon bŷth,
I'r trùan ác i'r gwàn.

148. Rhoddwch anghraifft eto o'r corfan crychddisgynedig?

Gwnaf: ac oddiwrtho chwi a ganfyddwch eto fod y sill gyntaf yn y linell yn ddibwys, a'r ail yn bwysleisiol, y ddwy ganlynol yn ddibwys; ac felly un bwysleisiol a dwy ddibwys bob yn ail hyd y diwedd. Fel hyn:

Yr àfon a lífodd rhwng néfoedd a llàwr
Yw sáil fy ngorfòledd a'm cýsur yn áwr;
Ar fŷnydd Calfària y tàrddodd yr hèdd,
A 'Mhríod sy'n cádw agóriad y bédd.

149. Tybiwn fy mod yn deall yr egluradau uchod; ond pa gysylltiad sydd rhyngddynt â cherddoriaeth?

Hyn. Mae yn rhaid i fan mewn cerddoriaeth gyfateb i gorfan mewn barddoniaeth, trwy i'r sill bwysleisiol ddisgyn yn nechreu y ban.

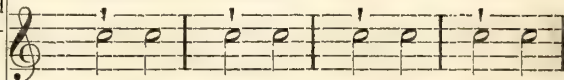
150. A ellwch chwi egluro hyn ymhellach?

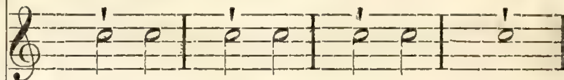
Efallai mai y peth goreu fyddai i mi gysylltu y penillion uchod ag anghreifftiau cerddorol; yna gellwch amgyffred y pwngc yn rhwydd.

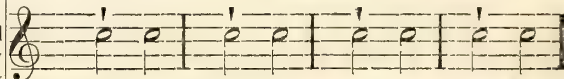
Anghraifft o'r Corfan Rhywiog.

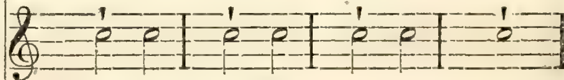

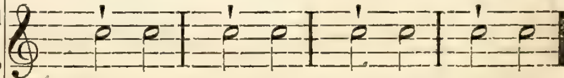

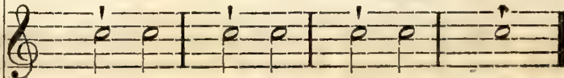

* Corfan yw y rhaniad lleiaf ar bennill, sef o acen i acen; fel hyn:— O | holl weithr | edoedd | nef yn | un.

Anghraifft o'r Corfan Talgrwn.

Mae'r iachawd - - wriaeth fel y mor,

Yn chwyddo byth i'r lan;

Mae Ynddi ddigon digon byth

I'r truan ac i'r gwan

Anghraifft o'r Corfan Crych-ddisgynedig.

Yr afon a lifodd rhwng nefoedd a llawr

Yw sail fy ngorfol - edd a'm cysur yn awr:

Ar fynydd Calfar - ia y tarddodd yr hedd,

A 'Mhriod sy'n cadw a - goriad y bedd.

Tybiwyf fod y sylwadau a'r angdreifftiau uchod yn ddigon i'ch arwain i ddeall y pwnc i bob dyben ymarferol. Ond rhag i chwi ymddyrysu wrth weled ambell don, dymunwn wneyd dau neu dri o sylwadau yn ychwaneg; sef, 1. Fod y gerddoriaeth weithiau mewn dull cyfansawdd—hyny yw, dau gorfan barddonol mewn un ban cerddorol. Pan y mae hyny yn dygwydd, y mae yr acen, yn y corfan rhywiog a thalgrwn, yn disgyn ar y sill gyntaf a'r drydedd; ac yn y corfan crych-ddisgynedig ar y gyntaf a'r bedwaredd.

Anghreifftiau o'r Corfanau Rhywiog a Thalgrwn.

FFURF SYML.

Cofia f'enaid cyn it' dreulio.

FFURF CYFANSAWDD.

Cof - ia f'enaid cyn it' dreulio.

Anghreifftiau o'r Corfan Crych-ddisgynedig.

FFURF SYML.

Daw miloedd ar ddarfod am danynt.

FFURF CYFANSAWDD.

Daw miloedd ar ddarfod am danynt.

2. Y gellir llanw y ban o'r ddau gorfan blaenaf ag un sill, ond rhoi amser dwy sill iddo; ac y gellir llanw ban o'r corfan crych-ddisgynedig efo un neu ddwy sill, ond bod i'r cyfryw gael amser tair sill, fel y canlyn:

Corfanau Rhywiog a Thalgrwn.

Corfan Crych-ddisgynedig.

3. Y mesur cyffredin a ddefnyddir efo y corfanau rhywiog a thalgrwn; ond y mesur triphlyg efo y corfan crych-ddisgynedig.

XIII.—CYNGHANEDD.

151. Beth yw cynghanedd?

Dau, neu ychwaneg o seiniau yn cael eu canu ar yr un pryd.

152. Ac y mae canu unrhyw ddau sain yn ffurfio cynghanedd—a ydyw?

Na; y mae eisieu i'r seiniau fod yn rhai rheolaidd.

153. Ac a ydyw ef o bwys pa seiniau a gydgenir?

Ydyw; a hyny yn benaf sydd yn gwahaniaethu rhwng cynghanedd reolaidd ac un afreolaidd.

154. A oes llawer o seiniau mewn cynghanedd?

Dim ond saith; yr un faint ar un rhai ag sydd mewn peroriaeth; sef y rhai y buom eisoes yn son am danynt.

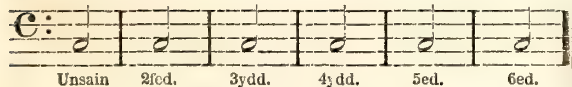
155. Ac o'r saith yma y gwneir cynghanedd?

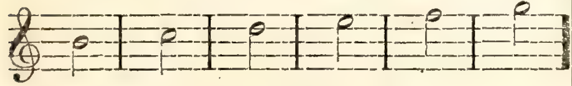
Ië; ond bod y seiniau yn cael eu dyblu yn fynych: megys y cyntaf i wneyd wythfed, a'r ail i wneyd nawfed, &c

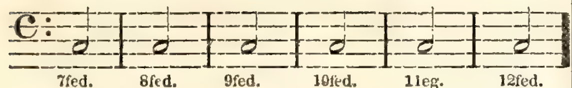
156. A rhoddwch anghraifft i ddangos pa fodd y ffurfir cynghanedd o'r seiniau yma?

Gwnaf; dyma y cyfryngau a ddefnyddir yn gyffredin:

158. Yr wyf yn deall y daflen yma; ond beth ymhellach sydd raid ei ddeall.

Ymaflir mewn nifer o'r cyfryngau uchod, a chysylltir hwy ynghyd i wneyd un corff o sŵn, yr hyn a elwir cord.

159. O'r braidd yr wyf yn eich deall yn awr—eglurwch hyna eto?

Ystyrir pob un o'r cyfryngau neu bellderau uchod fel cymal, a rhoddir dau neu ychwaneg o'r cymalau hyn yn nghyd i wneyd cord.

160. Wel, pa faint o'r cordiau hyny sydd?

Y mae dau—y cydseiniol a'r anghydseiniol.

161. Beth yr ydych yn ei feddwl wrth gord cydseiniol?

Cord ag y byddo ei holl gymalau yn gydseiniaid.

162. Beth yw cord anghydseiniol?

Cord ag y byddo un neu ychwaneg o'i gymalau yn anghydseiniaid.

163. Pa beth a elwir y cordiau cydseiniol?

Rhestrir hwy dan yr enw *cydseiniaid.*

164. Beth a elwir y cordiau anghydseiniol?

Rhestrir hwy dan yr enw *anghydseiniaid.*

DOSB. 1.—CYDSEINIAID.

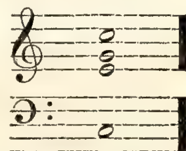
165. Pa sawl cydsain y sydd?

Tair; y cord *cyffredin*, cord y *chweched*, a chord y *chwech-pedwar.*

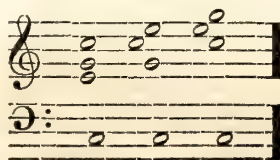
166. Beth yw y cord cyffredin?

Y mae yn gynnwysedig o bedair sain, sef unrhyw nod ynghyd â'i drydydd, ei bummed, a'i wythfed; fel hyn:—

Y Cord Cyffredin.

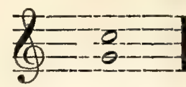
Nid yw yn angenrheidiol i'r cord yma fod yn y ffurf uchod yn mhob man; hyny yw, bod y trydydd yn gyntaf, y pummed wedi hyny, a'r wythfed yn olaf; ond gellir eu trefnu yn wahanol, fel hyn:

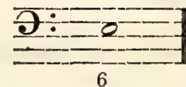

167. Beth yw cynnwys cord y chweched?

Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd a'i drydydd a'i chweched; fel hyn;—

Cord y chweched.

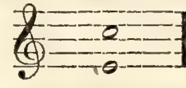

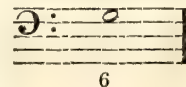
Gellir newid ffurf y cord yma fel y cord cyffredin.

168. Beth yw cynnwys cord y chwech-pedwar?

Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i bedwerydd a'i chweched; fel hyn:—

Y Cord chwech-pedwar.

Gellir newid ffurf y cord yma eto fel y ddau gord blaenorol.

Wrth sylwi yn fanwl ar ffurfiad a chynnwys y cordiau blaenorol, fe welir fod y chweched a'r chwech-pedwar yn *tarddu* o'r cord cyffredin, trwy gadw nodau uchaf y cord hwnw yn eu lleoedd priodol, a symud y nod isaf dri yn uwch yn y chweched, a phump yn uwch yn y chwech-pedwar. Dyma i chwi daflen ar y tudalen nesaf a ddengys hyn ar un olwg:—

Cord cyffredin, neu 3 5 8 — Cord y chweched neu 6 — Y cord chwech-pedwaar, neu 6 4

DOSB. 2.—YR ANGHYDSEINIAID.

169. Tybiwyf fy mod yn deall y cydseiniaid hyn; ond pa sawl anghydsain sydd?

Pedwar a ddefnyddir yn gyffredin; sef y seithfed, y chwe'-phump, y pedwar-tri, a'r pedwar-dau.

170. Beth yw cord y seithfed?

Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i drydydd, ei bummed, a'i seithfed; a gellir chwanegu yr wythfed; fel hyn:—

Cord y seithfed.

7

Fel y dywedwyd am ffurf y cydseiniaid y gellir eu newid, gellir dyweyd eto am yr anghydseininid; fel y gwelir yn yr anghraifft ganlynol o gord y seithfed:

171. Beth yw cynnwys y cord chwe'-phump?

Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i drydydd, ei bummed, a'i chweched; fel hyn:—

Y *Cord chwe'-phump.*

6
5

172. Beth yw cynnwys y cord pedwar-tri?

Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i drydydd, ei bedwerydd, a'i chweched: fel hyn:—

Y *Cord pedwar-tri.*

4
3

173. Beth yw cynnwys y cord pedwar-dau?

Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i eilfed, ei bedwerydd, a'i chweched; fel hyn:—

Y *Cord pedwar-dau.*

4
2

At y rhai hyn gellir ychwanegu un arall, sef y cord saith-pedwar-dau Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i eilfed, ei bedwerydd, a'i seithfed; fel hyn:—

Y *Cord saith-pedwar-dau.*

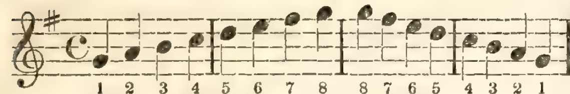
7
4
2

Y mae yr anghydseiniaid uchod yn tarddu o'r anghydsain y seithfed, yr un modd ag y dangoswyd fod y cydseiniaid ereill yn tarddu o'r gydsain gyffredin. Dyma i chwi anghraifft o hyny:—

Efallai na fyddai yn anfuddiol ychwanegu ychydig o gyfarwyddiadau at ymarfer y llais at ganu, fel y gallo yr efrydydd, ynghyda deall yr egwyddorion blaenorol, eu mwynhau mewn ymarferiad.

Efallai mai y wers fwyaf naturiol yw yr wythawd; fel hyn:—

Dechreued yr efrydydd trwy roddi sain i *g*, yna codi yn raddol i *a*, *b*, &c.; ond yn lle dyweyd *g*, *a*, *b*, &c. wrth seinio, dyweded y rhifnodau 1, 2, 3, 4,* &c. Gwnaed yr un modd yn yr holl anghreifftiau.

Trawsddoded yr efrydydd y wers uchod i wahanol gyweirnodau.

Ar ol ymarfer â'r wers uchod nes gallu cyrhaedd pob un o'r seiniau yn rhwydd a naturiol, eled yr efrydydd dros yr un seiniau eilwaith, gyda chwanegu y *chwyddnod*† uwchben pob un; fel hyn:—

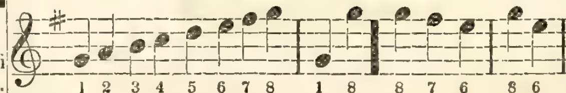

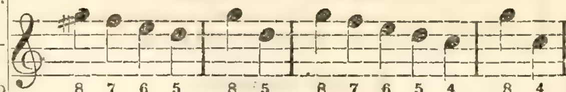
Tuedda y wers hon yn fawr i gryfâu a phereiddio y llais; efallai fod yn anhawdd cael un yn tueddu yn fwy felly.

Ar ol ymarfer â'r gwersi uchod nes bod yn hyddysg ynddynt, eled yr efrydydd ymlaen at ymarfer â'r un ganlynol:—

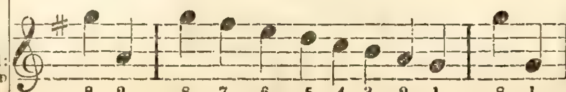

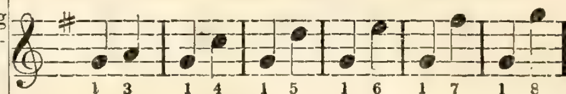

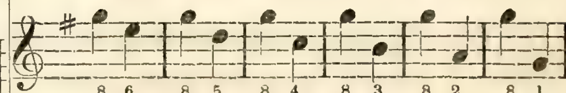

Y mae y wers flaenorol yn cynnwys digon o ymarferion i'r llais i gyrhaedd bob cyfrwng naturiol yn y raddfa; gan hyny, ymarfered yr efrydydd hi nes y bo yn alluog i godi a disgyn i unrhyw bellder yn yr wythawd. Gall brofi ei fedrusrwydd efo yr anghraifft a ganlyn:—

Wedi i'r efrydydd ymarfer yn ddigonol â'r gwersi blaenorol, eled ymlaen i ganu tonau, gan ddechreu gyda y rhai hawddaf. Gosodwn a ganlyn iddo gychwyn.

* Dylid seinio hwn yn fyr—PE'R, ac nid PEDWAR.

† Y mae'r lle yn rhy gyfyng i allu dodi chwyddnod uwchben pob nod: ond ni bydd hyn yn un rhwystr i ganu pob nod felly. Gwel y CHWYDDNOD yn tudalen 7.

CANIADAU SEION:

SEF

CASGLIAD O DONAU ADDAS I'W CANU YN YR ADDOLIAD DWYFOL.

SAVOY. M. H. (L. M.)

MARTIN LUTHER.

Neu fel hyn.

I'r Arglwydd cenwch lafar glod, A gwnewch ufydd-dod llawen fryd; Dowch o flaen Duw â pheraidd dôn, Trigolion y ddaear i gyd. Trigolion y ddaear i gyd.

CAN Y PERERIN. M. H. (L. M.)

R. Mills.

Ty - di fy Nuw, Ty - di i gyd, Yw'r cwbl a feddaf yn y byd; Yr wyt yn well, yr wyt yn well, Na'r India bell a'i pherlau drud; Yr wyt yn well, Yr

Go gyflym.

wyt yn well, Na'r India bell a'i pherlau drud. Yn mhell, yn mhell, yn mhell uwch sŵn daearol fyd, Mae fy nhrysorau oll i gyd; Y wlad lle mae, Y

Araf a thyner.

wlad lle mae Rhyw fôr didrai o berffaith hedd, Rhyw fôr didrai o berffaith hedd. O hyfryd fan! tra ynof chwyth, Sychedaf am fod ynddo byth; Fe dry fy ngwae

Araf.

Fe dry fy ngwae yn llawenhau, yn llawenhau, Yn llawenhau yn nhŷ fy Nhad. Aed heibio'm dyddiau bob yr un, I garu'm Cre - wr mawr yn ddyn, I

Tyner. *Gwan.*

garu'm Cre - wr mawr yn ddyn; Fy enaid câ —— n, fy enaid câ —— n, fy enaid câ —— n, I'th Brynwr glân, a dos i'r

Cyn. *Cryf.* *Araf iawn.*

bedd! I'th Brynwr glân, I'th Brynwr glân, I'th Brynwr glân, I'th Brynwr glân, a dos i'r bedd.

BODFARI. M. H. (L. M.)

J. Parry.

Gwan. *Cryf.* *Gwan.*

Wrth droi fy ngolwg yma i lawr, I gyrau'r gre - ed - - - ig - aeth fawr, Gwrth - ddrych ni

Cryf.

wêl fy en - - - aid gwan, Ond Iesu i bwyso arno'n rhan, Ond Iesu i bwyso arno'n rhan.

tr

Rhed - - wn ar frys, mawr y - - dyw'r fraint, Y nef yw diwedd gyr - fa'r saint; Er maint y llid, par-

Gwan. *Cryf.*

toed eu lle Yn myn - wes * Naf o fewn i'r ne', Yn mynwes Naf o fewn i'r ne'.

ARWEINIAD. M. H. (L. M.)

W. HOWELL.

Gwan. *Cryf.*

'Rwy'n dewis Iesu a'i farwol glwy', Yn Frawd a Phriod i mi mwy, Ef yn ar - weinydd, Ef yn ben, I'm dwyn o'r byd i'r nefoedd wen.

BOSTOCK. M. H. (L. M.)

VOLGER.

Gwan. *Cryf.*

Wrth edrych, Iesu, ar dy groes, A meddwl dyfnder d'angau loes, Pryd hyn 'rwyf yn dibrisio'r byd, A'r holl ogoniant, A'r holl ogoniant sy ynddo i gyd.

CWBL Y CRISTION. M. H. (L. M.)

Cyngh. T. WILLIAMS.

Tydi, fy Nuw, tydi i gyd, Yw'r cwbl a feddaf yn y byd; Yr wyt yn well, Yr wyt yn well, Na'r India bell a'i pherlau drud.

CASCOB. M. H. (L. M.)

J. PARRY.

I'r Arglwydd cenwch lafar glod, A gwnewch ufudd-dod llawen fryd, Dewch o flaen Duw a pheraidd dôn, Trig - ol - ion y ddaear i gyd.

 DIWYGIAD. M. H. (L. M.) [Dirwestol.] R. Lowe.

Yn mlaen yr awn dan ganu'n nghyd, Yn ngwyneb gwg a gwawd y byd; Mae'n fraint i ni gael dwyn y groes, Dan

CYDGAN.

faner sobrwydd hyd ein hoes, hyd ein hoes, hyd ein hoes, Dan faner sobrwydd hyd ein hoes.

CYMHELLIAD. M. H. (L. M.

J. WILLIAMS.

Cym. *Gwan.* *Cryf.*

Cysegrwn flaenffrwyth dyddiau'n hoes, I garu'r hwn fu ar y groes Mae mwy o bleser yn ei waith, Na dim a fedd y ddaear faith, Na dim a fedd y ddaear faith.

DEDWYDDLE. M. H. (L. M.)

T. WILLIAMS ac R. LOWE.

O ddedwydd le, preswylfa'm Ner, Yn yr e - ang - der - wch y ser, Y man dysgleiria'm Iesu 'maes, Yn nghyflawnderau maith ei ras, Yn nghyflawnderau maith ei ras.

DEISYFIAD Y PERERIN. M. H. (L. M.)

[Angladdawl.]

R. Mills.

Yn dyner iawn.

1.—O ddydd i ddydd, O awr i awr, 'Rwy'n nesu i'r tragwydd - ol - fyd mawr; Ac yno byddaf cyn bo hir:
2.—O fryn i fryn, O bant i bant, Hwn ydyw llwybyr blin y plant; Daw diwedd ar y lludded llawn:

O am gael e - - - - ti - - - fe - ddu'r gwir! O am gael e - - - - - ti - - - - fe - ddu'r gwir!
O am gael gor - - - - - phwys tawel iawn! O am gael gor - - - phwys tawel iawn!

DYMUNIAD. M. H. (L. M.)

J. Williams.

Go gryf. *Gwan.*

Dewch addew - - - - id - ion, dewch yn awr, Dy - - hid - lwch eich try - - - sor - au lawr: Myrddiynau ar fyrdd-

iyn - au sydd, Yn dysgwyl am eich bo - - re ddydd, Yn dysgwyl am eich bore ddydd.

EMLYN. M. H. (L. M.)

G. Thomas.

Iesu yw Rhos - - yn Saron mwyn, A'r Li - li mae'r dyffryn - au'n ddwyn, A Phren y Bywyd heb ei ail, Ac iach - awd - - wr - iaeth yn ei ddail, Ac iach - awd - wr - iaeth yn ei ddail.

DREF NEWYDD. M. H. (L. M.)

Wrth edrych, Iesu, ar dy groes, A meddwl dyfnder d'angeu loes' Pryd hyn 'rwyf yn dibrisio'r byd, Ar holl ogoniant sy ynddo i gyd, A'r holl ogoniant sy ynddo i gyd.

GIBRALTAR. M. H. (L. M.)

W. J. White.

GALWAD AR IEUENGCTID. M. H. (L. M.)

Cy - - segr - wn flaenffrwyth dyddiau'n hoes, I gar - - u'r Hwn fu ar y groes, Mae mwy o bleser

Na dim, &c.

Na di - - - - m, &c.

yn ei waith, Na dim, Na dim a fedd y ddaear faith. Cael bod yn fo - re dan yr iau, Sydd gan' mil gwell na peleser gau, Mae

ffyrdd doethineb oll i gyd, Yn gysur ac yn hedd o hyd, Yn gysur ac yn hedd o hyd.

O na threuliaswn yn ddigoll, O dan iau Crist fy mebyd oll: Mae'r hwn a'm prynodd ar y groes, Yn deilwng o bob awr o'm hoes.

GORPHENWYD. M. H. (L. M.)

T. Williams.

Gorphenwyd pwy a dd'wedodd hyn? Yr Iesu ar Galfaria fryn: Hon oedd yr olaf waedd a roes, Hon oedd yr olaf waedd a roes, Pan oedd yn trengu ar y groes.

2 *Gorphenwyd!* pa orpheniad fu?
Gorphenwyd maeddu uffern ddu:
Gorphenwyd angeu angeu'i hun,
Gorphenwyd prynedigaeth dyn.

3 *Gorphenwyd!* Beth? gorphenwyd poen
Y croeshoeliedig unig Oen:
Dolefodd ef, heb ing na gloes,
Y gair *Gorphenwyd* ar y groes.

4 *Gorphenwyd!* do'r cysgodau oll,
A'r addewidion yn ddi-goll;
Prophwydoliaethau llawer oes,
A lwyr gyflawnwyd ar y groes.

5 *Gorphenwyd!* talu'r ddyled fawr
Oedd bron a llethu plant y llawr,
Nad all'sai neb ei thalu byth,
Ond y Messia mawr dilyth.

6 *Gorphenwyd!* ffordd i ddynol ryw
Colledig, at orseddfainc Duw;
Yn awr mae trugareddfa rad,
O flaen yr holl grediniol hâd.

7 *Gorphenwyd!* gwisg cyfiawnder mawr,
I deulu noethion llymion llawr;
Gan Iesu ar Galfaria fryn,
Yn berffaith y gorphenwyd hyn.

8 *Gorphenwyd!* cenir yn y man,
Pan ddelo Seion lesg i'r làn;
Yn llaw ei Phriod, ar ei wedd,
Yn iach i gyd o'r byd a'r bedd.

9 *Gorphenwyd!* O bereiddiaf air!
Yn llys y nef unlleisio wnair,
Gan deulu grâs, â blas heb lyth,
Fydd ar y gair Gorphenwyd byth!

10 *Gorphenwyd!* boed i minau mwy,
'Tra byddwyf, geisio treiddio trwy
Y rhyfeddodau sy'n y gair,
Yr hyn yn berffaith byth ni wnair.

J. Hughes, *(Iago Trichrug.)*

HOLL SAINT. M. H. (L. M.)

REED.

Gwan. *Cryf.* *Gwan.* *Cryf.*

Cysegrwn flaenffrwyth dyddiau'n hoes, I garu'r hwn fu ar y groes; Mae mwy o bleser yn ei waith, Na dim a fedd y ddaear faith, Na dim a fedd y ddaear faith, Na dim a fedd y ddaear faith.

JOB. M. H. (L. M.)

W. ARNOLD.

Fe syrth y ser i lawr o'r nen, Fe d'w'lla'r bydoedd mawr uwch ben, Fe sych y môr, Fe sych y môr, Bydd f'Arglwydd Iôr, Bydd f'Arglwydd Iôr yr un o hyd.

LIBANUS. M. H. (L. M.)

O. Lewis.

I Grewr santaidd yr holl fyd, Rhoed dynol - - - - ryw eu mawl yn nghyd; Pob perchen llais dyrch - - af - ed

lef, mewn cân les - meir - iol i - ddo Ef, mewn cân les - meir - iol i - ddo ef.

LISTON. M. H. (L. M.) [Cenadol.] J. D. Edwards.

Dylynwyr Crist, deffrowch! deffrowch! I anfon yr e - - - fengyl de'wch: Rho'wch rho'wch o'ch da, A chodwch gri – 'O doed, O doed y Ju - bi li,' 'O doed, O doed y

Cydgan.

Jubili,' 'O doed O doed y Jubili.' Henffych, henffych, fore tirion, Pan bo'r holl fyd o un galon, Yn moliannu Brenin Seion: Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, A - men.

LLANRHWYDRUS. M. H. (L. M.)

Gwan. *Cryf.*

Tyner.

O Iesu mawr y meddyg gwell, Gobaith yr holl ynysoedd pell; Dysg fi i seinio, Dysg fi i seinio maes dy glod, Mai di - gyf - - - - - new - - id wyt er - ioed.

LLANTRYDYDD. M. H. (L. M.)

T. Davies.

Melys yw dydd y Sabboth llon, Na flined gofal byd mo'm bron; Ond boed fy nghalon i mewn hwyl, Fel telyn Dafydd ar yr ŵyl.

Gwan.

Mi af yn mlaen er pell - ed yw, I'r wlad 'rwyf am fyn'd i - - ddi fyw; O'r diwedd tiria'm henaid

Cryf.

gwan o ddyfnder moroedd maith i'r lan, O'r diwedd tiria'm henaid gwan, O ddyfnder moroedd maith i'r lan.

MAWRHYDI. M. H. (L. M.)

W. J. WHITE.

Yn fawreddus. *Gwan.* *Cryf.*

Mae Brenin nef ar fyr yn d'od, Mewn rhwysg na welodd neb er - - io'd, Mewn rhwysg na welodd neb erio'd.

Gwan. *Cryf.*

Mae angau, u - ffern fawr ar bedd, yn ofni edrych ar ei wedd, Yn ofni edrych ar ei wedd.

Gwan. *Cryf.*

Yr Iach - awd - wriaeth fawr yn Nghrist, Sŵn mel - us hyfryd yw i'm clust, Sŵn melus hyfryd yw i'm clust;

Gwan. *Cryf.*

Balm cryf i'm clwyfau o bob rhyw, A chordial im' rhag ofnau yw, A chordial im' rhag ofnau yw.

TAN-Y-BWLCH. M. H. (L. M.)

J. PARRY.

Pe — rer — in wyf mewn an — ial dir, Sy — ched - ig am gy — sur — on gwir,

Yn crwyd - ro f'am - ser, a llesg — âu, O hir — aeth pur am dy fwyn — hau.

SALEM NEWYDD.

'Ry'm yn dy erfyn, Arglwydd mawr, Disgyn o entrych nef i lawr; Hyd ysgol faith Jehofa'n ddyn, Hyd ysgol faith Jehofa'n ddyn, Rho fendith Jacob i bob un, I bob un, Rho fendith Jacob i bob un.

O Arglwydd cofia'th angau drud, A'th boenau mawrion yn y byd; A dadleu rhai'n âg

A dadleu rhai'n âg uchel lef, Tros

A dadleu rhai'n âg uchel lef,

dadleu rhai'n âg uchel lef, Tros f'enaid tlawd,

uchel lef, Tros f'enaid tlawd yn nghanol nef, Tros f'enaid tlawd yn nghanol nef.

f'enaid tlawd yn ngha - - nol nef,

TRALLWM. M. H. (L. M.)

T. Jones.

Un llais un swn, un enw pur, O'r deau fo i'r gogledd dir, O'r deau fo i'r gogledd dir, O

(2il.)

Sef enw Iesu, Sef enw Iesu, Iesu mawr o hyd, (2il.)

fôr, i fôr, O gylch y byd, Sef enw Iesu, Sef enw Iesu Sef enw Iesu mawr o hyd, mawr o hyd.

YMADAWIAD. (1af.) M. H. (L. M.)

R. MILLS.

Ffarwel gyfeillion anwyl iawn, Dros enyd fechan ni 'madawn, Dros enyd fechan ni 'madawn. Henffych i'r dydd cawn eto gwrdd, Yn

Salem bur o - ddeutu'r bwrdd, Henffych i'r dydd cawn eto gwrdd Yn Sa - - - - - - - - lem bur o - ddeutu'r bwrdd.

Ymadael Arglwydd 'rym yn awr; O cynorth - - wya lwch y llawr, I dreulio byrion dyddiau'n hoes, I ganu concwest mawr y groes.

Gwan. *Cryf.*

Per Hale - liwia, Per Hale - liwia, Per Hale - liwia, clod i Dduw, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia clod i Dduw.

Y SALM GYNTAF. M. H. (L. M.)

D. Harris.

Gwyn fyd yr hwn nid â ar hyd Ffordd lydan annuwiolion byd: Ni char gy - feill - ach gwyr di - râs, Ni

siarad— Ni siarad—

Ni siarad fel gwatwarwyr câs, Ni siar - ad fel gwatwarwyr câ - - - - - s, Ni siarad fel gwatwarwyr câs.

siarad— Ni siarad— Ni siarad—

Gwan. Cryf.

Wrth edrych Iesu ar dy groes, A meddwl dyfnder d'angeu loes, Pryd hyn 'rwyf yn dibrisio'r byd, Ar holl ogoniant sy ynddo i gyd, Ar holl ogoniant sy ynddo i gyd.

DREF NEWYDD. M. H. (L. M.)

Wrth edrych, Iesu, ar dy groes, A meddwl dyfnder d'angeu loes, Pryd hyn 'rwyf yn dibrisio'r byd, A'r holl ogoniant sy ynddo i gyd, A'r holl ogoniant sy ynddo i gyd.

ABERAFON. M. H. D. (L. M. D.)

J. Edwards.

O tyr'd i ben ddedwyddaf ddydd, A gad i'm hysbryd fyn'd yn rhydd; Rho brawf, rho brawf ar frys i mi, O ddwyfol haeddiant Calfari:

Fel— Fel gallwyf rodio'n ddinacâd, Dan awel hyfryd rhîn dy waed, A threulio'f amser ddydd a nos, A threulio'f amser ddydd a nos, Mewn myfyr am dy angeu loes.

Yr eang faith ffurfafen fry, Yr wybren lâs uwch ben y sy', A'r nef serenog ddysglaer wiw, Sy'n datgan mawr ogoniant Duw.

Gwan. *Cryf.*

Yr haul diflino o ddydd i ddydd, Yn dangos gal u'i Grewr sydd, Ac yn cyhoeddi drwy bob gwlad, Weithredoedd Holl - all - u - og Dad.

BERLIN. M. H. D. (L. M. D.)

Fy enaid hed tua'r nef o hyd, Ac aed dy galon y - - no'i gyd; A doed cys - - tudd - iau 'mewn yn lli', Mi - - nau a gwynaf wrthyt ti:

'Does unrhyw ofid unrhyw boen, Na wasgodd ar yr addfwyn Oen; Ac yn ei ofid efa'i gri, Mae holl esmwythder f'enaid i, Ac yn ei ofid efa'i gri, Mae holl esmwythder f'enaid i.

DEVIZES. M. C. (C. M.)

TUCKER.

Gwan. *Cryf.*

Mi dafla 'maich i lawr i gyd, Trwy rinwedd dwyfol loes; Euogrwydd fel mynyddau'r byd. Dry'n ganu wrth dy groes, Dry'n ganu wrth dy groes.

Gwan.

Mi dafla 'maich i lawr i gyd, Trwy rinwedd dwyfol loes; Eu - ogrwydd fel mynyddau'r byd, Dry'n

Cryf.

ganu wrth dy groes, Eu - - ogrwydd fel my - - nydd - au'r byd, Dry'n ga - - nu wrth dy groes.

CANTERBURY. M. C. (C. M.)

T. Clarke.

O waed—

Mi welaf ffynnon lawn o waed, O waed Immanuel mawr, O waed, O waed Im - manuel mawr;

Gael— Gael—

Gwan. *Cryf.*

Lle gall troseddwyr mwya' gaed, Gael bywyd ynddi 'nawr, Gael bywyd ynddi 'nawr, Gael bywyd yn - ddi 'nawr.

CLEATON. M. C. (C. M.)

Gwan. *Cryf.*

Mae'r iachawdwriaeth fel y môr, Yn chwyddo byth i'r lan; Mae ynddi ddigon digon byth, I'r truan ac i'r gwan, I'r tru - an ac i'r gwan.

DUWIOLDEB. M. C. (C. M.)

Goleuni ac an - - feidrol rym, Yw hyfryd eiriau'r nen, Yw hyfryd eiriau'r nen; Pob sill erioed a dd'wedodd Ef, Pob sill erioed a dd'wedodd Ef, Sy'n sicr o dd'od i ben.

COFIA FI. M. C. (C. M.)

R. WILLIAMS.

Pech - ad - ur wyf y du -a'n fyw, Tru - gar - edd yw fy nghri; Gos - twng dy glust. a'm llef - ain clyw, O

Arglwydd cofia fi; Gostwng dy glust, a'm llefain clyw, O Arglwydd cofia fi, O Arglwydd cofia fi, O Arglwydd cofia fi.

Pan sycho'r moroedd dyfnion maith, Pan syrth - - - - - io sêr y nen, Yr hwn fu farw
Ar Seion— Ar Seion— Ar Seion—
ac sydd fyw, Ar Seion fydd yn ben, Ar Seion fydd yn ben, Ar Seion fydd yn ben.

EIRIOLAETH. M. C. (C. M.)

R. WILLIAMS.

Llewyrched pur ol - - euni'r nef. Dros wyneb dae - - - - ar faith; Ac aed ef - - eng - yl

gadarn gref. Hyd at bob llwyth ac iaith, Hyd at bob llwyth ac iaith, Hyd at bob llwyth ac iaith.

Gwan. *Cryf.*

Mae brodyr i mi aeth yn mlaen, Yn holl iach a chyt - - un, Yn holl iach a chyt - un; Deng mil o

fil - oedd yw eu cân, Er hyn nid yw ond un, Er hyn nid yw ond un, Er hyn nid yw ond un.

HIRAETH. M. C. (C. M.)

E. DAVIES.

An - fon O Dduw, yr Ysbryd Glân Yn e - nw Ie - su mawr, Yn e - nw Ie - su mawr,

Gwan. Cryf.

A'i weithred - - iadau megys tân, O deued ef i lawr, O deued ef i lawr.

HULL. M. C. (C. M.)

Tyner.

Mae'r gwyntoedd yn fy nghu - ro 'nol, A mi nid wyf ond gwan;

Merched. *Gwan.* *Cryf.*

O cymer Iesu fi'n dy gôl, O cymer Iesu fi'n dy gôl, Yn fuan dwg fi'r lan, Yn fuan dwg fi'r lan.

Am Iesu Grist a'i farwol glwy', Aed— Aed— Aed—

Am— Aed— Aed—

Am Iesu Gri - - - st a'i farwol glwy', Aed miloedd mwy o so - - - - - - - - n, Aed miloedd mwy o son:

A— Mai— Mai—

Gwan. *Cryf.*

A d'weded pob rhyw e - - naid byw. Mai teilwng ydyw'r Oen, A d'weded pob rhyw enaid byw, Mai teilwng ydyw'r Oen, Mai teilwng ydyw'r Oen, Mai

teilwng teilwng— Mai te - - - - - - - - - - - - - - - ilwng, teilwng ydyw'r Oen.

Mai teilwng, teilwng— Mai teilwng, teilwng, teilwng— Mai—

teilwng, teilwng ydyw'r Oen, Mai te - - - - - - - - - - - - - - - ilwng, teilwng ydyw'r Oen.

LYDIA. M. C. (C. M.)

Iesu, di - - fyrwch f'enaid drud, Yw edrych ar dy wedd; Ac mae llyth'renau'th enw pur, Yn fywyd ac yn hedd, Yn fywyd ac yn hedd.

INSPIRATION. M. C. (C. M.)

W. J. White.

NEW TROY. M. C. (C. M.)

D. J. MORGAN.

Mae dyddiau gruddfan imi'n hir, Caeth - iw - ed Babel fawr; O na chawn deimlo, O na chawn deimlo, O na chawn ddimlo'r Jubil fwyn, Yn agor dorau'r wawr, Yn agor dorau'r wawr, Yn agor dorau'r wawr.

ST. SIOR. M. C. (C. M.)

Fe'm siomwyd gan bleserau'r llawr, Fe'm twyllwyd gan bob un; Ffowch bob eilunod, rho'is ffarwel, I ddaear ac i ddyn, I ddaear ac i ddyn.

LANSDOWN. M. C. (C. M.)

W. J. WHITE.

Araf a gwan. *Cryf.*

Mae'r iachawdwriaeth rad mor fawr, Mae'n achub, mae'n glanhau, Mae'n achub, mae'n glanhau, Troseddwyr duaf daear lawr, Gwnawn

Gwnawn— Gwnawn— lawen - hau, Gwnawn—

yn - ddi la - wen - - - hau, Gwnawn yn - ddi la - wen - - hau, Gwnawn ynddi lawenhau, Gwnawn ynddi lawenhau.

Gwnawn— Gwnawn—

GWAHODDIAD. M. C. (C. M.)

R. Mills.

Aeth heibio'r gauaf chwerw du, Ystormydd oer a'r gwlaw; Ac fe nesa - - odd hyfryd Haul Cyfiawnder pur ger-llaw, Ac fe nes - a odd hyfryd Haul Cyfiawnder pur ger - - llaw.

AWYR CAERNARFON. M. C. (C. M.)

H. G.

Gwan. *Cryf.*

Eisteddais dan ei gysgod Ef, A'i ffrwyth oedd felus iawn; Ac yma treuliaf ddyddiau 'foes, Fyth, fyth yn ddedwydd iawn, Fyth, fyth yn ddedwydd iawn.

Gwan. *Cryf.*

Clodforwch enw Mab Duw Ion, Angylion gwynion gwawr, Angylion gwynion gwawr, Angylion gwynion gwawr: O deuwch a choronwch Ef, Yn

O deuwch— O deuwch— co - - ronwch Ef,

Llywydd nef a llawr. O deuwch a choronwch Ef, O deuwch a choronwch Ef, O deuwch a choronwch Ef, Yn Llywydd nef a llawr.

MILFORD. M. C. (C. M.)

Rhwng tonau maith 'rwy'n byw, Rhwng tonau maith 'rwy'n byw,

Rwy'n morio tu - a chartre'm Ner, Rhwng tonau maith rwy'n byw, Rhwng tonau maith 'rwy'n byw, Rhwng tonau maith rwy'n byw

Gwan. *Cryf.*

Yn ddyn heb neges dan y ser, Ond 'mofyn am ei Dduw, Yn ddyn heb neges dan y ser, Ond 'mofyn am ei Dduw, Ond 'mofyn am ei Dduw.

NATIVITY, neu *LINGHAM.* M. C. (C. M.)

T. JARMAN

Mae'r iachawd - wriaeth fel y môr Yn chwyd lo byth i'r lan, Yn chwyddo byth i'r lan; Mae ynddi

ddi - gon, di - - gon byth, I'r truan ac i'r gwan, I'r truan ac i'r gwan, I'r tru - an ac i'r gwan.

Ffoed negeseuon gwag y dydd, Tra - - - fferth - - ion o bob rhyw; Ac na pharhaed o dan y
Ond— Ond—
nef, Ond cariad pur fy Nuw Ond cariad pur fy Nu - - - w, ond car - - iad pur fy Nuw.

TWYFORD. M. C. (C. M.)

CLARK,

Y SYLFAEN SAFADWY. M. C. (C. M.)

R. MILLS.

Gwan. *Cryf.*

Yr fawn a dalwyd ar y groes, Yw sylfaen f'enaid gwan; Wrth bwyso arno ddydd a nos, 'Rwy'n dysgwyl d'od i'r lan, Wrth bwyso arno ddydd a nos, 'Rwy'n dysgwyl d'od i'r lan.

STEPHENS. M. C. (C. M.)

W. JONES.

Pan sycho'r moroedd dyfnion maith, Pan syrthio sêr y nen, Yr hwn fu farw, ac sydd fyw, Ar Seion fydd yn ben.

ST. MARY. M. C. (C. M.)

Dr. Croft.

Yn nyfnder profed - - igaeth ddu, Fy Nuw dos o fy mlaen; Ond i mi gael bod gyda thi, Nid ofnaf ddŵr na thân.

SPROWSTON. M. C. (C. M.)

J. White.

Ni feddaf ar y ddaear lawr, Ni feddaf yn y ne', Neb ag a bery'n ffyddlon im', Yn unig ond Efe, Yn unig ond Efe, Yn uuig ond Efe.

Gwan. *Cryf.*

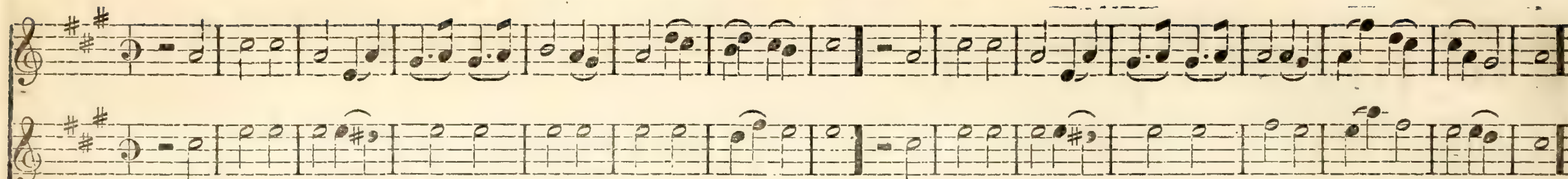
Gwan. *Cryf.*

Wel, dyma gyfoeth gwerthfawr, llawn, Uwch holl drysorau'r llawr, Wedi' roi gadw oll yn nghyd, Yn haeddiant Iesu mawr, Yn haeddiant Iesu mawr, Yn haeddiant Iesu mawr.

CYDGAN. *Gwan.* *Cryf.*

Boed tragwyddol barch a moliant, Byth i frenin y gogoniant, Ar ei 'fengyl wen b'o llwyddian', I ddwyn heddwch, I ddwyn heddwch I derfynau eitha'r byd.

IORDDONEN. M. C. D. (C. M. Double.) [Cenadol.] Billings.

PROSPECT. M. C. D. (C. M. Double.)

WELLINGTON. M. C. D. (C. M. Double.)

D. J. MORGAN.

Fe welir Seion fel y wawr, Er saled yw ei gwedd, Yn d'ol i'r lan o'r cystudd mawr, 'Nol agor pyrth y bedd; Heb glaf na chlwyfus yn eu

Yn y cyfiawnder dwyfol pur, A wnaed gan Adda'r ail.

Yn y cyfiawnder dwyfol pur, A wnaed gan Adda'r ail, gan Adda'r ail,

plith, Yn ddysglaer fel yr haul, Yn y cyfiawnder dwyfol pur, A wnaed gan Adda'r ail, A wnaed gan Adda'r ail, A wnaed gan Adda'r ail.

Yn y cyfiawnder dwyfol pur, A wnaed gan Adda'r ail, A wnaed gan Adda'r ail, gan Adda'r ail,

☞ Y ddau fan a nodwyd â * ydynt yn cynwys 5au dylynol, y rhai y dewiswyd eu gadael heb eu cyfnewid, am y buasai hyny yn peri iddi golli ei thebygolrwydd cyntefig.

Aed swn efengyl bur ar led, Trwy barthau'r byd o'r bron; Boed llwyddiant trwy deyrnasoedd Cred, Lle mae pregethiad hon;

Gwan. *Cryf.*

Fel del - o miloedd eto i maes, O'r t'w'llwch cas i fyw; Trwy'r Ind'a draw ac Asia fras, I gannol gras ein Duw.

O molwch yr Arglwydd o'r nef, Rhowch lef ar uchel leoedd; Molwch hwn holl angylion nef, Molwch ef ei holl luoedd, Molwch ef ei holl luoedd,

CYDGAN.

Mol - - wch ef ei holl luoedd, Molwch ef, Molwch ef, Molwch ef, Molwch ef: Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Molwch ef.

Tebyg—

Wele, fod brodyr yn byw 'nghyd, Mor dda, mor hyfryd, ydoedd; Tebyg i olew o fawr werth,

Tebyg—

Gwan. *Cryf.*

Tebyg i olew o fawr werth, Mor brydferth ar y gwisgoedd, Mor brydferth ar y gwisgoedd, Mor brydferth ar y gwisgoedd.

ABER-MAD. M. C. C.

R. Mills.

Tyner.

Clodfored pawb ein Harglwydd Dduw, doed dynol - - ryw i'w ganmol. Doed dynol - - ryw i'w ganmol; Ei hedd fel afon fawr ddi-

Bywiog.

drai, Ei hedd fel afon fawr ddi - - drai, Gaiff ddwfwrhau ei bobol, Gaiff ddwfwrhau ei bobol, Gaiff ddwfwr - - - hau ei bobol

Clod - foraf fi fy Arglwydd Ion, O'm calon ac yn holl - awl, O'm calou ac yn holl - - awl,
Ei ry - fedd - - od - - au rho'f ar led, Ac mae'n ddyl - ed eu can - - mawl, Ac mae'n ddyl - ed eu can-
Gwan.
Cyn.
Cryf.
mawl, Ac mae'n ddyl - ed eu can - mawl; Ei ryfedd - odau rho'f a'r led, Ac mae'n ddyled eu can - - mawl.

Di - - olch - af fi â chal - - on rwydd, Diolchaf fi â chalon rwydd, I'r Arglwydd bob am - ser - au; Ei foliant Ef,

Gwan.

Sy'n wastad yn fy ngenau,

Cryf.

Ei foliant Ef. a'i wir fawrhad, Sy'n wastad yn fy ngenau, Sy'n wastad yn fy ngenau, Sy'n wastad yn fy ngenau

HYFRYDWCH. M. C. C.

R. Mills.

Bywiog. *Gwan.* *Cryf.*

Mae'r gwaed a redodd ar y groes, O oes i oes i'w gofio, O oes i oes i'w gofio; Rhy fyr yw tragwyddoldeb llawn, I ddweyd yn iawn am dano, Rhy fyr yw tragywyddoldeb llawn, I ddweyd yn iawn am dano, I ddweyd yn iawn am da - - no.

CAERSALEM. M. C. C.

R. Mills.

Araf.

I dŷ'r Arglwydd pan dd'wedent 'Awn,' Im' lla - - wen iawn oedd gwran - do; Sai'n

traed o fewn Caer - - - sa - lem byrth, Sai'n traed o fewn Caer - - sa - lem byrth, Yr un ni syrth o - - - - - ddiyno.

CLODFOREDD. M. C. C.

R. MILLS.

Mol - wch yr Arglwydd, can's da yw; Mol - - ien - wch Dduw ein Llyw - ydd; O - - blegid ei dru-

Gwan. *Cryf.*

gar - - edd fry - A bery yn dra - gywydd, A bery yn dragywydd, A be - ry yn dra - gy - wydd.

GWEDDI. M. C. C.

R. Mills.

Erglyw, o Dduw, fy llefain i, Ac ar fy ngweddi gwrando; Rho'f lef o eitha'r ddaear gron, Rho'f lef o eitha'r ddaear gron, A'm calon yn llesmeirio.

MAWREDD. M. C. C.

Cyfansoddwyd gan y Tywysog Albert.

Mi a'th fawr - ygaf di fy Nuw, Can's tydi yw fy Llywydd; Bendithio d'enw byth a wnaf, Mi a'i molaf yn dra - gywydd.

BETHELSDORP. M. C. C.

ELLMYANIDD.

Yr Arglwydd yw fy Mugail clau, Ni âd fyth eisiau arnaf; Mi gaf orwedd mewn porfa fras, Ar lan dwfr gloywlas araf, Ar lan dwfr gloywlas araf.

LLANBEBLIG. *(JUDEA.)* M. C. C.

J. LEACH.

Da yw yr Arglwydd i bob dyn, A'i nodd - - ed sy'n dyciannol; Ac ar ei holl weithredoedd ef, Daw nawdd o'r nef yn rasol.

BRYN IFOR. M. C. C.

J. Edwards.

Gwyn fyd y rhai dileaist eu bai, Eu pechod a'u hanwiredd; Gan roi 'ddynt nerth er cnawd a byd, Gan roi 'ddynt nerth er cnawd a byd, Gan roi 'ddynt nerth er cnawd a byd, I bara hyd y diwedd, I bara hyd y diwedd.

BRYN-Y-FFYNNON. M. C. C.

Morris Davies.

Gwan. *Cryf.*

Yr Arglwydd yw fy ngoleu' gyd, A'm hiechyd, rhag pwy'r ofnaf! Yr Arglwydd yw nerth f'oes, am hyn, Rhag pwy doi dychryn arnaf, Rhag pwy doi dychryn arnaf?

Bywiog.

Yr Arglwydd yw fy Mugail clau, Ni âd byth eisiau ar - - naf: Mi gaf or - - wedd mewn por - fa

Gwan. *Cryf.*

fras, Ar- lan dwfr gloyw - las a - - - raf, Mi gaf or - wedd mewn par - fa fras, Ar lan dwfr gloywlas a - - raf.

Y BABELL. M. C. C.

D. Harris.

O Arglwydd Dduw, O Arglwydd Dduw y lluoedd:

O Arglwydd Dduw, O Arglwydd Dduw y lluoedd:

Dy babell di mor hyfryd yw, O Arglwydd Dduw, O Arglwydd Dduw y lluoedd: Mynych chwen-

O Arglwydd Dduw, O Arglwydd Dduw, O Arglwydd Dduw y lluoedd:

Rhag mor dra thir - - - - ion yd - - - - - oedd, Rhag mo——————r dra thirion ydoedd.

Rhag mor dra thir - - ion ydoedd, Rhag mor dra thirion ydoedd.

ychais wel - ed hon, Rhag mor dra thir - - ion ydoedd, Rhag mo——————r, dra thirion ydoedd.

Rhag mor dra thir - - - ion yd - oedd, Rhag mor dra thirion ydoedd.

Cenwch i'r Arglwydd ne - - wydd gân, Ei waith fu lân ry - fedd - - od; Ei law ddeau, a'i fraich a

In' iach - - awd - wriaeth barod,

wnaeth, In' iachawd - - - - wriaeth ba - - rod.

In' iachawd - - - wriaeth ba - - rod,

PRYDFERTHWCH. M. C. C.

R. MILLS.

O Arglwydd ein Ior ni a'n nerth, Mor brydferth wyt trwy'r holl fyd! Mor brydferth wyt trwy'r holl fyd.

Dy enw a'th barch a roist uwch ben, Daear ac wybren hefyd, Dy enw a'th barch a roist uwch ben, Daear ac wybren he - fyd.

DYFROEDD SILOAH. M. C. C.

J. WILLIAMS.

Gwan. *Cryf.*

Goruwch yr holl fynyddoedd sy, Bydd mynydd ty JE - - HO FAH; Yn ddyrchaf - ed - ig yn ddi - au, Goruwch y bryniau ucha', Gor - - uwch y bryniau ucha'.

BRYNHYFRYD. M. C. C.

Gobaith a nerth in' yw Duw hael, Mae nerth i'w gael mewn cyfwng; Daear, mynydd, aent hwy i'r môr Nid o———fnaf f'angor deilwng.

SABBATH. M. C. C.

JOHN WILLIAMS.

Cydunwn bawb i foli Duw, Ei wyneb heddyw ceisiwn; Cydwleddwn gyda'i anwyl blant, A'i foliant a fynegwn.

EIDDUNED. M. C. C.

J. JONES.

tr

Daionus a thosturiol iawn, A graslawn ydwyt Arglwydd; Dy rad drugaredd, y——n ddiau, Sydd yn parhau'n dragywydd, Sydd yn parhau'n dragywydd.

AFFRICA. M. C. C. Dyblyg.

Datgan y nefoedd fawredd Duw, Yr unrhyw gwna'r ffurfafen;
Y dydd i ddydd, y nos i nos, Sy'n dangos cwrs yr wybren;

Er nad oes ganddynt air nac iaith, Da dywed gwaith Duw Lywydd; Diau nad oes na mor na thir, Na chlywir eu lleferydd.

GERMANY. M. B. (S. M.)

HANDEL.

DUNBAR. M. B. (S. M.)

CORELLI.

GLANBRAN. M. B. (S. M.)

T. JONES.

Gwan. *Cryf.*

Cyduned Sei - on lân, Mewn cân ber - eidd - ia'i blas, O fawl am drugareddau'r ION, O fawl am drugareddau'r ION, Ei roddion Ef a'i ras.

GRAS. M. B. (S. M.)

HARWOOD.

Gras! O'r fath beraidd sain, I'm clust hy - fryd - lais yw; Hwn bair i'r nef ddadsein - io byth, A'r ddaear oll a glyw.

GRONGAR. M. B. (S. M.)

J. Edwards.

Ar ol, &c. Ar ol— 'Nawr— 'Nawr— 'Nawr—

Ar ol—

Wel deuwch tua'r wlad, Y ffordd a gaed yn rhydd; Ar ol rhyw noswaith dywell gaeth, Ar ol rhyw noswaith dywell gaeth, 'Nawr gwawrio wnaeth y dydd, 'Nawr gwawrio wnaeth y dydd, 'Nawr gwawrio wnaeth y dydd.

HEOL-Y-CASTELL. M. B. (S. M.)

J. Jones.

Dy glwyfau yw fy rhan, Fy nhirion Ie - -su da; Y rhai'n yw nerth fy enaid gwan, Y rhai'n a'm llwyr wella, Y rhai'n a'm llwyr wella, Y rhai'n a'm llwyr wella.

LLITHRIGFA. M. B. (S. M.)

CLARKE.

Pan ddaeth yn ngrym ei gariad

Ai am fy meiau i Dyoddefodd Iesu mawr, Pan ddaeth yn ngrym ei gariad Ef, Pan ddaeth yn ngrym ei gariad Ef, O entrych nef i lawr, O entrych nef i lawr, O entrych nef i lawr.

PENDERLWYN. M. B. (S. M.)

R. EDWARDS.

Mi welaf noddfa glyd, Yn nghlwyfau Iesu gwiw, Yn nghlwyfau Iesu gwiw; Fy ninas gadarn yn y byd, Yw cariad pur fy Nuw, Yw cariad pur fy Nuw.

WATERLOO. M. B. (S. M.)

Gwan.

Mi welaf noddfa glyd, Yn nghlwyfau Iesu gwiw; Fy ninas gadarn yn y byd, Fy ninas

Cryf.

Yw cariad pur fy Nuw, Yw ca———r - - iad pur fy Nuw.

gadarn yn y byd, Yw cariad pur fy Nu————w, Yw ca————r - iad pur fy Nuw.

REUBEN. M. B. (S. M.)

Gwan. *Cryf.*

Gwnaeth Iesu berffaith Iawn, Brydnawn ar Galfa - - ri, Brydnawn ar Galfa - ri; Yn ei gyfiawnder pur di - lyth, Yn ei gyfiawnder pur dilyth, Mae noddfa byth i ni.

TALYWAEN. M. B. C. (S. M. P.)

J. Williams.

Trugaredd dod i mi, Duw o'th dda - - ioni ty - ner; ymaith tyn fy an - - wiredd mau, o'th drugareddau la - wer; O'th drugareddau la - wer.

Tru - gar - edd dod i mi; Duw o'th ddai - o - - ni ty - ner, Duw o'th ddai - o - ni ty - ner. Ym-

aith tyn fy an - - wir - edd mau, O'th drugareddau lawer, Ymaith tyn fy an - wir - edd mau, O'th drugareddau lawer.

COFFADWRIAETH. M. B. D. (S. M. Double.)

D. J. MORGAN.

Mi gana' am waed yr Oen, Er maint yw mhoen a'm pla; Ni cheisiai'n wyneb calon ddû, Ond Iesu'r Meddyg da; Ond Iesu'r Meddyg da.

Fy mlino ge's gan hon, A'i throion chwerwon chwith, Ond dyma'm sail i am lanhad, Y cariad bery byth, Ond dyma'm sail i am lanhad, Y cariad bery byth.

JUBILI. M. B. D. (S. M. D.)

R. H. PRICHARD.

Daeth bore'r adar mân Ar dân i foli Duw Yn awr mae'r haul a'r hyfryd hin, Ar rai o'r werin wiw: Fe ddaeth y Jubili, On'd braf yw'n bri a'n braint; Cawn fyned adref ar fyr dro, I seinio gyda'r saint, I seinio gyda'r saint, I seinio gyda'r saint.

Gwan. *Cryf.*

Hyf a chyflym. *Tyner ac araf.*

Blant ffyddlon Seion dewch, A llawenhewch i gyd; Yn mlaen a chwi fel milwyr da, Yn llon er gwaetha'r llid, Yn llon er gwaetha'r llid: O hyfryd ddedwydd awr! Messia mawr a

Llon a Bywiog.

gaed; Henffych i'r dydd a'r bore daeth Yr iachawdwriaeth rad; Henffych i'r dydd a'r bore daeth Yr iachawdwriaeth rad; Henffych i'r dydd a'r bore daeth Yr iachawdwriaeth rad, Yr iachawdwriaeth rad.

LONSDALE. M. B. D. (S. M. D.)

CORELLI.

Ffar - wel bleser - au'r byd, A'i freulyd fr'i a'i fraw; Ni hedwn mwy fel adar mân, I'n trigfan treiglwn draw:

Cawn yno hyfryd hedd, A ryfedd roddion rhad,

Cawn yno hyfryd hedd, A rhyfedd roddion rhad; O de'wch, O de'wch ni awn yn hy', I'r wledd sy'n nhŷ ein Tad.

Yn lled gyflym. *Araf.*

Ti, Iesu, Frenin nef, F'an - wylyd a fy Nuw, Yn eithaf pell o dŷ fy Nhad, Mewn anial wlad 'rwy'n byw; Mewn ofnau

Cym. *Cyflym.* *Mwy cyflym.* *Araf.*

'rwyf a braw, Bob llaw gelynion sydd, O anwyl Iesu saf o'm rhan, O anwyl Iesu saf o'm rhan, A thyn y gwan yn rhydd.

Fy enaid dos yn mlaen, 'Dyw'r bryniau sydd ger - llaw, Un gronyn uwch, un gronyn mwy, Nâ hwy a gwrddaist draw.

Gwan. *Cryf.*

Dy annghrediniaeth caeth, A'th ofnau maith y sydd; Dy annghrediniaeth caeth, A'th ofnau maith y

Gwan. *Cryf.*

sydd Yn peri it' feddwl rhwystrau ddaw, Yn fwy nâ rhwystrau fu, Yn peri i't feddwl rhwystrau ddaw, Yn fwy nâ rhwystrau fu.

GOGONIANT. M. 50 Newydd. (10s. 6 lines.) R. MILLS.

I'n henwau gwael, O Dduw, ni pherthyn clod; I'th enw mawr dy hun go - gon - edd dod; Dy nerth dy nawdd, dy

A bair— A bair— A bair—

wir, a'th iawnder maith, A bair dy foli, A bair dy foli, A bair dy foli mewn an - - - farwol iaith. Goleua'r byd o'r nef, dy

Gwan. *Cryf.*

drigfan wiw, dy drigfan wiw, Na chaed ynfydion ddweyd, 'Pa le mae'ch Duw?' Na chaed yn - fydion ddweyd, 'Pa le mae'ch Duw?'

Ar aden ffydd es - - gyna, f'enaid cu, Gwel d'etif - eddiaeth uwch yr wybren fry: Ni ddeall dyn, ni ddichon tafod chwaith, Fyth draethu

maes ei phur ogoniant maith: Yno teyrn - as - a Iesu yn dra - gwyddol, Ar bechod, angeu, uffern, yn fudd - ug - ol.

GRUDDFANIAD. M. 112. (8s. 6 lines, Peculiar.)

R. MILLS.

Claf wyf a llesg, bron llwfwrhau, Dy absenoldeb sy fawr iawn; Dy fod di cyhyd yn pellau, Sy'n gwneyd im' ruddfan fore a nawn, Sy'n gwneyd im' ruddfan fore a nawn;

Rho wel'd dy wedd, fy Io - - - - - - - - - - - - - - - r, ar frys, Rho wel'd dy wedd fy Io - - - - - - - - - - - - - - - r, ar frys, Neu cymer fi' dy nefol lys.

Mi deithiais ran o'r anial maith, 'Dwyn deall pell - der pen fy nhaith; Mewn gwledydd sychion dwfr nid oedd:

Ond dysgwyl 'rwyf yn ddyfal iawn, O'r nefoedd ddwfr a sypiau grawn, Wna'm henaid egwan wrth ei fedd.

CAERSALEM. M. 113. (L. P. M.)

W. HOWELL.

Ni welodd llygad dyn er - ioed, Ni chlywodd clust o dan y rhod, Am neb cy - - ffel - yb iddo Ef.

O Rosyn Saron hardd ei liw! Pwy ddod i maes rin - - weddau'm Duw? E - - fe yw byw - yd nef y nef.

Araf.

'Rwy'n cofio gair fy Iesu mawr, Y doi'r Dyddanydd ata'i lawr, Na chawn i farw o dristwch mwy, Na chawn i farw o dristwch mwy: O Dduw cyf-

Cym. *Cryf.*

lawna'th air i ben, Rho im' ar - weinydd is y nen, Ddangos - o'r ffordd iach - - a - - o 'nghlwy', Ddangoso'r ffordd iach - a - o 'nghlwy',

MOLAWD. M. 113. (S. P. M.)

R. MILLS.

Chwi weision Duw, molwch yr Ion, Molwch ei enw â llafar dôn; Bendigaid fyddo'i enw ef: O godiad

Gwan. *Cryf.*

haul hyd fachlud dydd, Mawr enw'r Ion molian - nus fydd, Yn y byd hwn ac yn y nef, Yn y byd hwn ac yn y nef.

Gwnaed concwest ar Gal - faria fryn, Am dano canodd myrdd cyn hyn, Fe faeddwyd uffern faith i gyd; Fe brynwyd gwael goll-

ed - ig ddyn Fe wnaed y ddwy - blaid ddig yn un, A gwaed Iach - - awd - wr mawr y byd.

SALEM. M. 113. (L. P. M.)

R. Mills.

Nis gall angylion pur y nef, Fynegu maint ei gariad Ef; Mae ang - eu'r groes yn drech na'u dawn, Yn drech na'u dawn.

Bydd canu uwch am Galfa - - - ri, Nas clywodd yr ang - yl - ion fry, Pan ddelo Sal - em bur yn llawn, Pan ddelo Salem bur yn llawn.

LLANGOEDMOR. M. 113. (L. P. M.)

A raid i gystudd garw'r groes, I ganlyn f'ysbryd ddydd a nos? Os rhaid, gwna fi yn foddlon iawn: Tan ganu gwna i mi fyn'd yn mlaen; Sef canu yn y dwfr a'r tan, O foreu 'mywyd hyd brydnawn.

SOAR. M. 122. (S. P. M.)

Rho nerth i ddwyn y groes, Tra paro dyddiau f'oes, Tra paro dyddiau f'oes; Na âd im' ddi - gal - on - i mwy, Wrth wel'd gelynion lu, Wrth wel'd gelynion lu, A'u saethau aml y sy', A'u saethau aml y sy', O cuddia fi o fewn dy glwy'.

ADFERIAD. M. 122. (S. P. M.)

Plant caethion Ba - - bi - lon, Ddont adre o don i don, Cant wledda'n llon mae'r dydd gerllaw, Cant wledda'n llon mae'r dydd gerllaw;

Yn ngwydd eu Harglwydd da, O swn y byd a'i bla; O ddedwydd hâf! Pa bryd y daw? Pa bryd y daw? O ddedwydd hâf! Pa bryd y daw?

Plant caethion Babilon, Ddont adre o dón i dón, Ddont adre o dòn i dòn; Cant wledda'n llon, mae'r dydd gerllaw, Yn ngwydd eu Harglwydd da, O sŵn y

Pa— Pa—

Gwan a thyner. *Cryf.* Pa— Pa—

byd a'i bla, O ddedwydd haf? Pa bryd y daw! O ddedwydd haf? Pa bryd y daw! O ddedwydd haf! Pa bryd y daw? Pa bry - - - - - d y daw? Pa bryd y daw?

GLANHAFREN. M. 122. (S. P. M.)

WM. OWEN.

DOLGELLAU. M. 148. (H. M.)

J. WILLIAMS.

Cyflym.

Dys - gleir - ia fore wawr, 'Rol nos o faith barhad; Dat - gudd - ia i mi'n awr Ryw ran o'r hytryd wlad, Lle rhed afonydd dwyfol ryw, Lle

Llei. *Gwan.* *Cryf.*

rhed afonydd dwyfol ryw, Fel môr di - drai dros Seion wiw; Lle rhed afonydd dwyfol ryw, Fel môr di - - drai dros Seion wiw.

MAJESTY. M. 148. (H. M.)

WILLIAMSON.

Mae lluoedd maith yn mlaen, 'Nawr o'u carcharau'n rhydd, A gorfoleddu maent, Oll wedi cario'r dydd, A gor - fol - eddu maent, Oll wedi cario'r dydd.

Gwan. *Cryf.*

I'r lan, I'r lan diangasant hwy, I'r lan, i'r lan diang - asant hwy, Yn ol eu traed y sangwn mwy, Yn ol eu traed y sangwn mwy.

Ymgrymed pawb i lawr, I enw'r addfwyn Oen; Yr enw mwyaf mawr, Erioed a glywyd son, Erioed a glywyd son,
Gwan.
Cryf.
Y clod, y mawl, y parch, a'r bri, Fo byth i enw'n Harglwydd ni, Fo byth i enw'n Harglwydd ni.

Gwan *Cryf.*

Fy Nuw, rwy'n credu fod Gorphwysfa'n ol i mi, Gorphwysfa'n ol i mi, Lle caiff dy bri - od dd'od, Dro's byth i'th foli di, dros fyth i'th foli di.

Gwan. *Cryf.*

Ni dde'wn, ni dde'wn, O'r anial dir, Ni dde'wn, ni dde'wn o'r anial dir, I'r Ganaan hyfryd cyn bo hir, I'r Ganaan hyfryd cyn bo hir.

ABERTAWY. M. 148. (H. M.)

T. EDWARDS.

LENOX. M. 148. (H. M.)

Mae lluoedd maith yn mlaen, 'Nawr o'u carcharau'n rhydd; A gorfol - - edd - u maent, oll wedi

cario'r dydd; I'r lan, I'r lan, diang - - as - ant hwy, Yn ôl eu traed y sangwn mwy.

Mae'r faner fawr yn mlaen, E - feng - yl nef yw hon; Mae uffern lawn o dân, Yn cry - nu ger ei bron;

Hi gwymp, hi gwymp er maint ei grym, er maint ei grym,

Hi gwymp, hi gwymp er maint ei grym, Hi gwymp, hi gwymp er maint ei grym, O flaen, O flaen fy Iesu 'd yw hi ddim.

ST. JOHN. M. 148. (H. M.) [Dirwestol.] R. EDWARDS.

I'r lan a'r faner fawr, mae Dirwest wedi d'od, O lys y nef i lawr, Cawn Chwareu clychau clod.

1af. 2il.

Dewch, dewch—

1af. 2il.

Dewch, dewch—

1af. 2il.

O! dewch! O dewch mewn hyfryd hwyl, Dewch, dewch i gyd, Dewch, dewch i gyd i gadw gwyl.— gwyl.

1af. 2il.

Dewch, dewch—

Hyf.

Mae'r Brenin yn y blaen, 'Rym ninau oll yn hy'; Ni saif na dwr na than, O flaen fath arfog lu; Ni awn, ni awn dan

Merched.

ganu i'r lan, Ni awn, ni awn dan ganu i'r lan, Ni awn, ni awn dan ganu i'r lan, Cawn wel'd, Cawn wel'd Cawn wel'd ein concwest yn y man.

Hyf a gwrol.

Udgenwch weision Duw, Yr udgorn arian mawr; A chlywed dyn - - ol - ryw, Tros barthau daear lawr;

Gwan. *Cryf.*

Udgorn y Ju - bi - li a ddaeth, A rhyddid gwiw i'r rhai oedd gaeth, A rhyddid gwiw i'r rhai oedd gaeth.

Gwan.

Udgenwch weision Duw, Yr ud - gorn arian mawr, A chlywed dynol ryw, Dros barthau daear lawr; Blwyddyn y Ju - bi-

Cryf.

li a ddaeth, Blwyddyn y Ju - bi - - - - li a ddaeth, A rhyddid gwiw i'r rhai oedd gaeth, A rhydd - id gwiw i'r rhai oedd gaeth.

ARUNDEL. 8 & 7.

[Biblaidd.] W. J. WHITE.

Go araf.

O mor werthfawr yw'r gair perffaith, Sydd yn dod o en - au Duw! Gwych a dirfawr iachawdwriaeth, Ynddo dardd i ddynolryw!

Araf a gwan. *Gwan.* *Cryf.*

Ni all miloedd o aur melyn, Na'r trysorau gorau sydd, Foddio'r didwyll wir gredadyn, Foddio'r didwyll wir gredadyn, Fel di - ffu - ant air y ffydd.

Yn dyner.

1. Dewch i loffa ie'nctyd dawnus, I gy - sur - us faes y gair; Y mae'r trysor ond ei feddu, 'N well na phwysa'r byd o aur:
2. Dewch blant bychain, gwych yw'ch gweled, Ar y drydedd awr o'r dydd; Dewch ieuenctyd ar y chweched, Uchel alwad arnoch sydd:
3. Pwy a welai'n d'od a gwisgoedd Hardded a go - leuni'r wawr, Yn cusanu'r crwydryn eiddil, Ar ei wddf yn syrthio i lawr:

Sefwch arno heb ddiffygio, Hyd nes elo'ch haul i lawr; Melys bwyta'r nefol ffrwythau, Yn y tragwydd - oldeb mawr.
Dewch rai eraill ar y nawfed, Cyn y delo'r hwyr brydnawn; Dewch hên bobol cyn ddeuddegfed, Hi aeth yn ddi - - weddar iawn.
Uwch ac uwch yn awr dyrch - afa Tanau'r nef eu sain yn nghyd; O! a ydyw'th werth di gymaint? F'enaid bach a wyt mor ddrud?

BREMHILL.* 8 & 7.

MOSES DAVIES.

Mwyn.

Marchog Iesu yn llwyddiannus, Gwisg dy gleddyf ar dy glun; Mae dy en - - w mor ar - - dderchog,

Nis gall dae - - ar dy wrth - sef - yll, Chwaith nac u - ffern fawr ei hun;

Hyf.

Pob rhyw elyn gilia draw, Mae rhyw arswyd, Mae rhyw arswyd, Mae rhyw arswyd trwy'r gre'digaeth, Pan y byddych di gerllaw, Pan y byddych di ger - llaw.

* Ar ddymuniad yr Awdwr, rhoddwyd y Cyfalaw, *(Air,)* yn uchaf yn y Dôn uchod.

Mae'r anialwch wedi 'mlino, chwant sydd arnaf wel'd y tir, Rhoddwyd i mi gan fy Arglwydd, cadarn mewn addewid wir; Gwlad oleuni heb dywyllwch, Gwlad o gariad

heb ddim trai, Gwlad heb hawddfyd na phleser - au, Ond yn unig dy fwynhau, Ond yn unig dy fwynhau, Ond yn un - ig dy fwyn - hau.

EDINBURGH. 8 & 7.

Cyngh. T. WILLIAMS.

Gosod babell yn ngwlad Gosen, Tyred, Arglwydd, yno'th hun;

Gostwng o'r uch - elder goleu, Gwna dy drigfan gyda dyn; Tyr'd i Seion, aros yno, Lle mae'r llwythau'n d'od yn nghyd, Byth na 'mad oddiwrth dy bobol, Nes yn ulw'r elo'r byd.

DISMISSION. 8 & 7. Neillduol.

Arglwydd gollwng dan dy fendith, Rho dy heddwch dan ein bron; portha'n henaid â'r gwir fanna, Cariad pur seraphaidd llon; Llanw'n calon â chysuron,

Atat ti dyrch - afwn lais Pan y delom adref atat, Yna rho'wn it' glod parhaus, Yna rho'wn it' glod par - haus. Dros fyth Hale-

liwia i Dduw ac i'r Oen, I oesoedd di - derfyn y maith dragwyddol - deb; Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Amen, Amen.

ELISEUS. 8 & 7.

ROBERT WILLIAMS.

Bywiog.

Pwy sy'n cael ei galw ganddo?

Beth yw'r udgorn glywa'i'n seinio? Brenin Silo sydd yn gwa'dd: Pechaduriaid o bob gradd, Pechaduriaid o bob gradd; Adre', adre', blant afradlon,

Gadewch gibau gweigion ffol; Clywaf lais y, Clywaf lais y Brenin heddyw, Clywaf lais y Brenin heddyw 'N para i alw ar eich ol.

Iesu, ti wyt ffynnon bywyd, Bywyd dedwydd i bar - hau; Pob cy - suron is y nefoedd, Ynot Ti dy hun y mae.

Gwan. *Cryf.*

Nis gall croes, na gwae, na chystudd, Wneuthur ni - wed iddynt hwy, Gafodd nerth i wneyd eu noddfa Yn dy ddwyfol farwol glwy'.

Duw mawr! pa beth a welaf draw? Diwedd a braw i'r holl fyd; Mi wela'r Barnwr yn nes - - âu, Ar glaer gy - mylau

tan - - llyd, Yr udgorn mawr yn sein - io sydd, A'r beddau'n rhoddi'r meirw'n rhydd, I wae, neu ddydd o wyn - - fyd.

LLUNDAIN. 8 & 7.

J. Ellis.

LLAWENFLOEDD. 8 & 7.

Charles Jones.

O llef - ara add - fwyn Iesu, Mae dy eiriau fel y gwin, Oll o'm mewn yn dwyn tangnefedd, Ag sydd o an - - feidrol rin;

Mae holl leisiau'r gre - edigaeth, Holl ddeniadau cnawd a byd, Wrth dy lais, wrth dy lais, wrth dy lais hyfrydaf tawel, Yn dys - tewi a myn'd yn fud.

Mae fy nghalon am e - hedeg, Unwaith eto fyny fry, I gael profi'r hen gymdeithas, Gynt fu rhyngof â thydi: Mi a

grwydrais anial garw, Heb un gradd o oleu'r dydd, Un wreichionen o dy gariad, Wna fy rhwymau oll yn rhydd, Wna fy rhwymau oll yn rhydd.

UNDEB. 8 & 7.

J. EDWARDS.

Boed tanguefedd Duw a'i anedd, Yn ein hysbryd gwanaidd, trist, Fel y cadwer ein ca - - - lonau, A'n meddyliau byth yn Nghrist;

Gwan ac araf. *Cryf a chyflym.*

Ffy pob gelyn ddaw i'n herbyn,

Yna maeddwn, feiau fyrddiwn, Beunydd neidiwn at y nôd; Ffy pob gelyn ddaw i'n herbyn, nes cael nef yn orsaf clod.

CYDGAN.

Haleliwia, Haleliwia,

Ac yna bydd canu i'r Iesu, Oen Duw, Trwy nefol drigfanau, Sain peraidd delynau, Haleliwia, Haleliwia, Amen, Amen, Amen, Amen.

TAL-Y-BONT. 8 & 7.

Byw ar— Byw ar—

O am nerth i dreulio'm dyddiau, Yn nghynteddau ty fy Nhad;

Gwan. *Cryf.*

Byw yn nghanol y goleuni, T'w'llwch obry dan fy nhraed: Byw heb fachlud haul un amser, Byw heb gwmwl, byw heb boen, Byw ar gariad anorchfygol, Pur, y croeshoeliedig Oen.

DINIWEIDRWYDD. 8 & 7.

Tan fy maich yr wyf yn gruddfan, Dysgwyl amser o ryddhau, }
Dysgwyl i'm pechodau dreulio, Eto 'mhechod yn parhau, }
Dysgwyl caf gasineb hollol, Caria f'addun - edau'r dydd, Eto finau yn y gadwyn, Ac yn methu myn'd yn rhydd.

FLORENCE. 8 & 7. 4 llinell.

ALAW EIDALAIDD.

Mae'n eu galw yn groesawus,

Gwan. *Cryf.*

Bugail Israel sydd o - fal - us, Am ei dyner anwyl ŵyn; Mae'n eu ga - lw yn groes - aw - us, Ac yn eu cof - leidio'n fwyn.

Deuwch, hil syrthiedig Adda, Daeth y Jubil fawr o hedd; Gwlad sydd ar bawb o'r enw, I fwynhau tragwyddol wledd: Bwrdd yn llawn, yma gawn, O foreuddydd hyd brydnawn, O foreuddydd hyd brydnawn.

PRICILA. 8, 7 & 3.

N'ad fi adeil - adu'n ysgafn Ar un sylfaen is y ne', } Ti fy Nuw, tra f'wyf byw, Gaiff fod fy ngorphwysfa wiw, Gaiff fod fy ngorphwysfa wiw.
Na chymeryd craig i orphwys, Tu yma i angau yn dy le: }

WYDDGRUG. 8, 7 & 3.

J. Lloyd.

Wele, cawsom y Mes - si - ah, Cyfaill gwerth - fawr - oca' 'rioed; Darfu Moses a'r pro - phwydi,

Ie - su yw gwir Fab Duw, Ffrind a Phrynwr dyn - ol - ryw.

Ddweyd am dano cyn ei dd'od: Iesu yw Gwir Fab Duw, Ffrind a Phrynwr dyn - ol - - - ryw.

Ie - su yw Gwir Fab Duw, Ffrind a Phrynwr dyn - ol - - - ryw.

Doed yr Indiaid, doed Barbariaid, Doed y Negroes du yn llu, I ry - feddu'r ddwyfol goncwest, Uuwaith gaed ar

Gwan. *Cryf.*

Galfari; Swn y frwydyr, Swn y frwydyr, Dreiddio i gonglau pella'r byd, Dreiddio i gonglau pella'r byd, Dreiddio i gonglau pella'r byd.

CALFARI. 8, 7 & 4.

W. J. WHITE.

Yn dra thyner. *Cyflym.*

Llais tru - garedd glywa'i'n seinio, 'N uchel iawn o Gal - fa - ri; Rhwyga'r meini, cryna'r ddaear, Dua'r wybren ddysglaer fry!

Gwan ac araf. *Cryf a chyflym.* *Gwan ac araf.* *Cryf a chyflym.*

Gair 'Gorphenwyd,' Gair 'Gorphenwyd,' Sy'n trosglwyddo'r hyfryd sain, Gair 'Gorphenwyd,' Gair 'Gorphenwyd,' Gair &c., Sy'n trosglwyddo'r hyfryd sain.

Haul cyfiawnder,

Duw, teyrnasa ar y ddaear, O'r Gorllewin bell i'r De'; Cymer feddiant o'r ardaloedd Pellaf, t'w'll - af, is y ne'; Haul cyfiawnder,

Llanw'r— Llanw'r— Llanw'r—

Araf.

Llanw'r ddaear fawr a'th râs, Llanw'r ddaear fawr a'th râs, Llanw'r ddaear fawr a'th râ——s Llanw'r ddaear fawr a'th râs.

Dyma'r dydd roed i ni i'w gofio Adgyfodiad Iesu gwiw, Wedi maeddu uffern greulon, Prynu dynion fyrdd i Dduw:

Gwan. *Cryf.*

Byth i'w enw an - wyl ef,

Haleliwia, Haleliwia, Byth i'w enw anwyl Ef, Byth i'w enw anwyl Ef, Byth i'w enw anwyl Ef.

GREENVILLE. 8, 7 & 4.

ROUSSEAU

Gwan. *Cym.* *Cryf.*

Iesu, Iesu, wyt yn ddigon, wyt yn llawer gwell na'r byd; Mwy trysorau sy'n dy enw, Na thrysorau'r India i gyd: Oll yn gyfan, Oll yn gyfan, Ddaeth i'm meddiant gyda'm Duw.

MARINER'S. 8, 7 & 4.

Boed fy mywyd oll yn ddiolch, Dim ond diolch yw fy lle;

Ni wna gwared - igaeth rag - or I gread - ur is y ne': Gall - u'r nefoedd, Gallu'r nefoedd, Oedd a'm daliodd i i'r lan.

Dysgwyl 'rwyf ar hyd yr hirnos, Dysgwyl am y bore ddydd; Dysgwyl clywed pyrth yn agor, A chadwynau'n myn'd yn rhydd:

Gwan. *Cryf.*

O na wawriai, O na - wawriai, Bore Hyfryd Ju - bi - - li, O na wawriai, O na wawriai, Bore hyfryd Jubi - li.

LITTLETON. 8, 7 & 4.

GREEN.

Arnat, Iesu, boed fy meddwl, Am dy gariad boed fy nghan; Dyged swn dy ddyoddefiadau, Fy serchiad - au oll yn lan; Mae dy gariad, Mae dy gariad, Mae dy gariad, Uwch y clywodd neb erioed.

RHIWFELEN. 8, 7 & 4.

J. ELLIS.

Dyma Geidwad i'r colledig, Meddyg i'r gwywedig rai; Dyma un sy'n caru maddeu, I bechad - ur - iaid mawr eu bai:

Cyflym a bywiog.

Diolch iddo byth, Diolch iddo byth,

Diolch iddo, Diolch iddo byth, Diolch iddo byth am gofio llwch y llawr.

Diolch iddo, byth am gofio llwch y llawr, Diolch iddo byth,

ST. JAMES. 8, 7 & 4.

Iesu, Iesu, wyt yn ddigon, Wyt yn llawer mwy na'r byd; Mwy try - sorau sy'n dy enw, Na thry - - sorau'r

Oll— Oll— Ddaeth—

India i gyd; Oll yn gyfan, Oll yn gyfan, Oll yn gyfan, Ddaeth i'm meddiant gyda'm Duw, Ddaeth i'm meddiant gyda'm Duw.

HIRAETH. 8 7, & 4.

R. MILLS.

Araf a thyner. *Gradd yn gyflymach.*

Dysgwyl 'rwyf ar hyd yr hirnos, Dysgwyl am y boreu ddydd; Dysgwyl clywed pyrth yn agor, A chadwynau'n myn'd yn rhydd: O na wawriai, O na wawriai,

Gwan. *Cryf.*

Bore hyfryd Ju - bi - li, Bore hyfryd Ju - bi - li, Bore hyfryd Ju - bi - li, O na wawriai Bo - re hy - fryd Ju - bi - li.

 TRIUMPHANT ADVENT. 8, 7 & 4. [Cenadol.] T. JERMAN.

Araf.

Gwelir Iesu'n ogon - - - eddus, Yn ei ail ddy - fod - iad glân, Gwelir miloedd iddo'n plygu, Na phlyg-

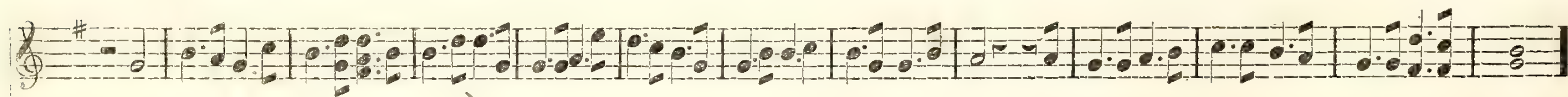
Gwan. *Cyn.* *Cryf.*

as - - ant iddo'r blaen; Gwelir hefyd, Gwelir hefyd, Fyrdd yn dechreu llawen - - - hau.

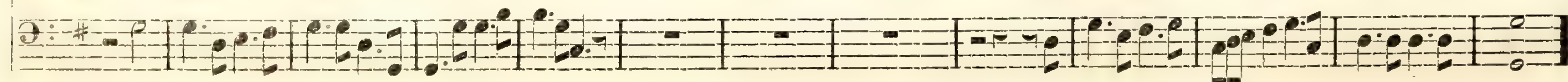
Mae'u llon'd y nefoedd, llon'd y byd, Llon'd uffern hefyd yw; Llon'd tragwyddoldeb maith ei hun, Diderfyn ydyw Duw, Di - der - fyn ydyw Duw;

Mae'n llon'd y nefoedd yn ddigoll, Mae Oll yn oll a'i allu'n un; Anfeidrol, anherfynol FOD, A'i hanfod ynddo'i hun; Anfeidrol, annherfynol Fod, A'i hanfod ynddo'i hun.

'Does neb, trwy'r nefoedd hawddgar, heb Ei bresen - ol - deb rhydd; Pob angel, seraph, a phob sant, A'i gwelant yn ddigudd:

Mae pob un yno yn ei ŵydd, Yn canu'n llafar gyda llwydd; Ac yn mawrhau y siriol swydd O foli'r Arglwydd mawr, O foli'r Arglwydd mawr.

Y MILFLWYDDIANT. 8 & 6.

ALAW FFRENGIG.

Pob llwyth ac iaith fydd yn gytun, Yr Iuddew fel y Cenedl - ddyn;
Fe glywir llais yn mhlith y llu, Am waith Oen Duw ar Ethiop dû.
Clywch lais yr udgorn clir, Yn galw i Salem dir, Cawn, cawn, fedd-iannu'r wlad, Or - - dein - iwyd i ni gan ein Tad; Cawn, cawn fedd - iannu'r wlad, Or - - dein - iwyd i ni gan ein Tad.

COLL GWYNFA. 8, 8 & 6.

J. MORGAN.

Yn Eden cofiaf hyny byth, Bendithion gollais rif y gwlith; Syrthiodd fy nghoron wiw; Ond buddugoliaeth Calfari, Ennillodd hon yn ol i mi, Mi ganaf tra b'wyf byw.

Try - wanwyd, do, fy Mhrynwr rhad, Nes daeth o'i galon ddwfr a gwaed, Yn ffrwd fel afon bur; Oedd ar y

Gwan. *Cryf.*

llawr i'w wel'd yn llyn, Yn ffrwd ar ben Calfar - - - - ia fryn; O f'enaid cof - ia'i gur, O f'enaid cofia'i gur.

GLENVALE. 8, 8 & 6.

Yn Eden cofiaf hy - - ny byth, Bendith - ion gollais rif y gwlith, Syrthiodd fy nghoron wiw! Ond Buddugoliaeth

Calfa - - ri, En - nillodd hon yn ol i mi, Mi ganaf tra f'wyf byw, Mi grnaf tra f'wyf byw, Mi ganaf tra f'wyf byw.

Yn Gethseman a Chal - fa - ri, Dan faich oedd fawr bu'n Harglwydd ni, Yn dawel darfu'i ddwyn; A'i waed yn llifo hyd y llawr, Mewn ing a loes annhraethol fawr,

Gwan. *Cryf.*

Mewn ing a loes annhraethol fawr, Dyoddefodd er ein mwyn, er ein mwyn, er ein mwyn; Mewn ing a loes annhraethol fawr, Dyoddefodd er ein mwyn.

PEN-Y-MAES-GLAS. 8, 8 & 6.

D. J. MORGAN.

O pwy yw hon, O pwy yw ho——n sy'n dod yn hy, Yn lew i'r lan fel rhwng dau lu, O'r dywyll Aifftaidd wlad, O'r dy - wyll Aifftaidd wlad?

Gan rodd - i pwys ei hen - - aid pur, Ar Iesu gwiw'r Messia gwir, Ei Ffrind a'i Phrynwr rhad, Ei Ffrind a'i Phrynwr rhad?

Pe - re - rin wyf i'r Ganaan fry, I gynhes gôl fy Iesu cu, Lle caf dragwyddol nyth; Yn mhell uwch

Gwan. *Cryf.*

sŵn y ddraig a'i saeth, Na gel - yn mwy i'm gwneyd yn gaeth, Caf dawel orphwys byth, Caf daw - el orphwys byth.

CROESHOELIAD. 8, 8 & 6.

Dwys a thyner.

Ai Iesu, cyfaill dynolryw, A welaf fry a'i gnawd yn friw, A'i waed yn lliwo'r lle; Fel gwr dibris yn rhwym ar bren, A'r gwaed yn dorthau ar ei ben? Ie f'enaid, dyma 'fe

BARNSFIELD. 8, 8, 8 & 6.

WM. ROBERTS.

Duw, os wyt am ddibenu'r byd, Cyflawna'n gynta'th air i gyd, Dy ethol - - ed - ig galw'n nghyd, O gwmpas daear lawr.

Aed sain d'efngyl drwy bob gwlad, A golch fyrddiynau yn dy waed, A dyro iddynt wir iach - ad, Ac y - na tyr'd i lawr, Ac yna tyr'd i lawr.

Dy gariad, Iesu, sydd yn awr, Yn curo pob cariadau i lawr, Yn llyncu enwau gwael y llawr, Oll yn ei enw ei hun, Oll yn ei enw ei hun.

Gwan. *Cryf.*

Rhyw fflam angherddol gadarn gref, O dân enynodd yn y nef, Tragwyddol gariad, Tra - gwyddol gariad, Tragwyddol gariad ydyw ef, Wnaeth Duw a minnau'n un.

HIRAETH Y CRISTION. 8, 8, 8 & 6.

D. WILLIAMS.

Fy enaid i hir - aeth - au mae, Am fod yn mhlith y duwiol rai, Lle mae llawenydd yn par - hau, Heb ofid byth yn bod:

I gyd yn seinio'i glod, I gyd yn seinio'i glod,

Cawn y - no wel'd yr hwn a fu Yn dyoddef draw ar Galfa - ri, Yn nghyda'r dorf o seintiau sy', I gyd yn seinio'i glo - - - - - - - - - - - - d, I gyd yn seinio'i glod.

Gwan Cryf

Nid yw y ddaear fawr i gyd, Ddim teilwng o fy serch a'm bryd, Nac unrhyw wrthddrych yn y byd, 'Rwy'n caru gwrthddrych mwy;

Gwan. Cryf.

Nid llai y sawl 'rwy'n garu yw, Na pherffaith ddyn a pherffaith Dduw, Dyoddefodd trosof farwol friw, O werthfawrocaf glwy'.

MAEN-LLWYD. 8, 8, 8 & 6.

M. Davies.

Gwan. *Cryf.*

Pan ymddattodo'r ty o bridd, A'm henaid i ddiengi'n rhydd, O'r holl gadwynau cryfion sydd Yn dal yn awr yn dŷn,

Gwan. *Cryf.*

Caf deimlo pleser uwch y rhod, Na ddaeth i galon dyn erioed, I feddwl nac i gredu fod Y fath fwynhâd a hyn.

EUNICE. 9 & 8.

Rhyfeddol weithredoedd trugaredd, Sef prif briodoledd ein Duw,
Trugaredd a garodd dros fesur, Bechadur llwyr anmhur ei ryw; Trugaredd o'i blaid sydd yn eiriol, Trugaredd anfeidrol sydd fwyn; Pan lefo yn ngolwg ei waeledd, Fe wrendy trugaredd ei gwyn.

ELLIOT. 9 & 8.

John Ellis.

Daw miloedd ar ddarfod am danynt, O hen wlad Assyria cyn hir;

Preswylwr yr Aipht ac Ethiopia, At Grist, y Gwaredwr yn wir: Cyflawnir y prophwydoliaethau, Daw'r holl addewidion i ben, Fe dynir myrddiynau at Iesu, Dderchafwyd rhwng daear a nen.

BETHEL. 9 & 8.

Gwan.

O agor fy llygaid i weled Dir - gel - wch dy arfaeth a'th air;
Mae'n well i mi gyfraith dy enau, Na mil - - oedd o arian nac aur; Y ddae - ar â'n dân a'i thrys - orau, Ond

geir - iau fy Nuw fydd yr un; Y byw - yd tra - gwydd - ol yw 'na - bod, Fy Mhrynwr yn Dduw ac yn ddyn.

DADSEINIAD. 8, 6 & 5.

THOMAS JONES.

Gwan. *Cryf.*

Dad - seiniwn o———r - fol - eddus glod, I'n Prynwr, Duw a dyn, I'n Prynwr, Duw a dyn; Gwar - ed - wr yw Ef, Ei

Gwan. *Cryf.*

fraich sydd yn gref, D'oddefodd ein haeddiant ei hun, D'odd - efodd ein haedd - iant ei hun, D'odd - efodd ein haeddiant ei hun.

Dwys ac araf.

Llawn o o - fid, llawn o wae, A llawn eu - - ogrwydd du, Byth a fyddaf yn par - hau Heb gael dy gwmni cu: Golwg unwaith ar dy wedd, A'm cwyd i'r lan o'r pydew mawr: O fy Nuw, nac oeda'n hwy, Rho'r olwg i mi'n awr.

Byw. *Cym.*

AMSTERDAM. 7, 6 & 8.

Gwan. *Cryf.*

Iesu, dirmygedig un, Dyoddefodd angeu loes, Gan ryw ddienyddwyr llym, Yn wirion ar y groes; Y gruddfanau ro'dd i maes, Ddaeth a'r trueiniaid oll yn rhydd ; Bellach holl ganiadau'r nef, Fyth am Galfaria fydd.

GWALIA. 6 & 4.

O tyred, Arglwydd mawr, Dyhidla o'r nef i lawr, Gawodydd pur; Fel byddo i'r egin grawn, For - euddydd a phrydnawn, I darddu'n beraidd iawn O'r anial dir.

O dyred Ar - glwydd mawr, Dyhidla o'r nef i lawr, Ga - - wod - ydd pur; Fel byddo'r egin grawn,

Gwan. Cryf.

Foreuddydd a phrydnawn, I darddu'n beraidd iawn o'r anial dir; I darddu'n beraidd iawn, I darddu'n beraidd iawn, I darddu'n beraidd iawn o'r anial dir.

HYFRYDGAN. 6 & 4.

[Dirwestol.] HANDEL.

Bywiog.

Clywch, clywch, sobreiddion clyd Clywch, clywch, holl feddwon clywch, Clywch, clywch, holl feddwon byd Ca'dd medd'dod glwy': Mae bwyell sobrwydd 'nawr, Ar wreiddyn

Gwan.

medd'dod mawr, Ar fyr fe ddaw i lawr, Dirwestwyr mwy, Di - - - - - rwestwyr mwy, Dir - westwyr, Dir - westwyr

Cryf.

mwy, mae bwyell sybrwydd 'nawr, ar wreiddyn medd'dod mawr, Ar fyr fe ddaw i lawr, Dirwestwyr mwy.

GOBAITH. 6 & 4.

O tyred, Arglwydd mawr, Dyhidla o'r nef i lawr, gawodydd pur; Fel byddo i'r egin grawn, Foreuddydd a phrydnawn, I darddu'n beraidd iawn, O'r anial dir.

JEMIMA. 6 & 4.

O dyred Awdwr hedd, Rho i mi brawf o'th wedd Dragwyddol rad; 'Does yma ddim ond trai, Cystuddiau poen a gwae, I'r diwedd yn parhau, Mewn anial wlad.

LOIS. 6, 8 & 6.

Yr Arglwydd ar fy nhaith, A'm daliodd lawer gwaith, Yn nyfnder loes, tan faich a chroes, A gorthrymderau maith; Yn un heb nerth, ar greigiau serth, Caf fyw trwy werth y gwaed; A'r gras a fu yn rhad o'm tu, Mae etto'n gry', i fwrw llu Gelynion tan fy nhraed, Gelynion tad fy rhraed·

ADEILAD. 6, 8 & 6.

R. MILLS.

Mi deithia'r anial trwy, Y rhinwedd sy'n ei glwy'; Fy nghadarn sail yw Adda'r ail, Gwnaf f'adail arno mwy: Tragwyddol graig yw

Hâd y wraig, Rhag drygau'r ddraig a'i llid; Mae'n feddyg da fe'm llwyr wellâ, O'm dyfnaf bla a'm canu wna, Fy Nghyfaill goreu' gyd, Fy Nghyfaill goreu' gyd.

LLANTRISANT. 8 & 8.

'Nawr 'rwyn gwel'd yr ardal hyfryd, Hen gartrefle fy an - wyl - yd; Gwlad lle mae pob rhyw gysuron, Gwlad lla mae pob rhyw gysuron, yn llifeirio fel yr afon.

NODDFA. 8 & 8.

R. Mills.

Gwan.

Caned pech - ad - - ur - iaid mawrion, Fe gaed noddfa i lofrudd - ion, Fe gaed nodd - fa i lof - ruddion; Noddfa

Cryf.

glyd rhag llid di - - al - ydd, Noddfa glyd rhag llid di - - - al - - ydd, Noddfa rad yn ngwlad y cys - tudd.

BABEL. 7 & 6.

Mae'n bryd i gaethion Babel I ganu, daeth y dydd, I ganu, daeth y dydd; Y gadarn rwyd a dorwyd, A'r adar aeth yn

rhydd: Daw'r hen— Daw'r hen delynau adref, Fu'n segur ar y coed, I ganu i'r hwn fu farw, 'N fwy melus nag er - ioed.

Ang - el - ion doent yn gyson, Rifedi gwlith y wawr; Rhoent eu coronau euraidd O flaen y fainc i lawr; Chwareuent eu tel-

Gwan. *Cryf.*

ynau, Yn nghyda'r saint yn un; Byth, byth ni chanant ddigon, Am Dduwdod yn y dyn.

Byth, byth ni chanant ddigon, Byth, byth ni chanant ddigon,

GREENLAND. 7 & 6.

[Cenadol.]

DEUAWD. *Araf.*

O Greenland oer fy - - nydd - ig, O draethau India fawr, Lle treigla dyfroedd A - ffrig Eu tywod aur i lawr;

O lawer afon hyred, O ddolydd y palmwydd îr, Hwy'n galwant idd eu gwared, O gadwyn trawsedd hir, O gadwyn trawsedd hir.

CYDGAN. *Yn gyflym.*

Achubiaeth! O ach - ubiaeth, Dat - genwch dros y llawr, Datgenwch dros y llawr, Dat - genwch dros y llawr, Nes dysgo pob cen-

edlaeth Ad - nabod Iesu mawr, Ad - na - bod Ie - su mawr, Adnabod Ie - su mawr, Nes dysgo pob cenedlaeth Adnabod Iesu mawr, Datgenwch dros y llawr, Dat-

genwch dros y llawr, Nes dysgo pob cenedlaeth Ad - nabod Iesu mawr, Datgenwch dros y llawr, Datgenwch dros y llawr, Nes dysgo pob cenedlaeth Ad - nabod Iesu mawr.

INDIA. 7 & 6.

M. Davies.

O Iachawdwriaeth gadarn, O Iachawdwriaeth glir! Fu dyfais o'i chy - ffel - yb er - ioed ar fôr na thir? Fe roes ei fywyd

Gwan. *Cryf.*

trosom, beth all Ef ballu mwy? Mae myrdd o drugareddau, Mae myrdd o drugareddau, Mae myrdd o drugareddau di - fesur yn ei glwy'.

Araf. *Gwan.*

Fy enaid gwel fath noddfa Ddi - - ys - gog gadarn yw,
Yn mhob rhyw gyfyng derau, Tra - - gwydd - ol ras fy Nuw: Ac yma boed fy nhrigfan, A fy nhaw - elaf nyth, Yn

Cryf.

nyfnder cyfyng - - derau, Yn nyfnder cyfyng - - derau, Yn nyfnder cyfyng - - - derau, Sef tan dy aden byth.

CAERLLYNGOED. 7 & 6.

S. LLWYD.

Wyf yma dan y tonau, Yn gruddfan lawer awr;
Yn methu cadw 'ngolwg Ar y Messi - - a mawr:
Ar fyr daw dydd caf noflo I mewn i'w dawel hedd,
Na cholla'i 'ngolwg arno, Yr ochor draw i'r bedd.

JABES. 7 & 6.

Wel, dyma oed - fa newydd, O Arglwydd dyro rym,
I ymladd â phla calon, A llyd gel - yn - ion llym;
Mae llawer mil o bethau, Am gael fy mhen i lawr;
Nid oes a'm ceidw'n unig, Ond gallu'r Meddyg mawr.

MEIRIONYDD. 7 & 6.

Pwy ddyry im' falm o Gilead, Maddeuant pur a hedd,
Nes gwneyd i'm henaid edrych Heb ofni ar y bedd;
A dianc ar wasgfeuon, Eu - ogrwydd creulon cry'; Does neb ond ef a hoeliwyd, Ar fynydd Calfari.

RHYDDID. 7 & 6.

Daeth i mi iachawdwriaeth, Drwy eithaf chwys a gwaed;

Mae'n codi pechaduriaid, O'r dyfnder ar eu traed: 'Dai byth i 'mofyn haeddiant, Trwy nefnadaear lawr, Ond haeddiant pen Calfaria, Rhinweddau'r aberth mawr.

GORPHWYSFA. 7, 6 & 5.

R. MILLS.

Araf.

Bywiog.

Mi gysgaf hûn yn daw - el, Dros enyd yn y grafel, Nes dat - - - tod trefn y rhod; Ac yna mewn

hedd, Y codaf o'm bedd, Y codaf o'm bedd, Ar ddysglaer wedd fy Mhriod, Ar ddysglaer wedd fy Mhriod.

GOGONEDDIAD. 7, 6 & 5.

MORRIS DAVIES.

Gwan.

Henffych i'r bo - re hy - fryd, 'Ddaw gelyn byth nac ad - fyd, I dir y byw - yd fry! Y seintiau ddaw

Cryf.

'nghyd, Bob wyneb i'r byd, Y seintiau ddaw 'nghyd, Bob wyn - eb i'r byd, Yn unfryd yno i ganu.

O llanwed iachawdwriaeth, Fel môr didrai yn helaeth; A doed ynysoedd pell y byd, I gyd gael meddyg - in - iaeth: Mae'r Brenin ar ei

Gwan. *Cryf.*

orsedd, Yn cynnyg o'i drugaredd, I bechaduriaid tlodion gwael, I bechaduriaid tlodion gwael, I bechaduriaid tlodion gwael, Dd'od ato i gael ymgel - edd.

Ho - sanna, Hale - - liwia, I'r Oen fu ar Gal - faria; Gorphenodd iachawdwriaeth dyn, Efe ei hun yw'r noddfa: Tragwyddol ddiolch

iddo, Am faddeu a thos - tur - io; An - feidrol fraina i lwch y llawr, Anfeidrol fraint i lwch y llawr, Fod croesaw 'nawr dd'od a - - - to.

Gwan.

Pa gyn - hwrf a pha ruddfan, sydd trwy holl feusydd Soan? Pa dorf yw hon sy'n myn'd i maes, Heb ynddi neb yn egwan? Duw

Cryf.

Abram sydd yn gwared, Ei blant o'u blinfyd caled, A'u dwyn y mae gan ddryllio'r Aipht, O'u haiarn bair gaethiwed, A'u dwyn y mae gan ddryllio'r Aipht, O'u haiarn bair gaethiwed

Mae udgorn Ju - bi - li, am haeddiant Calfari, Yn seinio'n llon newyddion goreu i ni; Gwir lawen - hâ fy enaid

Gwan. *Cryf.*

prudd, Ennillodd Iesu mawr y dydd, Daw carcharorion angeu, o'u rhwymau oll yn rhydd, Daw carcharorion angeu, o'u rhwymau oll yn rhydd,

LATAKOO NEWYDD. 6, 4, 8 & 7.

D. THOMAS.

Mae llais y durtur fwyn, Ei chan yn nghyd a'i chwyn, Yn seinio'n bêr, nes ennill llawer llwyn: Wele y gauaf heibio aeth

Gwan. *Cryf.*

Mae'r adar yn ym - byncio,

Ac ar y ddaear blodau ddaeth, Mae'r adar yn ymbyncio Eu mawl, nid cwyno caeth, Eu mawl nid cwyno caeth.

PRYNEDIGAETH. 6, 4, 8 & 7.

J. EDWARDS.

Mae'n bryd i lawen - hau, Daeth Iesu'r Oen difai, O'r nef - oedd fry, I'n cadw ni rhag gwae: Rhy - feddwn gariad

mawr Mab Duw, At blant colledig dynol - ryw, Fe aeth o'i fodd i'r lladdfa, Fel gallem ni gael byw, Fel gallem ni gael byw.

O dewch o fawr i fân, Cyn delo'r dylif tân, I'r arch mewn pryd, Fe lysg y byd yn lân, Fe lysg y byd yn lân,

Gwan. *Cryf.*

O ddinas dystryw brysiwch, ffowch, ar y gwastadedd nac ymdrowch, I santaidd fynydd Seion, I santaidd fynydd Seion, O ddynion pa'm na dde'wch, O ddynion, &c.

Teg wawriodd arnom ddydd, A welwyd gynt trwy ffydd, Gan rai sy'n awr, O'r cystudd mawr yn rhydd; O'r cys - tudd mawr yn rhydd;

Ac os oedd dyled

Ac os oedd dyled—

Ac os oedd dyled—

Ac os oedd dyled arnynt hwy, Foliannu'r Oen, a'i - far - wol glwy', Mae'n dyled ni genedloedd, Fil miloedd foli mwy, Fil miloedd foli mwy.

Mae ffynnon loyw lawn, Yn ffrydio o ddwyfol ddawn, Yn awr i ni, Ein golchi ynddi gawn; Mae yn y nef ryw dorf yn awr, A ganwyd yn - ddi fel y wawr, A miloedd yn cael trwyddi Eu llon - i ar y llawr.

ELAM. 7 & 4.

WM. ROBERTS.

Caned nef a daear lawr, Fe gaed ffyn - non;
I olchi pechaduriaid mawr, Yn glaer wynion;
Yn y ffynnon gyda hwy, Mi ymolchaf, Ac a ganaf byth tra b'wyf, Hale - liw - ia.

SEAHORN. 7 & 4.

Gwyn a gwridog hawddgar iawn, Yw f'an - wyl - yd;
Doniau'r nef sydd ynddo'n llawn, Peraidd hyfryd;
Daear faith ac uchder nef, Fyth ni wela, Arall debyg iddo ef, Ha - le - liw - ia.

GWYLIADWRIAETH. 7 & 4.

Mae gelynion cas yn llu, I'm gwrth'nebu,
Saf, attolwg, Saf o'm tu, Arglwydd Iesu;
Dal fi i'r lan er gwaetha'r ddraig A'i holl luoedd; Minau molaf Had y wraig, Yn oes oesoedd.

Y mae heddyw nef - ol wawr, Yn lle - wyrchu; Ac yn chwalu'r t'w'llwch mawr, Fel y fagddu; Er - nes yw o

foreu llawn, O'r uchelder; Ymddysgleiria, Ymddysgleiria, Ymddysgleiria'n hyfryd iawn, Haul Cyfiawnder.

EPHRATA. 6, 4 & 6.

R. Beynon.

Rhy - - fedd - - - a hyd a lled, Fy enaid trist, Uchder a dyfnder maith, Mar - - - wol - aeth Crist,

Pan gym'rodd ag - wedd gwas, A phechod cas ei blant, Trwy farw yn ddigwyn, I'w dwyn i bant.

BETHEL NEWYDD. 6, 4 & 6.

W. OWEN.

Wrth orphwys ar yr Iawn, Ni gawn i gyd, Ni gawn i gyd, Felysion ffrwythau'r groes, Drwy'n hoes o hyd; Mae yma hyfryd win, I flin, o beraidd flas, Maddeuant pur a hedd, O ryfedd ras, O ryfedd ryfedd ras, O ryfedd ras.

CLAUDIA. 6, 4 & 6.

Nis gallodd angeu du, Ddal Iesu'n gaeth, Ddim hwy na'r trydydd dydd, Yn rhydd y daeth: Ni ddelir un o'i blant, Er myn'd i bant y bedd, Fe'u gwelir ger ei fron, Yn llon eu gwedd.

CAERLUDD. 2 & 8.

T. EDWARDS.

DORCAS. 2 & 8.

O tyn, Y gorchudd yn y mynydd hyn; Llewyrched Haul Cyfiawnder gwyn, O ben y bryn bu'r addfwyn Oen, Yn dyoddef dan yr hoelion dur, O gariad pur, O gariad pur i mi mewn poen.

CYMDEITHAS. 2 & 8.

MORRIS DAVIES.

Nid oes, Ni fu, ni ddaw mewn unrhyw oes, O gymaint gwerth a gwaed y groes, Y ddwyfol loes ga'dd brenin nef, O gariad mawr! diderfyn 'stor, Sy fel y mor, Sy fel y mor fyth ynddo Ef.

PROPER. 2 & 8.

Mae, mae, Yr amser hyfryd yn nes - au, Pan gaffo'm henaid ei rydd - hau, O'm tŷ o glai 'fyn'd

tua'm gwlad: Nid yma mae'm gor - - phwysfa i, Mae hono fry, Mae hono fry yn nhŷ fy Nhad.

Araf.

Mae, mae, yr amser hyfryd yn nes - au, Pan gaffo'm henaid ei ryddhau: O'm tŷ o glai fyn'd tu a'm gwlad; Nid

Gwan. *Cryf.*

yma mae ngor - - - phwysfa i, Mae hono fry yn nhŷ fy Nhad, Mae ho - no fry yn nhŷ fy Nhad.

CLOD. 10au.

Cyngh. T. Williams.

Pob natur doed, a'u nerthoedd oll yn awr, I ddatgan clod Dduw, eu Creawdwr mawr; Yr awyr glir, a'r cyfan dan y rhod, Y mor ar tir, rhoent ei ryglyddawl glod.

BIRMINGHAM. 10au.

Mae eglwys Dduw trwy'r ddae'r a'r nef yn un, Y meirw a'r byw a'u cydsain yn gytun; 'Teilwng yw'w Oen,' medd seintiau yn y nef, 'Teilwng yw'r Oen,' yw'n llafar ninnau a'n llef.

Gwna fi fel pren plan - ed - ig O fy Nuw, Yn ir ar lan af - - - - - - - on - - ydd dyfroedd byw, Yn

gwreiddio ar led, a'i ddail heb wywo mwy, Yn ffrwythio dan, Yn ffrwytho dan ga - - wod - ydd dwyfol glwy.

HANOVER. (Rhif. 1.) 10 & 11. HANDEL.

Rhowch foliant i'r Tad, Trigolion y llawr, Cyhoeddwch ar led ei gariad bob awr; Gogoniant y Ceidwad, teilyngdod y groes, A doniau'r Glan Ysbryd, datgenwch trwy'ch oes.

JOANNA. 11au.

Gwan. *Cryf.*

Rhyfeddod, rhyfeddod, i Brynwr y byd,
Roi'i enaid yn aberth yn daliad mor drud, I godi pech - adur o ddyfnder ei wae, A'i ddwyn i o - goniant byth, byth i bar - hau.

Mae enw f'an - wylyd mor anwyl, mor fawr, Hyf - rydwch y nefoedd, hyf - - rydwch y llawr; Ni dderfydd ei

garu, ni dderfydd ei glod, Tra bo nef y nefoedd, Tra bo nef y nefoedd a bydoedd yn bod.

GOBAITH. 11au.

R. Parry.

Er maint yw fy ngh'ledfyd, fy nghlefyd a nghlwyf, Tu yma i'r ga - gen - dor yw'r ochor yr wyf: Yn nghyraedd e - fengyl fwyn

Gwan. *Cryf.*

an - wyl fy Nuw, Mae gobaith am dan - af, Mae go - bath am dan - af y byddaf fi byw.

Mae'r Jubil dragwyddol yn awr wrth y drws, 'E gododd yr haulwen, ni gawsom y tlws; Daw gogledd a dwyrain, gorllewin a de', Yn lluoedd i

Gwan. *Cryf.*

foli Tywys - og y ne', Daw gogledd a dwyrain, gorllewin a de', Yn lluoedd i foli Tywysog y ne', Yn lluoedd i foli Tywysog y ne'.

Nis gall yr holl foroedd byth olchi fy mriw, Na gwaed y cread - - ur - iaid, er aml - ed eu rhyw;

Gwan. *Cryf.*

Ond gwaed y Mes - - si - a a'i gwell - a'n ddi - boen, Rhy - feddol yw rhinwedd mar - wol - aeth yr Oen.

Yr Ysgol Sabbothol, rhagor - ol yw hon; Fel mammaeth fwyn odiaeth mae llaeth yn ei bron; Hi feithrin a'i moethau, di - feiau ei maeth, Didrai ei iawnderau, didwyll yw ei llaeth. O dewch chwen-

Chwi gewch eich hy-

ychwch ddidwyll laeth y gair, Ar hwn wrth ymborthi cynyddu a wnair, Am hyn de'wch yn unfryd holl ie'nctid y wlad, I'r ysgol, mae'n rheidiol, cewch addysg yn rhad, I'r ysgol, mae'n rheidiol, cewch addysg yn rhad.

ffordd i ddysgu gair Duw, Rhyfeddol, a bywiol, a nerthol iawn yw, Y gair sy'n cyf'rwyddo i deithio tua'r nef, Am fendith i'w ganlyn cyfodwn ein llef, Am fendith i'w ganlyn cyf - odwn ein llef.

CEDRON. 11au.

T. PURDAY.

Cymedrol.

Yr a - fon a lifodd rhwng nefoedd a llawr, Yw sail fy ngor - fol - edd, a'm cysur yn awr; Ar fynydd Calfar - ia, y

O gyfoeth—

tarddodd yr hedd, A'm Priod sy'n cadw a - - gor - iad y bedd. O gyfoeth di - derfyn o ras ac o ddawn, A redodd fel

afon lif - eiriol yn llawn! Mae'n llifo trwy'r ddaear yn ddysglaer a llon, Fe nof - ia myrdd - iynau i'r bywyd yn hon.

HEDDWCH. 11au.

W. J. White.

O gariad, O gariad anfeidrol ei faint, Fod llwch mor annheilwng yn cael y fath fraint; Cael heddwch cydwybod, a'i chanu trwy'r gwaed, A chorph y farwolaeth, sef llygredd dan draed.

PEN-CALFARIA. 11au.

T. JONES.

Yr afon a lifodd rhwng nefoedd a llawr, Yw gwraidd fy ngorfoledd a'm cysur yn awr: Ar fynydd Calfar - ia y tarddodd yr hedd, A'm Priod sy'n cadw ag - oriad y bedd.

THRIPLOW. 11au.

Llais hyfryd rhad ras sydd yn gwaeddi, diang - fa; Yn nghlwyfau Mab Duw idd yr euog mae noddfa: Fe redodd ei waed ef yn ffrydiau iach-

usol, I olchi af - lendid a phechod yn hollol: Hale - liwia i'r Oen, a bwrcasodd ein pardwn, 'Nol croesi'r Iorddonen drachefn ni a'i molwn.

Tyner.

Llais hyfryd rhad râs sydd yn gwaeddi, Diangfa; Yn nghlwyfau Mab Duw idd yr euog mae noddfa; Fe redodd ei waed ef yn ffrydiau iach - us - ol, I olchi af-

CYDGAN. *Bywiog.*

lendid a phechod yn hollol. Hale - liw - ia i'r Oen a bwr - casodd ein pardwn, 'Nol croesi'r Iorddonen dra - - - - chefn ni a'i mol - wn.

BETHLEHEM. 7au. 4 llinell.

Gwan.

Mae'r Ef - eng - yl werthfawr lawn, Yn cy - hoeddi'n eg - lur iawn, An - chwil - iad - wy ol - ud Crist,

Cryf.

I bech - - - adur egwan trist, An - chwil - iad - wy ol - ud Crist, I bech - ad - ur egwan trist.

HEOL-Y-NANT. 7au. 4 llinell.

JAMES MILLS.

Fry esgynodd Mab y dyn, Trwy ei werthfawr waed ei hun; Dwyn tystiolaeth wnaeth y nef, I fawr werth, I fawr werth, I fawr werth ei aberth ef, I fawr werth ei aberth ef.

ASIA. 7au. 4 llinell.

[Cenadol.]

Y mae'r dydd yn d'od i ben, Y dyrchefir Brenin nen; Y cy - hoeddir angeu drud, I ar - daloedd, I ar - daloedd, I ar - dal - oedd pella'r byd.

RHINWEDD. 7au. 4 llinell.

E. Davies.

Wele'r dydd yn gwawrio draw, Am - ser hy - - fryd sy ger - llaw; Daw'r cen - edloedd yn gy - tun,

I ddyrch - af - u, I ddyrch - af - u, I ddyrch - - - - af - - - u Mab y dyn.

AWDURDOD. 7au. 4 llinell. KELLY.

WASHINGTON. 7au. 6 llinell.

Dacw'r ffynnon fawr a gaed, Dwfwr gloyw pur a gwaed, Dwfwr gloyw pur a gwaed, Darddodd allan ar y bryn,

Gwan. *Cryf.*

Ylch fy enaid oll yn wyn; Dyma'm nerth i fyn'd yn mlaen, Dyma sylfaen bur fy nghân, Dyma syl - faen bur fy nghân.

Hyfryd lais e - - fengyl hedd, Sydd yn - ga - lw pawb i'r wledd; Mae gwahoddiad llawn at Grist, Oes, i'r

tlawd, ne - - wynog, trist; Pob cyf - - lawn - der yn - ddo gewch, Dewch, dewch, dewch, Dewch, a chroesaw, dlodion, dewch,

WESTMORELAND. 7au. 6 llinell.

Ti dy hun - an Ie - su mawr, Yw fy noddfa ar y llawr; Ni ddaw fyth ni fu er - ioed Dy gy - ffelyb is y rhod; Dere'n glau, does is y ne' Ar - all un a lei - nw'th le, Ar - all un a leinw'th le.

Cym.

Ser y nos yn lluaws mawr, Yn dy - frith - o'r wybren sydd; Un er hyny a rydd wawr, I bech - ad - ur ofnus prudd:

CYDGAN. *Bywiog.*

Er y seinia clodydd Duw, Gan bob lluaws, gan bob gem, Un sy'n dangos Ceidwad byw, Hon yw Se - ren Bethlehem.

GWELEDIGAETH. 7au. 8 llinell.

R. MILLS.

Dacw gariad nefoedd wèn, Yn dysgleirio ar y pren; Dacw dale - digaeth lawn, I ofynion trymion iawn; Iesu gollodd ddwyfol waed,

Gwan. *Cryf.*

Minau gafodd wir iach - âd; Wele'r llwybr heddyw'n glir Tu - a Cha - naan, hyfryd dir, Tu - a Chanaan, hyfryd dir.

Gwan.

Ymaith a'm hannghrediniaeth mawr, Ymaith a'm hannghrediniaeth mawr, Fy ofnau'n llwyr a gwymp i'r llawr, Mae fy Ngwaredwr we - di d'od, A'm

Cryf.

holl e - - lyn - ion dan ei draed; Caf fyned adref cyn bo hir, I fyw ar deg - wch nefol dir.

DERBYNIAD. 8au. 8 llinell.

T. PURDAY.

Pa feddwl, pa 'madrodd, pa ddawn, Pa dafod all osod i maes, Mor felus, mor helaeth, mor llawn, Mor gryfed ei gariad a'i râs? Afonydd sy'n

rhedeg mor gryf, Nas dichon i bechod a bai, Wrthsefyll yn erbyn eu llif, A'u llanw ardderchog di - drai, A'u llanw ardderchog di - drai.

Cym. *Gwan ac araf.*

Fy enaid sych - ed - ig i sydd, Wrth deithio dros fryniau mor faith,

Yn dysgwyl yn dawel bob dydd, I gwrddyd â diwedd fy nhaith; Fel darffo fy ngofid a'm gwae, Fy

Cym. *Cryf.*

nhrallod, fy mlinder a 'mhoen, A dechreu'm gor - - fol - edd di - - drai, Can - - iad - au tra - - gwydd - ol i'r Oen.

Gwan.

Pwy welaf o Edom yn d'od, Mil harddach na thoriad y wawr;

Yn sathru dan wadn ei droed, El - ynion yn lluoedd i'r llawr? Ei wisg wedi ei liwio gan

Cryf.

waed, Ei saethau a'i gleddyf yn llym; Ei harddwch yn llanw'r holl wlad, Yn ymdaith yn amlder ei rym.

Mi wn fod fy Mhrynwr yn fyw, A'm prynodd â thaliad mor ddrud; Fe saif ar y ddaear gwir yw, Yn niwedd holl oesoedd y byd:
Er ised, er gwaeled fy ngwedd, Teyrnasu mae 'Mhrynwr a 'Mrawd, Ac er fy malurio'n y bedd, Caf weled Duw eto'n fy nghnawd, Caf weled Duw eto'n fy nghnawd.

 HYDER. (Rhif. 2.) Sau. 8 llinell. R. MILLS.

Mi wn fod fy Mhrynwr yn fyw, A'm prynodd â thaliad mor ddrud; Fe saif ar y ddaear, gwir yw, Yn niwedd holl oesoedd y byd, Yn

Gwan *Cryf.* *Gwan.* *Cyn.* *Cryf.*

niwedd holl oesoedd y byd; Er ised er gwaeled fy ngwedd, Teyrnasu mae 'Mhrynwr a'Mrawd, Ac er fy malurio'n y bedd, Caf weled Duw eto'n fy nghnawd, Caf &c.

SALOME. 8au. 8 llinell.

Caed ffynnon o ddwfr ac o waed, I olchi rhai duon eu lliw;

Fe redodd ei dyfroedd yn rhad, I'r ardal lle'r oeddwn yn byw; Er cymaint o rwystrau ga'dd hon, Grym arfaeth a'i gyrodd yn mlaen, I olchi ty Dafydd o'r bron, Jerusalem hefyd ddaw'n lan.

BRON-Y-GLYN. 8 & 3.

T. WATKINS.

Iesu 'Mrenin mawr a 'Mhriod, Iesu 'Mrenin mawr a 'Mhriod: 'N erbyn llu, bydd o'm tu, I orchfygu pechod, I orchfygu pechod.

DEFFROAD BOREUOL. 8 & 3.

J. MORGAN.

Bywiog.

Deffro, f'enaid deffro'n ufydd; C'od yn awr, gyda'r wawr, Seinia ganiad new - ydd.

CONCWEST. 8 & 4.

Yn mlaen, yn mlaen, chwi filwyr Duw, O'ch blaen mae buddugoliaeth wiw; Cewch ddwyn eich palmwydd yn eich llaw, A gwisgo'r hyfryd goron draw, A bloeddio'r goncwest ddydd a ddaw yn nheyrnas nef.

TREFCASTELL. 8 & 4.

T. Jones.

Medd'dod oedd yn gwneyd ga - lan - as, Ar hyd y wlad; A chryfhau yr oedd ei deyrnas, Ar hyd y wlad:

Ond cyfod - odd brenin newydd, Hwn sy'n trechu medd'dod beunydd, Dirwest yw, a gwiw ei gynydd, Ar hyd y wlad.

Mae'r dydd yn nes - âu, Ceir gweled yn glau, Daw Ba - bi - lon ga - darn i lawr, Daw Ba - bi - lon gadarn i lawr; Mae'r

taliad mor ddrud, Teyrn - asoedd y byd A'n eiddo Emman - u - el ma - - - - - - - - wr, A'n eiddo Em - manuel mawr.

Pob Seraph, pob Sant, Hen - afgwyr a phlant, Go - goniant a ddodant i Dduw, Fel tyrfa gytun, Yn beraidd bob un, Fel
tyrfa gy - tun, Yn beraidd bob un, Fel tyrfa gytun, Yn beraidd bob un, Am Geidwad o forwyn yn fyw, Am Geidwad o forwyn yn fyw.

TY DDEWI. 5 & 8.

Ef - eng - yl - yr Oen, a'm da - ni bydd son, Trwy'r bröydd a'r bryniau o'r bron; Hen Je - ri - cho fawr, Yn llwyr ddaw i'r

llawr, Mae'r udgyrn yn bloeddio wrth hon, Yn bloeddio wrth hon, Yn bloeddio wrth hon, Mae'r udgyrn yn bloeddio wrth hon.

De'wch canwn yn awr, Yn fach ac yn̄ fawr, Mae achos i foli, gwir yw, Mae achos i foli, gwir yw: Mes - sia a gaed, Fe'n

Bendithiwn ein Duw,

prynodd â'i waed. Bendithiwn, bendithiwn ein Duw, bendithiwn ein Duw, Bendithiwn ein Duw, bendithiwn, bendithiwn ein Duw.

HAUGHTON. 5 & 6.

B. MILGROVE.

Rhyw afon a gaed, O ddwfr ac o waed, O'r orsedd ddysgleirdeg mae'n rhedeg yn rhad; I wella fy mriw, Fy meiau 'bob rhyw, a chanu fy enaid er du - ed ei liw.

ANGOR. 5 & 6.

'Rwy'n gweled bob dydd, Mai gwerthfawr yw ffydd, Pan elwy' borth angau, Pan elwy' borth angau, Pan elwy' borth angau, Pan elwy, borth angau, Fy angor a fydd.

Gwan.

Y cysur i gyd, Sy'n llanw fy mryd, Fod genyf drys - or - au uwch gwybod y byd: Ac er bod hwy 'nghudd, Nas

Cryf.

gwel hwynt ond ffydd, Cair eglur ddat - gudd - iad o honynt ryw ddydd, Cair eglur ddat - guddiad o honynt ryw ddydd.

Ti, Arglwydd, yw fy rhan, A'm trysor mawr, di - - drai, A noddfa gadarn f'enaid gwan, Yn mhob rhyw wae;

Ac atat 'rwyf yn ffoi, Dy fynwes yw fy nyth, Pan fo gel - ynion yn crynhoi, Pan fo gelynion yn crynhoi, Ri - fed - i'r gwlith.

Am fod fy Iesu'n fyw, Byw hefyd fydd ei saint; Er gorfod goddef poen a briw, Mawr yw eu braint;

Bydd melus glanio draw, 'Nol bod o dón i dón; Ac mi ro'f ffarwel maes o law, Ac mi ro'f ffarwel, maes o law, I'r ddaear hon.

YMDDIBYNIAD. 6, 8 & 4.

W. Dixon.

Jehofah ddaeth i lawr, O blith angylaidd lu! Rhyfeddwn ninau oll yn fawr, Ei gariad cu! Henffych i'r dedwydd ddydd, Emmanuel a gaed! Caiff pechaduriaid fyn'd yn rhydd, Trwy werthfawr waed.

MOLAWD. 5 & 11.

R. Mills.

Fy Iesu gaiff byth y clod yn ddilyth, Y clod yn ddilyth, Trwy'r ddaear a'r nef; Fe roes ei hun drosof, Fy mywyd yw Ef, Fe roes ei hun drosof, Fy mywyd yw Ef.

O rhedwn bawb yr yrfa, Dyma'r dydd! Dyma'r dydd! I'r bywyd am y cynta,' Dyma'r dydd! Dyma'r dydd! Aeth gwlaw a'r gauaf heibio, Mae'r ddaear yn blod-

Gwan. *Cryf.* *Araf.*

Mae'r durtur fwyn yn seinio,

euo, Mae'r adar yn ymbyncio, Dyma'r dydd! Dyma'r dydd! Mae'r durtur fwyn yn sein - - io, Mae'r durtur fwyn yn seinio, Dyma'r dydd! Dyma'r dydd! Dyma'r dydd! Dyma'r dydd!

Mysgalaw. Bywiog. *Tyner.*

Canol-llais.

Mae 'fengyl gras yn t'wynu, Mawr yw'r fraint, Mawr yw'r fraint, I gasglu llafur Iesu, Mawr yw'r fraint; Mae lluoedd maith yn barod, Yn

Cryf.

y Gaersalem uchod, A thyrfa fawr yn dyfod, Mawr yw'r fraint, Mawr yw'r fraint, Dan faner Iesu isod, Mawr yw'r fraint.

Bywiog.

Awn yn llon dan faner Dirwest, Awn yn llon dan faner Dirwest, Awn yn llon dan faner Dirwest, Ac ymdrechwn am y goncwest, Buddugoliaeth sydd o'n tu,

Rhoddwn floedd o eigion calon, Nes bo gwersyll y gelynion,

Buddugoliaeth sydd o'n tu, Rhoddwn flo..edd, Oll yn ffoi mewn dychryn du; Er mor gryf yw ad - eil - ad - au,

Cym. *Cryf.*

Jericho a nerth ei chaerau, Syrthio wnant i'r llawr yn ddiau, O flaen nerthoedd Duw y duwiau, Awn, mae Brenin nef o'n tu, Awn, mae Brenin nef o'n tu.

TRIAWD. *Araf.*

1.—Mol - ianwn yr Arglwydd am lwyddo'n ein gwlad, Yr Ys - gol Sabbothol i'n dysgu yn rhâd, Yn ngair y gwir-

. ion - edd, gair dwyfol y Tad, Y mae bywyd a heddwch yn hw..........n, Y mae bywyd a heddwch yn hwn.

2 Tywysog tangnefedd deyrnaso'n ei rym,
A chleddyf ei Ysbryd a fyddo yn llym,
A theyrnas y t'w'llwch a ddelo i'r dim,
O flaen nerth a dysgleirdeb y wawr;
Yn myddin yr Iesu dymunwn gael bod,
Ymdrechwn yn ffyddlawn i gyraedd y nôd,
Ac yna i'w enw dadseiniwn y clod,
Trwy holl ëang derfynau y llawr.

3 Wrth chwilio'r Ysgrythyr y denir fy mryd,
Ar drysor rhagorach na'r ddaear i gyd,
Ar drysor a bery pan dderfydd y byd—
Sef y trysor sy'n angau y groes;
Gan hyny mor werthfawr yw meddiant yn awr,
O'r Gair sydd yn dangos trysorau mor fawr,
Eheda fy enaid i'w meddu ryw awr,
Pan orphenwyf fyr ddyddiau fy oes.—D. EVANS.

CYDGAN. *Bywiog.*

Ymdrechwn yn ddyfal tra pery ein hoes, I feddu sylweddol drys - orau y groes, Ddaeth i ni trwy'r Iesu, ei ang - au a'i

Unseiniau. *Cynghanedd.*

Na'r holl fyd yn grwn,

loes, Sydd fwy gwerthfawr na'r holl fyd yn grw........................n, Sydd fwy gwerthfawr na'r holl fyd yn grwn.

DEDWYDDWCH. 11 & 9. 4 llinell. [Carol Nadolig.] T. Purday.

Dyrchafwn ein llef mewn clodforedd i'r nef, Canys ganwyd in' Brynwr a Brawd, Canys ganwyd in' Brynwr a Brawd, Wele'i gariad oedd fawr pan y

daeth yma i lawr, Hale - liwia am Dduw yn y cnawd, Haleliwia am Dduw yn y cnawd, Haleliwia am Dduw yn y cnawd, Hale - liwia am Dduw yn y cnawd.

Fe gwympir muriau Babel fawr, Fe'i gwneir yn wastad gyda'r llawr; Cydlawenhewch anwyliaid nef, Cydlawenhewch anwyliaid nef, Cydlawenhewch an-

Cym.

wyliad nef Duw a wrandawodd ar eich llef, Duw a wrandawodd ar eich llef.

Hi gwymp, hi

I lawr, i lawr, i'r di - al - edd-for mawr:

Hyf.

gwymp, mewn mynyd awr; Rhyw ddychrynadwy foddion fydd i ddym - chwel hon; Ac mwyach bydd yn brudd ei bron, yn

Llei. *Llon a bywiog.*

brudd ei bron, Ac mwyach bydd yn brudd ei bron. O ddedwydd awr tra mawr gor - - fol - - edd fydd, Pan welir meibion

Seion oll yn rhydd, Pryd hyn y dedwydd fyd âg uchel gân, Ddad - seinia foliant, Ddadseinia foliant, Ddadseinia foliant y Gwared-

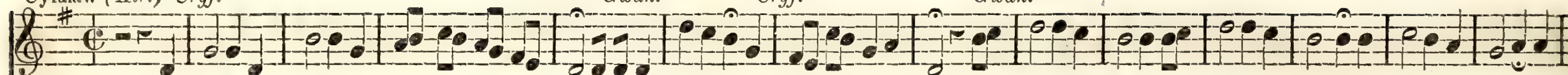
1af. 2il.

wr glân. Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Amen. Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, A - - men.

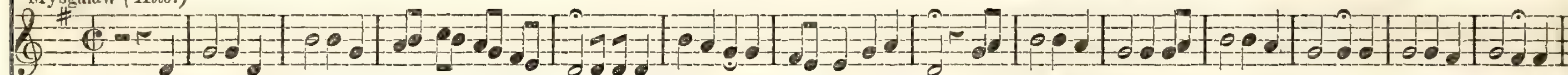
'EHEDA, EHEDA.'

T. PRICE.

Cyfalaw *(Air.) Cryf.* *Gwan.* *Cryf.* *Gwan.*

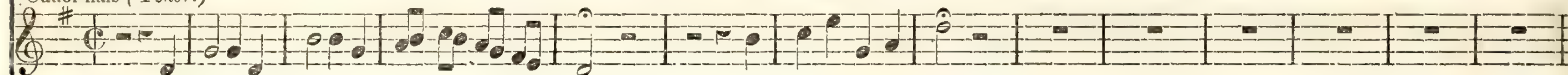

Mysgalaw *(Alto.)*

E - heda e - - heda, ef - eng - yl dragwyddol, Ar adenydd y wawr, yn gyflym, yn nerthol, Cyhoedda trwy'r holl fyd, fod cymod a'r nefoedd, Darostwng yn rasol gyn-

Canol-llais *(Tenor.)*

Isalaw *(Bass.)*

Cryf. *Araf iawn.*

dynrwydd y bobloedd; O! d'wed, d'wed, d'wed am yr Iawn, sy'n clirio'r eu - - oe - a'; A'r ffynnon wna'r Ethiop yn wyn, yn wyn fel yr ei - - ra.

D. S.—Y llais arweiniol, neu y Cyfalaw, sydd i'w ganu gan ddynion a merched yn nghyd. Y mysgalaw, gan ferched neu lanciau. Y Canol-llais, gan ddynion, ac nid merched.

Merched. *Gwan.*

Dirgelion y nefoedd, ddatguddia yn helaeth, Fod Crewr y byd yn gwisgo dyn - oliaeth, Er arbed yr euog, i'r Iesu Jehofa, offrymu ei hun, ar fynydd Calfar - ia O!

Cryf. *Gwan.* *Cryf.*

d'wed, d'wed, d'wed am yr iawn, sy'n clirio'r eu - - - oc - a'; d'wed, d'wed, d'wed am y ffynnon, d'wed am y ffynnon, wna'r Ethiop yn wyn, yn

Araf.

wyn fel yr ei - ra. Cy - hoedda fadd-

Mwynaidd.

Gwna'r gwylltiaid yn araf, A'r creulon yn dirion, A chymod y nef, gwna heddwch rhwng dynion,

tywys y crwydriaid, tywys

euant i'r euog hel - bul - us, A thywys y crwydriaid yn ol i bar - adwys, A thywys y crwydriaid, tywys y crwydriaid, y crwydriaid yn

ol, i ba - ra - dwys: O d'wed, d'wed am yr Iawn, d'wed am yr Iawn, O d'wed, d'wed, d'wed, d'wed, d'wed am yr

d'wed, d'wed am yr Iawn, d'wed am yr Iawn,

Araf iawn.

Iawn, sy'n clirio'r eu - oca', A'r ffynnon wna'r Ethiop yn wyn, yr Ethiop yn wyn, yn wyn fel yr ei - - - ra.

Gwan. *Cryf.*

O plygwch oll y gliniau'n nghyd, O plygwch oll y gliniau'n nghyd, O plygwch oll y gliniau'n nghyd, Mae Duw yn d'od, Mae Duw yn d'od,

Hyf.

Mae Duw yn d'od i barthau'r byd; Dys - - gleirdeb ei ddy - - fodiad mawr, A daf - - la Babel gref i lawr, Dys - gleirdeb ei ddy - fod - iad mawr, A

Tyner. *Cryf.*

dafla Babel gref i lawr: Wele'n dyfod Ior y nefoedd, I orchfygu'r ddraig a'i lluoedd, Ac i ddifa duwlau'r oesoedd, Yn ei nerthoedd, yn ei nerthoedd,

Ha - le - liw - ia, Amen. Yn ei nerthoedd, Yn ei nerthoedd, Ha - le - liw - ia, Amen. Hale - liw - ia, Hale - liwia, Hale - liwia, Amen.

'AI GWIR YW Y PRESWYLIA DUW AR Y DDAEAR.' 1 Bren. viii. 27. [Ar agoriad Addoldy.] R. Mills.

Araf a thyner. *Gwan.* *Cryf.*

Ai gwir yw, Ai gwir yw y preswylia Duw ar y ddaear, Ai gwir yw, Ai gwir yw y preswylia Duw ar y

ddae - ar Ai gwir yw, Ai gwir yw y preswylia Duw, y preswylia Duw ar y ddaear, ar y ddae - ar.

Wele nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di. Wele nefoedd y

Wele nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di.

Go araf.

Wele nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di. Wele nefoedd y nefoedd ni

Wele nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys, dy gynwys di. Wele

nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di.

Wele nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di.

Araf iawn.

allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di. ni allant dy gynwys di, dy gynwys di.

nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys, dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di.

Teilwng yw'r Oen a laddwyd i dderbyn gallu, a chyfoeth, doethineb, anrhydedd, go - goniant, a bendith.

Teilwng yw'r Oen, yw'r Oen a laddwyd i—

Teilwng yw'r Oen, Teilwng yw'r Oen a laddwyd i dderbyn gallu, a chyfoeth, doethineb, anrhydedd, go - goniant, a bendith.

Teilwng yw'r Oen, Teilwng yw'r Oen a laddwyd i—

Canys ti wyt deilwng O Dduw, I gymeryd gallu, a chyfoeth, doethineb, anrhydedd, gogoniant, a bendith. Can's

Teilwng yw'r Oen, Teilwng yw'r Oen.

lladdwyd di, a thi a'n prynaist ni i Dduw, trwy dy waed, Bendigedig fyddo Duw. Teilwng yw'r Oen.

Bendith, anrhydedd, gogoniant, a gallu, i'r hwn sydd ar yr orseddfainge, ac idd yr Oen byth bythoedd. Ac idd yr Oen byth bythoedd.

MERCURIAL.

D. J. Morgan.

Teyrn - - as - - a ein Iesu mawr, Dros y ddaear lawr; Bydd mynydd ty ein Harglwydd ni, Yn fawr ei fri Uwch mynyddau'r llawr,

Daw— Fe—

Pan ddel nefol wawr: Daw pobloedd lawer o bob gwlad, Daw pobloedd lawer o bob gwlad, At ei draed, Am ryddhad, a iachad: Fe fydd ryfedd

Fe fydd rhyfedd wiw orfoledd, swn clodforedd hyfryd iawn;

wiw orfol - edd, Swn clodforedd hyfryd iawn, hyfryd iawn; Sain Hosanna, Ha - le - liwia, Fydd yn uchel am Galfar - ia, Pan ddel Jubil lawn.

Go araf.

Gras— Gras— Gras—

Gras— Gras—

Gras ein Harglwydd Iesu Grist a chariad Duw, Gras ein Harglwydd Iesu Grist a chariad Duw, Gras ein Harglwydd Iesu Grist a chariad

Gras— Gras— Gras—

chariad Duw, a—

Gras ein Harglwydd Iesu Grist a—

Duw, a chariad Duw, a chymdeithas yr Ysbryd Glân a fyddo gyda chwi oll, A - men. A - men. A - men.

Iesu Grist a chariad Duw a—

Gwan a thyner.

Hark! from the tomb a doleful sound, My ears, My ears attend attend the cry; 'Ye living men, Come view, come view the ground, Where you, Where

Clywch! pa ryw lais o'r bedd sy'n d'od, Fy nghlust, Fy nghlust O gwrando gwrando'r wys; 'Chwi ddynion byw, O trowch, O trowch i wel'd Y fan, Y fan, Y

you must shortly lie. Princes, this clay, this clay must be your bed, In spite, In spite of all, of all your tow'rs; The tall, the wise, the wise, the rev'rend head, Must lie, Must

fan lle dowch ar frys. Fonedd, y clai, y clai eich gwely fydd, Yn lle, yn lle, Yn lle'ch palasau gwych; Y cryf, Y doeth, y doeth, y parchus wr, A ddont, A ddont, A

Cryf. *Gwan.*

lie as low as ours.' Great God! Great God! is this our certain doom? And are we still secure, are we still secure! Still walking downwards, dowuwards to our tomb, And yet, and yet prepare, prepare no more!

ddont yn wael eu drych.' Duw mawr! Duw mawr! ai'n terfyn ydyw hyn? O boed in' o unfryd, boed in' o unfryd, Tra'n teithio beunydd, beunydd tua'r bedd, Ymbaratoi, Ym - baro - toi o hyd!

Cryf.

Grant us the pow'r, the pow'r of quick'niag grace, To fit our souls, to fit our souls to fly; Then, when we drop this dying, dying flesh, We'll rise above, We'll rise above the sky.

Rho in' o'th ras, o'th ras santeiddiol pur, Fel gallom oll, Fel gallom oll mewn hedd, 'Nol rhoddi'r marwol, marwol gorff i lawr, E - hedeg uwch, Ehedeg uwchlaw'r bedd.

CAROL NADOLIG.

Mysgalaw.

1·—Wel dyma ddydd llawenydd llawn Yr Iachawdwriaeth ucha'i dawn, Rhag diafl a'i lu y dwyfol Oen Gymerai'n ddwys ein pwys a'n poen; Y gwir Iachawdwr

Anfeidrol fraint i'r.

Rhoddwr rhad, A ddaeth i'n dyddio gyda'i Dad, I ni gael llwyddiant a gwellâd. Ar groes, goddefodd farwol loes, I'r ufydd ef a roes, Hir einioes a mawrhad.

saint y sydd, Er goddef gwres neu des y dydd, Cu dirion ffon yw cadarn ffydd. Daw'r pryd, i ado'r boen a'r byd, A'r gwae sydd ynddo i gyd, Ceir treiddio'r bywyd rhydd.

2.—Rhyfeddod ar ryfeddod yw,
Gwel' Duw yn ddyn a dyn yn Dduw;
Gwel'd Iesu yn marw yn ein lle,
Tragwyddol foliant iddo fe.
Iachawdwr gwych pechadur gwael,
Nid oedd ond gofid iddo i'w gael,
Er rhanu'n hael ei ddiwael ddawn:
Rhoi'r caeth yn rhydd yn nydd a wnaeth;
I'r lan o'r dyfnfedd daeth,
(Er llid gelynion llawn.)
Ystyriwch oll—tosturi a chur
Fu'n pwyso ar ein Iesu pur,
Dan hoelion dur a dolur dwys;
Mab rhad, wrth dalu iawn i'w Dad,
A brofodd lid a brad,
Nes myn'd i'r gauad gwys.

3.—Yr Iesu hael o'i ras a'i hedd,
Sydd wedi perarogli'r bedd;
Llychwino'i wisg mewn gwaed a wnaeth,
Dan bwysau'r dydd o *Bozra* daeth;
Mae wedi d'od o Edom dir,
Yn llawn prydferthwch harddwch hir—
Yn wir fe'i molir am ei waith,
Ei wedd, dawn hyfryd sy'n dwyn hedd,
Gan guro ofn y bedd,
Cyn diwedd marwol daith.
Mae cariad rhad fel môr didrai,
O gylch y byd yn golchi bai,
Nid yw ei rinwedd ronyn llai:
I'r lan daw pob credadyn gwan,
O! rhyfedd byth fod rhan
Yn Nghrist i'r egwan rai!

DAFYDD DDU ERYRI.

CYNARAWD. Salm 65.

[Ar ddechreu Addoliad.] R. Mills.

Gwan. *Cryf.*

Mawl a'th erys di, O Dduw, yn Seion; Mawl a'th erys di, O Dduw, yn Seion; Mawl a'th erys di, Mawl a'th erys di, Mawl a'th erys di, O Dduw, yn Seion.

DIOLCH AM YR EFENGYL.

Diolch i ti yr Hollalluog Dduw, Am yr efengyl, Am yr efengyl, Am yr efengyl santaidd: Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Amen.
To thee we offer, kind and bounteous Lord, Praise for the gospel, Praise for the gospel, Praise for the gospel, ever: Halelujah, Halelujah, Halelujah, Amen.

Pan oéddem ni mewn carchar tywyll du, Rho'ist ini oleuni, Rho'ist ini oleuni; Rho'ist ini oleuni nefol: Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Amen.
To us who in moral darkness sat, Light hath arisen, Light hath arisen, Light hath arisen freely: Halelujah, Halelujah, Halelujah, Amen.

Y PERERIN. M. N.

JOHN BUNYAN.

Mwyn a thyner.

1.—Pwy hoffai wel'd dewr hy'? Doed yma'n ufydd, Un yma'n wastad sy'; Doed gwynt, doed tywydd;
2.—Pan amgylchynant ef, Ag erchyll chwedlau, Gwradwyddo hunain wnant, E'n fwy ym - - nerthai,
2.—Nis gall gelynion nef, Lwfr - hau ei ysbryd, Can's gŵyr mai' ddiwedd ef, Fydd meddu bywyd,

Cryf. *Llei.* *Tyner.* *Cryf.* *Gwan.* *Gwan iawn.*

Nid oes dim rhwystrau syth, A'i gwna yn ddifai byth, O'i fwriad pur dirith, Bod yn bererin, O'i fwriad pur dirith, Bod yn bererin.
Nid ofnai lew na'i lid, Mae'n drech na chawri'r byd, Ond medda hawl o hyd, Bod yn bererin, Ond medda hawl o hyd, Bod yn bererin.
'Hed ffwrdd ddych'mygion prudd, Gair dyn nid ofni bydd, Llafuria nos a dydd, Bod yn bererin, Llafuria nos a dydd, Bod yn bererin.

CYFEILLGARWCH. Cylch.—Tri mewn un.

1. Mor dda mor ddy - - mun - ol i frod - yr fyw 'nghyd, Mewn rhwymau tang - nefedd yn blant o un fryd;
2. Mor felus mor hyfryd fawl Crist y Mab rhad, Ei ddawn sy'n llawn o nefawl les - - âd;
3. Clod, Clod, rho'wn glod tra f'om byw, mewn moliant gwir, go - goniant gwir, i'r Arglwydd ein Duw.

Y cyfiawn drig yn y nef gyda Duw a'r Oen, Yn rhoddi'r clod, Yn rhoddi'r clod Yn rhoddi'r clod i Dduw am ei ras a'i

1 2

fawr gariad rhad. Maent wedi cyrhaedd pen eu taith, pen eu taith, pen eu taith, pen eu taith,

gyda'r seintiau canant geinciau nefol odlau mawl i Dduw, Am eu cadw, cadw, cadw, Am eu cadw, cadw'n fyw, Am eu cadw'n fyw.

ANTHEM. 'Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw." Salm 72. R. MILLS.

Bywiog.

Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw, Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw, Duw Isra - el; Yr hwn yn unig sydd yn gwneuthur rhyfeddodau;

Bywiog a chyflym.

Bendigedig—

Go araf.

Bendigedig, Bendigedig, Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw, Duw Israel; Bendigedig, Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw, Yr hwn yn unig sydd yn gwneuthur

Cym.

Bendigedig,—

rhyfedd - - odau, Bendigedig hefyd fyddo ei enw gogoneddus ef, Bendigedlg hefyd fyddo ei enw gogoneddus, ef, yn dragywydd;

Cryf.

Araf a thyner.

Ar holl ddaear a lanwer o'i o - goniant, o'i o - - gon - iant, o'i o - - goniant, o'i o - - goniant, o'i o - gon - iant.

Cyflym. *Cym.* *Araf.*

A'r holl ddaear a lanwer o'i o - goniant, o'i o - - gon - - iant, o'i o - - gon - iant: A - - - - - - - - - men, A - - men.

TRIAWD. *Gwan.*

1. Seiniwch y dympan dros for yr Aipht brudd, Jehofa orchfygodd, mae Israel yn rhydd!
Sound the loud timbrel o'er Egypt's dark sea, Jehovah has triumph'd, his people are free!

2. Clod i'r gorchfygwr, ardderchog y gwnaeth; Ei air oedd ein cleddyf, a'i ffun oedd ein saeth.
Praise to the conqueror, O praise to the Lord; His word was our arrow, his breath was our sword.

CYDGAN. *Cryf a bywiog.*

Seiniwch y dympan dros for yr Aipht brudd, Jehofa orchfygodd, mae Israel yn rhydd:
Sound the loud timbrel o'er Egypt's dark sea, Jehovah has triumph'd, his people are free;

Clod i'r gorchfygwr, ardderchog y gwnaeth; Ei air oedd ein cleddyf, a'i ffun oedd ein saeth.
Praise to the conqueror, O praise to the Lord; His word was our arrow, his breath was our sword.

TRIAWD.

Cenwch fe ddrylliwyd gorfalchedd y gelyn, Cerbydau, marchogion, a chedyrn o'r bron; Bu'n ofer eu hymffrost, yr Ion a'i orchymyn A
Sing for the pride of the tyrant is broken, His chariots and horsemen, all splendid and brave; How vain was their boasting, the Lord hath but spoken, And

Pwy geir i adrodd i'r Aipht y flin helynt, Trychineb eu dewrion, llu - os - og eu rhif? O'i golofn ogon - awl edrych - odd Duw arnynt, A
Who shall return to tell Egypt the story, Of those she sent forth in the hour of her pride? For the Lord has look'd out from his pillar of glory, And

Araf. *Cym. Gwan.*

gladdai'r holl fyddin yn nyfnder y dôn. Seiniwch y dympan dros fôr yr Aipht brudd, Je - ho - fa orchfygodd, mae Israel yn rhydd.
chariots and horsemen are sunk in the wave. Sound the loud timbrel o'er Egypt's dark sea, Je - ho - vah has triumph'd, his people are free.

soddai'r beilch filwyr yn eig - ion y môr. Clod i'r gorchfygwr, ardderchog y gwnaeth, Ei air oedd ein cleddyf, a'i ffun oedd eiu saeth.
all her brave thousands are dash'd in the wave. Praise to the conqueror, O praise to the Lord, His word was our arrow, his breath was our sword.

CYDGAN. *Cryf a bywiog.*

Seiniwch y dympan dros fôr yr Aipht brudd, Je - ho - fa orchfygodd, mae Israel yn rhydd, Israel yn rhydd, mae Israel yn rhydd, mae Israel yn rhydd.
Sound the loud timbrel o'er Egypt's dark sea, Je - ho - vah has triumph'd, his people are free, people are free, his people are free, his people are free.

Clod i'r gorchfygwr, ardderchog y gwnaeth, Ei air oedd ein cleddyf, a'i ffun oedd ein saeth, ffun oedd ein saeth, a'i ffun oedd ein saeth, a'i ffun oedd ein saeth.
Praise to the conqueror, O praise to the Lord, His word was our arrow, his breath was our sword, breath was our sword, his breath was our sword, his breath was our sword.

Tyner. *Cryf.* *Bywiog.*

Nid i ni,

Nid i ni,

I bwy y perthyn mawl? Nid i ni, Nid i ni, Nid i ni, O Arglwydd, Nid i ni, Ond i'th enw dy hun, Ond i'th enw dy

Ond i'th—

Ond i'th—

hun, Ond i'th enw dy hun dod ogoniant, dod ogoniant, dod ogoniant, Ond i'th enw dy hun dod ogoniant. Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Amen.

ANTHEM AR ENEDIGAETH CRIST. A gymerwyd o Luc 2.

R. Mills

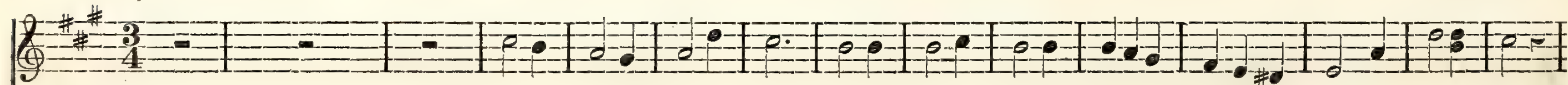
Cym. *Araf.*

Ac yr oedd yn y wlad hon - o fu - geiliaid yn aros yn y maes, ac yn gwylied eu praidd liw nos: Ac wele,

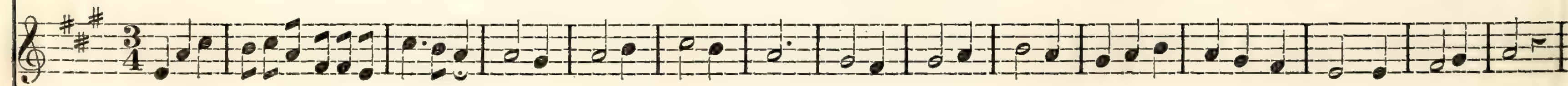

Angel yr Arglwydd a safodd gerllaw, a gogoniant yr Arglwydd a ddysgleiriodd o'u hamgylch, ac ofni'n ddirfawr a wnaethant.

A'r angel a ddywedodd wrthynt, Nac ofnwch, canys wele yr wyf fi, Canys wele yr wyf fi yn mynegu i chwi newyddion da;

Bywiog.

Canys wele yr wyf fi yn mynegu i chwi newyddion da o la - - wen - ydd mawr, newyddion da, newyddion da, newyddion da,

newyddion da o lawenydd mawr, yr hwn a fydd i'r holl bobol, i'r holl bobol; newyddion da o lawenydd mawr, yr hwn a fydd i'r holl bob - ol,

Cryf a chyflym.

i'r holl bob - - ol. Canys ganwyd i chwi heddyw Geidwad; canys ganwyd i chwi heddyw Geidwad yn ninas Dafydd, yr hwn yw Crist,

yr hwn yw Crist, yr hwn yw Crist yr Arglwydd. Ac yr oedd lluaws o lu nefol yn moliannu Duw, yn moliannu Duw,

yn moliannu Duw, yn moliannu Duw, ac yn dy - wed - yd, Gogoniant yn y goruchaf i Dduw, ac ar y ddaear tangnefedd,

Gwan.

Cryf. *Yn fwyn.*

Gogoniant yn y gor - uch - af i Dduw, ac ar y ddaear tangnef - edd, tangnef - edd, tangnef - edd.

Ar y ddaear tangnefedd, tangnefedd, ar y ddaear tangnefedd, tangnefedd, ar y ddaear tangnef - - edd, i ddynion e - wyllys da.

Araf.

Haleliwia, haleliwia, haleliwia, haleliwia, haleliwia, haleliwia, byth A - men, A - men, A - - men.

O Dduw, gwared Israel, gwared Israel o'i holl gyfyng - der - au,

O Dduw, gwared Israel o'i holl gy - fyng - der - au,

O Dduw, gwared Is - - rael, gwared Israel o'i holl gy - fyng - der - au,

O Dduw, gwared Israel, gwared Israel, O gwared Israel o'i holl gy - fyng - der - au

O gwared Is - - rael,

gwared Is - - rael o'i holl gyfyng - - - - der - - au. A - - - men, A - - - men.

YR ADGYFODIAD. Anthem a gymerwyd o 1 Cor. 15.

R. Mills.

Cym. *Hyf.*

Eithr yn awr Crist a gyfodwyd, ac a wnaed yn flaenffrwyth y rhai a hunasant; Eithr yn awr Crist a gyfodwyd, ac a wnaed yn flaenffrwyth y rhai a hunasant:

Yn brudd. *Llon a bywiog.*

Araf.

Canys gan fod marwolaeth trwy ddyn, trwy ddyn hefyd y daeth adgyfodiad y meirw, y daeth adgyfodiad y meirw, trwy ddyn hefyd y daeth adgyfodiad y meirw, trwy ddyn hefyd y

Araf a thyner. *Llon a bywiog.* *Cyflym.*

daeth adgyfodiad y meirw; oblegid megys yn Adda y mae pawb yn meirw, felly hefyd yn Nghrist y byw - heir pawb, felly hefyd yn Nghrist,

Araf.

felly hefyd yn Nghrist, felly hefyd yn Nghrist y bywheir, y bywheir pawb, felly hefyd yn Nghrist y bywheir pawb, y byw - - heir pawb.

'DUW SYDD NODDFA.' Anthem a gymerwyd o Salm 46. R. MILLS.

Tyner.

Duw, Duw sydd noddfa a nerth i ni, Sydd noddfa a nerth i ni, Sydd noddfa, Sydd noddfa a nerth i ni, Cymhorth hawdd ei gael mewn cyf-

Hyf.

yngder, mewn cyfyngder, mewn cyfyngder, Am hyny nid ofnwn pe symu - - - - - - - dai y ddaear, a phe trei - - - - - - - - - - - - glid y mynyddoedd i

CYDGAN.

gan ei ymchwydd ef.

Araf. *Bywiog.*

ganol y môr: Er rhuo a ther - - fy - - - - - - - - - - - - sgu o'i ddyfroedd, a chry - - nu o'r mynyddoedd gan ei ymchwydd ef. Y mae afon, Y mae afon, a'i

Araf. *Araf iawn.*

ffry - - - - - diau a lawenhant, a la - - - - - - - - - - - - - - - - wenhant ddinas Duw; Cysegr preswylfeydd y Goruchaf, y Goruch - - af.

Molwch yr Arglwydd, Molwch yr Arglwydd, Yr holl genedloedd, clodforwch ef yr holl bobloedd: O herwydd ei dru - garedd ef tuag atom ni sydd

fawr, O herwydd ei drugaredd ef, tuag atom ni sydd fawr, a gwirionedd yr Arglwydd a bery yn dragywydd. Molwch yr Arglwydd,

Molwch yr Arglwydd, Molwch yr Ar - glwydd. Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, A - men.

'T'REWCH Y SYMBAL.'

Y geiriau gan y Parch. James Hughes.

Cydgan.

Chwyrn y taflwyd—

T'rewch y Symbal bêr a'r Tymbal, Chwythwch yn yr udgorn mawr, Chwyrn y taflwyd, rhagddo dygwyd, Pen Goliah falch i lawr.

Cydgan.

Cerig afon, nid eirf y dewrion, Mynai gwron Ju - dah i gyd; Baner codwch, mawl dyrchefwch, Duw sydd ben rhyfelwr byd.

Gwel yn nesu, a dawns a chanu, Merched Israel yn fynteiodd, Seiniwch fryniau a dyffrynoedd, Baner codwch, mawl dyrchefwch, Duw sydd ben rhyfelwr byd.

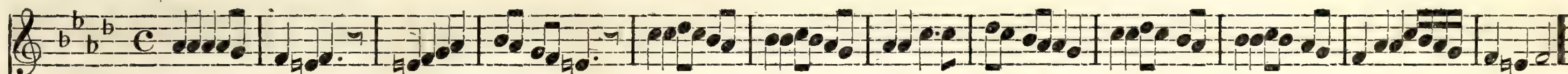
Duw'r taranau rwyg yn ddarnau, Nerth a grym Phil - - istia gref. Beth yw dynion i Dduw Seion? Duw y lluoedd ydyw ef.

Beth yw mawredd dyn yn awr, o flaen Duw hwy ddônt i lawr, Nerth a balchder, trawsder trwch, Duw a'u dyg i'r llawr a'r llwch; Molwch, Molwch gen-

edloedd molwch ef, Molwch, Molwch genedloedd, molwch ef, Ho - sa - na, Ho - sa - na hyd y drydedd nef, Ho - sa -

Cryf iawn.

na, Ho - - sa - - na hyd y drydedd nef, Ho - - sa - - na, Ho - - sa - - na, Ho - - - sa - - - - - - - na.

Vital spark of heavenly flame, Quit, Oh quit this mortal frame: Trembling, hopeing, ling'ring, flying, Oh the pain, the bliss of dying! Cease, fond nature, cease thy strife, And let me languish unto life.

Bur wreichionen oddi fry, Gad, O gad dy farwol dy: Braw a gobaith, ing a hiraeth, Poen ac elw yw marwolaeth! Paid hoff natur, paid a'th gur, Gad im' lesgau i'r bywyd pur.

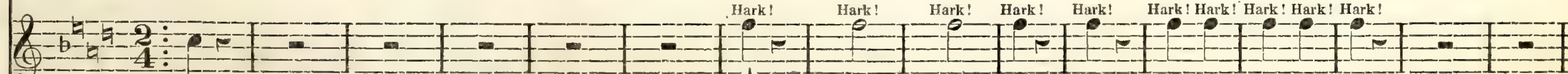

Tra thyner. *Cryf.* *Gwan.*

Hark! they whisper; angels say, they whisper; angels say; Hark; they whisper; angels say, Sister spirit

Hark! Hark! Hark! Hark! Hark! Hark! Hark! Hark! Hark! Hark!

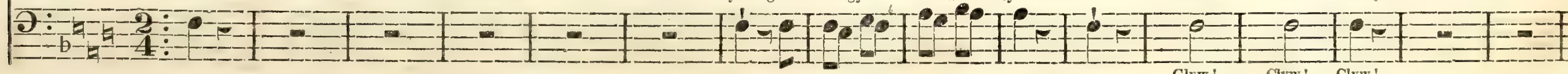
Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw!

Hark! they whisper! angels say,

Clyw! gan engyl sibrwd sy: gan engyl sibrwd sy: Clyw! Clyw! gan engyl sibrwd sy: Tyr'd ein chwaer ys-

Clyw! gan engyl sibrwd sy: Hark! Hark! Hark!

Clyw! Clyw! Clyw!

Cryf. *Gwan.* *Cyn.*

come a - - way; Sister spirit come a - way. What is this absorbs me quite, Steals my senses, shuts my sight, Drowns my spirit, -

bydol fry; Tyr'd ein chwaer ysbryd - ol fry. Beth yw hyn sy'n dwyn fy mryd, Can fy ngolwg ar y byd, Boddi'm hysbryd,

Gwan. *Cyn.* *Cryf.* *Araf.* *Gwan ac araf.* *Cyn.*

draws my breath, Tell me my soul can this be death? Tell me my soul, can this be death? The world recedes, it disap - pears, Heaven opens

dwyn fy nghlyw, Fy enaid d'wed, Ai angeu yw? Fy enaid d'wed, Ai angeu yw? Mae'r byd yn ffoi, mae'n cilio draw, Mae'r nef yn

Cryf. *Llei.* *Cyn.* *Cryf a bywiog.*

On my eyes, my ears, With sounds se - - - ra - phic ring. Lend, lend your wings, I mount, I fly! O Grave where is thy victory? O

agor ar bob llaw, A sain se - - - raphaidd lu. Rhowch, rhowch im' hwyl e - hedaf fry! O Angeu p'le mae'th golyn llym, O

Gwan.

Grave where is thy victory? O Death where is thy sting? O Grave where is thy victory, O Death where is thy sting? Lend, lend your wings, I mount, I fly; O

Angeu p'le mae'th golyn llym, A'th rym o uffern fawr? O Angeu p'le mae'th golyn llym, a'th rym o uffern fawr? Rhowch, rhowch im' hwyl, e - hed - - af fry! O

Grave where is thy vic - to - ry, thy victory? O Grave where is thy vic - to - ry, thy vic - to - ry? O Death where is thy sting? O Death where is thy sting?

Angeu p'le mae'th golyn llym, mae'th golyn llym, O Angeu p'le mae'th golyn llym, mae'th golyn llym, A'th rym, O Uffern fawr? A'th rym, O Uffern fawr?

Cryf.

Lend, lend your wings, I mount, I fly; O Grave where is thy victory, thy victory? O Death, O Death, where is thy sting?

Rhowch, rhowch im' hwyl, E - - - hed - - -af fry! O Angeu p'le mae'th golyn llym, mae'th golyn llym, A'th rym, A'th rym, O Uffern fawr.

HALELIWIA. 8 & 8.

R. Mills.

Clywaf dorf ddi - rif o seintiau, 'Nawr yn can - u eu te - - lyn - au, 'Nawr yn can - u eu te - lynau;

Gwan. *Cryf.*

Ac yn seinio Hale - liwia, Haleliwia, Haleliwia, Dechreu anthem, Dechreu anthem pen Calfaria, Dechreu anthem pen Calfaria.

LLANDDEWI. M. C. D.

Fe welir Seion fel y wawr, Er saled yw ei gwedd,
Yn d'od i'r lan o'r cystudd mawr 'Nol agor pyrth y bedd,
Heb glaf na chlwyfus yn eu plith, Yn ddysglaer fel yr haul, Yn y cyflawnder dwyfol byth, A wnaed gan Adda'r ail.

TANGNEFEDD. M. B. (S. M.)

J. Edwards,

Gwan. *Cryf.*

Boed gwir dangnefedd Duw, Sydd uwch na deall dyn, Sydd uwch na deall dyn, I gadw ein ca - lon - au byth, I ga - dw ein calonau byth, Wrth achos Iesu

Gwan. *Cryf.* *Gwan.* *Cryf.* *Bywiog.* *Araf.*

'nglŷn, Wrth achos Iesu 'nglŷn Wrth achos Iesu 'nglŷn: Molwch yr Oen, Haleliwia, Molwch yr Oen, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Haieliwia, Molwch yr Oen.

SABBATH. M. H. (L. M.)

TAYLOR.

Gwaith hyfryd iawn a melus yw, Moliannu'th enw di o Dduw; Sôn am dy gariad fo - reu glas, A'r nos am wirioneddau'th râs.

BAMPTON. M. H. (L. M.)

'Roi— 'Roi—

'Roi— 'Roi—

'Rym yn dy erfyn Arglwydd mawr, Ddisgyn o entrych nef i lawr, Hyd ysgol faith Jehofa'n ddyu, 'Roi bendith Jacob i bob un, 'Roi bendith Jacob i bob un.

A welsoch chwi Ef? A welsoch chwi Ef? Iesu, fy Mhrynwr a'm Duw? Iesu, fy Mhrynwr a'm Duw?

Dros droseddwyr fel myfi, Rhoes ei hun ar Galfari, Trwy gyfiawnder fy Meichiau caf fyw, caf fyw, caf fyw, Trwy gyfiawnder fy Meichiau caf fyw.

ANRHYDEDD SEION. M. C. C.

Cyng. J. Roberts.

Duw pwy a saif yn d'wyneb di, Os creffi ar an - wiredd, Os cre - - ffi ar anwir - edd, Ond fel y'th ofn - - er

di yn iawn, Yr wyt— Yr wyt yn llawn trugar - edd, Yr wyt yn llawn tru - gar - edd, Yr wyt yn llawn tru - - gar - - edd.

40

GLAN YR IORDDONEN. 6 & 5.

R. H. PRICHARD.

Ar fin Ior - ddonen ddofn, 'Rwy'n oedi'n nychlyd, Mewn blys myn'd trwy, ac ofn Ei stormydd enbyd; O na fai

modd i mi, - Osgoi ei hymchwydd hi, A hedeg uwch ei lli', I'r Ganaan hyfryd, I'r Ganaan hyfryd.

HYFRYD. 7 & 6.

Yma cur a blinder cawn, Yma cwrdd i 'madael wnawn; Nid felly yn y nef: O hyn fydd yn hyfryd, Hyfryd, hyfryd, hyfryd, O hyn fydd yn hyfryd, Cwrdd heb byth ymadael mwy.

Yn Eden cofiaf hyny byth, Ben - dithion gollais rif y gwlith: Syrthiodd fy nghoron wiw! Ond

Unseiniau.

Mi gan - af ganaf tra f'wyf byw.

Mi ganaf, gan - af tra f'wyf byw.

buddugoliaeth Calfari, Ennillodd hon yn ol i mi, Mi ganaf tra f'wyf byw, Mi ganaf tra f'wyf byw, Mi gan - - - - - af tra f'wyf byw.

SANT. Esaiah 6. 3. [Ar ddechreu Addoliad.] EDWARD J. LEWIS.

Dwys ac araf.

Sydd lawn,

Sydd law - - - n,

Gradd yn gyflymach. *Araf.* *Araf iawn.*

Sant, Sant, Sant yw Arglwydd y lluoedd, yw Arglwydd y lluoedd! Yr holl ddaear sydd lawn, sydd law - - - - - - - n o'i ogoniant, o'i ogoniant, o'i ogoniant.

Sydd lawn, sydd - lawn,

UPNOR. 7, 6 & 8.

Llawn o o - fid, llawn o wae, A llawn euogrwydd du, } Golwg unwaith ar dy wedd, A'm cwyd i'r lan o'r pydew mawr: O fy Nuw, nac oeda'n hwy, Rho'r olwg i mi'n awr.
Byth a fyddaf yn parhau Heb gael dy gwmni cu: }

Unseiniau.

O de'wch, O de'wch o fawr i fân, Cyn delo'r dylif tân; I'r arch mewn pryd, fe lysg y byd yn lân: O ddinas dystryw

Gwan. *Cryf.*

brysiwch ffowch, Ar y gwastadedd nacymdrowch, I santaidd fynydd Seion, I santaidd fynydd Seion, O ddynion pa'm na dde'wch, O ddy - - - nion pa'm na dde'wch?

COLUMBIA. 12 & 11.

Y geiriau gan R. Williams, *(R. ab Gwilym.)* ELIAS B. WILLIAMS.

Yn araf. *Gwan.*

Clywch, Clywch, Clywch y rhy - fedd - od a bery'n ddi - - ddar - fod, Fod Duw tra - gwyddoldeb mewn undeb â chnawd!

Unseiniau.

Yn fawreddus. *Yn dyner iawn.* *Cryf.*

Jehofah anfarwol, anfeidrol ei hanfod, Wnaeth ostwng mor isel nes d'od i ni'n frawd! Jehofah an - farwol an - feidrol ei hanfod, Wnaeth ostwng mor

* 5au dylynol, yn ol dewisiad yr awdwr.

Araf a thra mawreddus. *Tyner.* *Cryf ac araf iawn.*

isel nes d'od i ni'n frawd! Je - ho - fah an - farwol, an - feidrol ei han - fod, Wnaeth ostwng mor isel a d'od i ni'n frawd!

ERFYNIAD. 8, 7 & 4.

EDWARD J. LEWIS.

Gwan. *Cryf.*

Dysgwyl 'rwyf ar hyd yr hirnos, Dysgwyl am y bore ddydd;
Dysgwyl clywed pyrth yn agor, A chadwynau'n myn'd yn rhydd: O na wawriai, O na wawriai, Bore hyfryd Ju - bi - li, Bore hyfryd Jubili.

TANGNEFEDD. 8au.

Wrth gofio'r Je - - ru - salem fry, Y ddinas preswyl - fa fy Nuw,
Y saint a'r angel - ion y sy' Yn canu can - iadau 'bob rhyw;

Am yno mae 'nhrysor i gyd, 'Nghyfeillion a'm brod - yr o'r bron, Fy nghalon sy'n brefu o hyd, Yn fuan am fyned i hon.

Wrth gofio'i riddfanau'n yr ardd, Ei chwys yn ddefnynau o waed, Ar - edig ar gefn mor hardd, Ei daraw a chleddyf ei Dad,

Ei arwain i Galfari fryn, A'i hoelio ar groesbren o'i fodd, Pa dafod all dewi' all dewi am hyn! Pa galon mor galed na thodd!

NEFOL ARDALOEDD. 8 & 6.

J. M. THOMAS.

Gwan. *Cryf.*

O Ardaloedd Nefol hyfryd, Draw'r Iorddonen tir y bywyd; Gwlad lle mae fy hen gyfeillion, Wedi dianc o'u trallodion, Wedi dianc o'u trallodion:

Gwan. *Cryf.*

Gwlad lle mae fy hen gyfeillion, Wedi diangc o'u trallodion; Nid oes lludded, chwaith na blino, Ar y per - er - in - ion yno;

Gwan. Cryf.

Gyda'u Ner, uwch y ser, Heb flinder na thrallod Heb flinder na thrallod, A'u cadwynau wedi datod, A'u cadwynau wedi datod, Yn

Gwan. Cryf. Cryf iawn.

rhydd, Yn rhydd, Yn rhydd, Yn rhydd, Yn rhy - dd i oesoedd maith diddarfod. Amen, Amen, Amen, Amen.

GWLAD YR ADDEWID. 8 & 6.

R. WILLIAMS.

O ardaloedd nefol hyfryd, Draw'r Iorddonen tir y bywyd, Draw'r Iorddonen tir y bywyd; Nid oes lludded, chwaith na blino, Ar y pererinion yno;
Gwlad lle mae fy hen gyfeillion, Wedi dianc o'u trallodion, Wedi dianc o'u trallodion:

Gyda'u Ner, uwch y ser, Heb flinder na thrallod, A'u cadwynau wedi datod, 'N rhydd i oesoedd maith diddarfod, 'N rhydd i oesoedd maith diddarfod.

Mae eto n'ghroth yr arfaeth, Bron yn yr enedigaeth, Ryw dorfa welir cyn b'o hir Ar dir yr iechydwriaeth; Yn moddion gras yn bena' Mae drysau'r esgoreddfa, Caiff Duw pan

ddygo hyn i ben, Ryw la - wen Ha - - le - liwia, Caiff Duw pan ddygo hyn i ben, Ryw lawen Haleliwia, Ryw lawen Hale - - - liw - - ia.

SARDIS. 8 & 6.

J. A. LLOYD.

Pob llwyth ac iaith fydd yn gytun, Yr Iuddew fel y Cenedl ddyn, Yr Iuddew fel y Cenedl ddyn; Fe glywir llais yn mhlith y llu, Am waith Oen Duw ar Ethiop du, Am waith Oen Duw ar

Gwan. *Cryf.*

Clywch lais, &c. Ordeiniwyd, &c.

Ethiop du: Clywch lais yr udgorn clir, Yn galw i Salem dir; Cawn, cawn, cawn, Cawn feddiannu'r wlad, Ordeiniwyd i ni gan ein Tad, Ordeiniwyd i ni gan ein Tad.

Megis defaid y crwydrasom, Ar gyfeiliorn bawb yr aethom, Troisom bawb i'w ffordd ei hun; Daeth y Meichiau

Unseiniau.

i'n gwaredu, Daeth yr Oen i'r pren i'n prynu, Daeth i dalu dyled dyn, Daeth i dalu dyled dyn.

YR OESOEDD GYNT. 6au. 8 llinell.

JOHN. P. JONES.

Go araf.

O Dduw ein tad - au clyw, Yr hwn yn oesoedd gynt, Mewn awr o berygl byw, Gerydd - aist fôr a gwynt;

Gwan. *Cyn.* *Gwan iawn.*

Pan godai'i dón - au dû, Yn gen - llif dros y bâd, Gan rym dy gerydd di, Ta - wel - wch mawr a gaed.

Golch fi oddiwrth fy meiau aml eu rhi', Yn afon waedlyd Calfari, Sydd heddyw'n llif o

haeddiant llawn, Dim trai ni welir arni mwy, Hi bery'n hwy na bore a nawn. Hi bery'n hwy na bore a nawn.

FFYDDLONDEB. 8, 7 & 7.

R. MILLS.

Gwan.

Cryf.

Y mae un uwchlaw pawb eraill, Drwy'r gre'digaeth fawr i gyd,
Sydd yn haeddu'i alw yn gyfaill, Ac a bery'r un o hyd;
Brawd a anwyd i ni yw, Erbyn c'ledi o bob rhyw, Brawd a anwyd i ni yw, Erbyn c'ledi o bob rhyw, Erbyn c'ledi o bob rhyw.

O fryniau Caersalem ceir gweled, Holl daith yr anialwch i gyd, Pryd hyn y daw troion yr yrfa, Yn felus i lanw ein bryd.

Cawn edrych ar 'stormydd ac ofnau, Ac angeu dychrynllyd a'r bedd, A ninau'u ddiangol o'u cyraedd, Yn nofio mewn cariad a hedd.

YR IORDDONEN FAWR. 2 & 8.

WM. OWEN.

Tyner. *Pwysig.* *Chwyddedig.*

Mawr, mawr yw'r ofnau sy' arnaf bob rhyw awr, Rhag suddo yn'r Iorddonen fawr, Wrth weled fod ei thonau'n faith; O na chawn ddringo'r bryniau'n rhad lle gwelodd Moses

gyrau'r wlad, A chraig yr oesoedd dan fy nhraed, Nid ofnwn mwy'r Iorddonen ddû, Awn trwyddi'n lân, Awn trwyddi'n lân i'r Ganaan fry.

Nis gall angelion nef y nef, Fynegi maint ei gariad Ef; Mae angau'r groes yn drech na'u dawn; Bydd canu

uwch am Galfa - - - ri, Nag glywodd yr angel - ion fry, Pan ddelo Salem bur yn llawn.

CLADDEDIGAETH. 10 & 11.

JOHN P. JONES.

Araf a thyner iawn. *Gwan.*

Mae angeu yn awr a'i finiog oer gledd, Yn tor - ri i lawr ryw lu - oedd i'r bedd; Heb arbed nac oedran, na

Gwan iawn.

rhyw, nac ystad, Henafgwr, na bab - an, na mamaeth, na thad, Henaf - gwr, na bab - an, na mamaeth, na thad.

O Dduw rho im' dy hedd, A go - lwg ar dy wedd, A maddeu'n awr fy meiau mawr, Cyn 'relwyf lawr i'r bedd, Cyn 'relwyf lawr i'r bedd;

Ond im' gael hyn, nid ofna'r glyn, Na cholyn angau'n hwy; Dof yn dy law i'r ochr draw, Heb friw na braw, ryw ddydd a ddaw, Uwchlaw pob lo - - es a chlwy'.

RACINE. M. H. (L. M.)

E. SAMUEL.

Tydi, fy Nuw, ty - di i gyd, Yw'r cwbl a feddaf yn y byd; Yr wyt yn well, yr wyt yn well, Na'r India bell a'i pherlau drud.

GREIG. 7 & 6.

R. WILLIAMS.

O mor hardd yw traed y rhai Sydd yn cyhoeddi hedd; Sei - on gorfol - - eddu mae Wrth iddi wel'd eu gwedd, Wrth iddi wel'd eu gwedd.

Arglwydd, anfon dy le - - fer - ydd, Heddyw yn ei rwysg a'i rym; Dangos fod dy lais yn gryfach

Nas gall dyn wrth - - sef - yll dim; Cerdd yn mlaen, nefol dân, Cymmer yma feddiant glân.

Plant caethion Babilon, Dônt adre o dón i dón, Cânt wledda'n llon, mae'r dydd gerllaw, Cant wledda'n llon, mae'r dydd gerllaw,

Yn ngwydd eu Harglwydd da, O swn y byd a'i bla; O ddedwydd hâf! pa bryd y daw? O ddedwydd hâf! pa bryd y daw?

Go - gon - iant a mawredd an - feidrol, O amgylch gorseddfainc y ne', Ac ar - ni yr eistedd Gwared - wr, Yn
Bel - - ydr - a rhyw lewyrch tan - beidiol, I ddysglaer ol - eu - o y lle,

Gwan. *Cryf.*

llywydd galluog y byd, Dynoliaeth prydferthaf y Prynwr, Yw harddwch y nefoedd i gyd, Yw harddwch y nefoedd i gyd.

Arglwydd, clyw fy ngweddi, clyw, clyw, clyw fy ngweddi, a del - ed fy llef attat. Na chudd dy wyneb oddi - wrthyf yn nydd fy nghyfyngder,

Ggstwng dy glust at - taf; Yn y dydd y galwyf, brysia, gwrandaw fi, gwrandaw fi, gwrandaw fi, brysia, gwrandaw fi.

MYNEGAI I'R MESURAU.

ANTHEMAU A DARNAU GOSODEDIG.

GWELLIANT GWALLAU

Yn *Erfyniad*, tudalen 319, y nodyn cyntaf o'r priflais a ddylai fod ar *C*.—Mewn rhai copïau mae'r gwall.

Yn *Tangnefedd*, tudalen 320, tyner y llonnod yn y 13 ban, a'r naturiol yn y 15fed ban.

Yn *Sant*, tudalen 316, yn yr 11eg ban, o'r meinlais, *B*, ac nid *D* a ddylai fod.

MYNEGAI I'R TONAU.

